

B
802.

Handwritten text in a cursive script, possibly a name or title, written vertically on aged, textured paper.

ספר שארית יוסף

ספר שארית יוסף כללים
על פי דברי רש"י ורמב"ם

20

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 802.

Handwritten scribble

1

xx

3

xxx

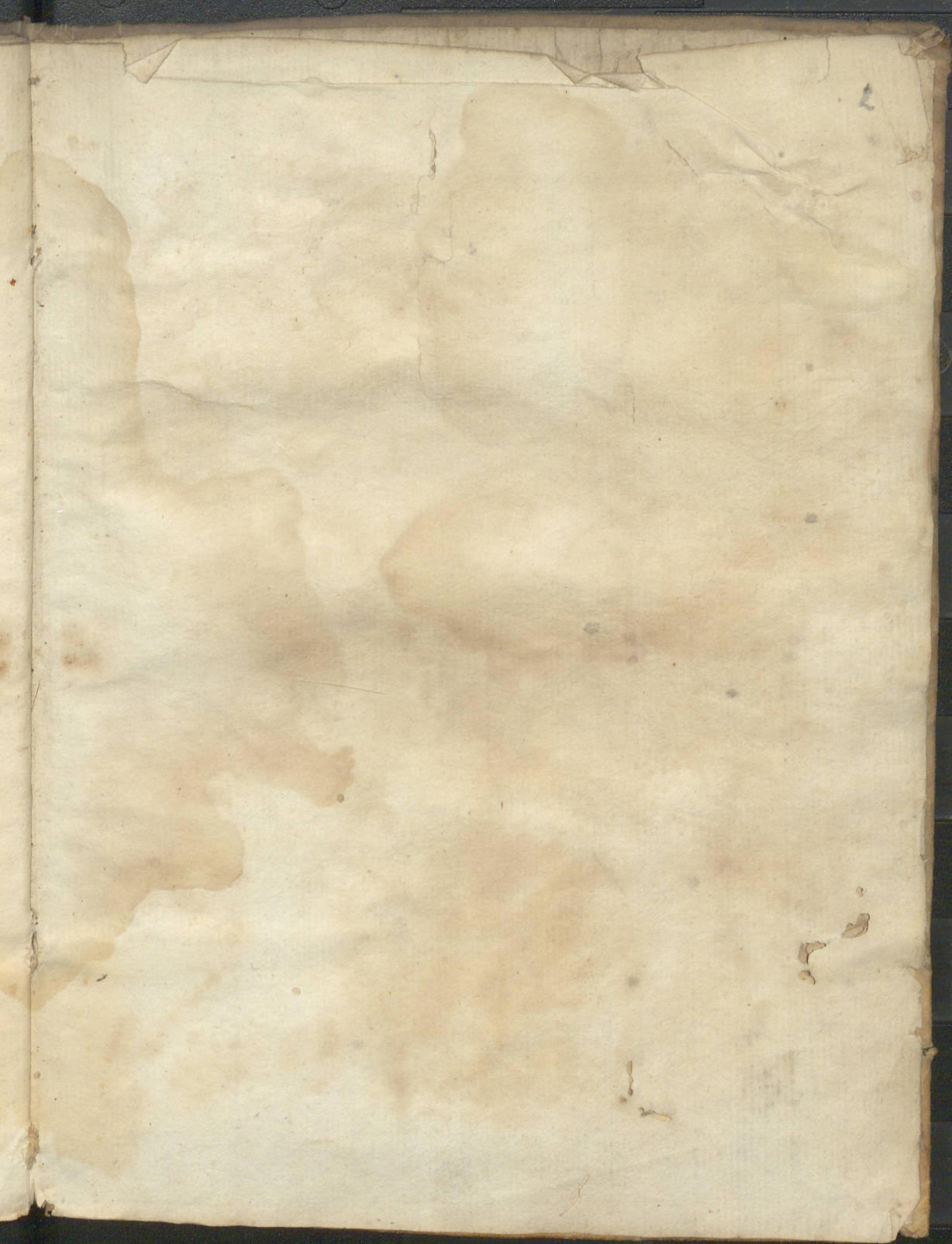
xxx

xxx

xxx

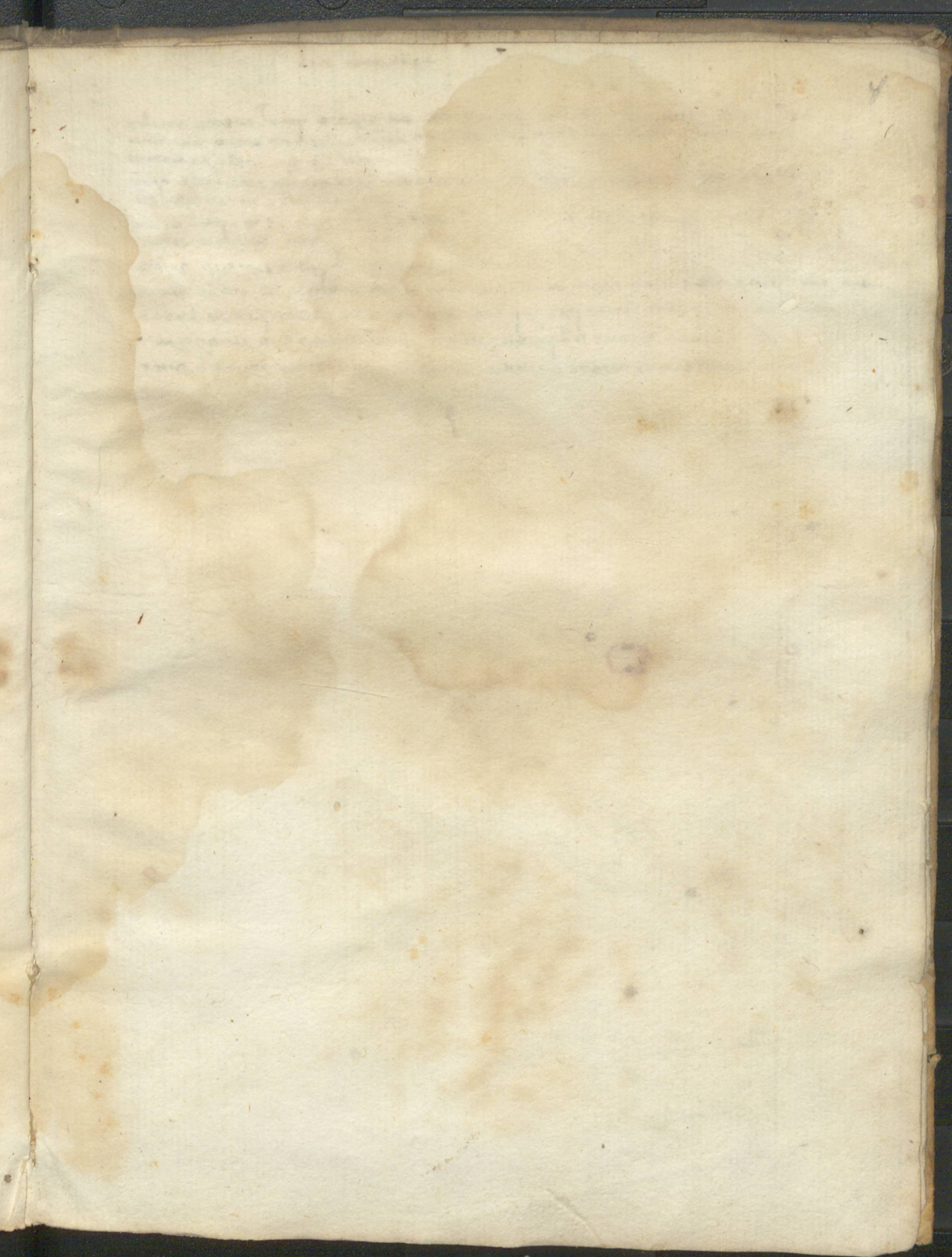
70

xxx

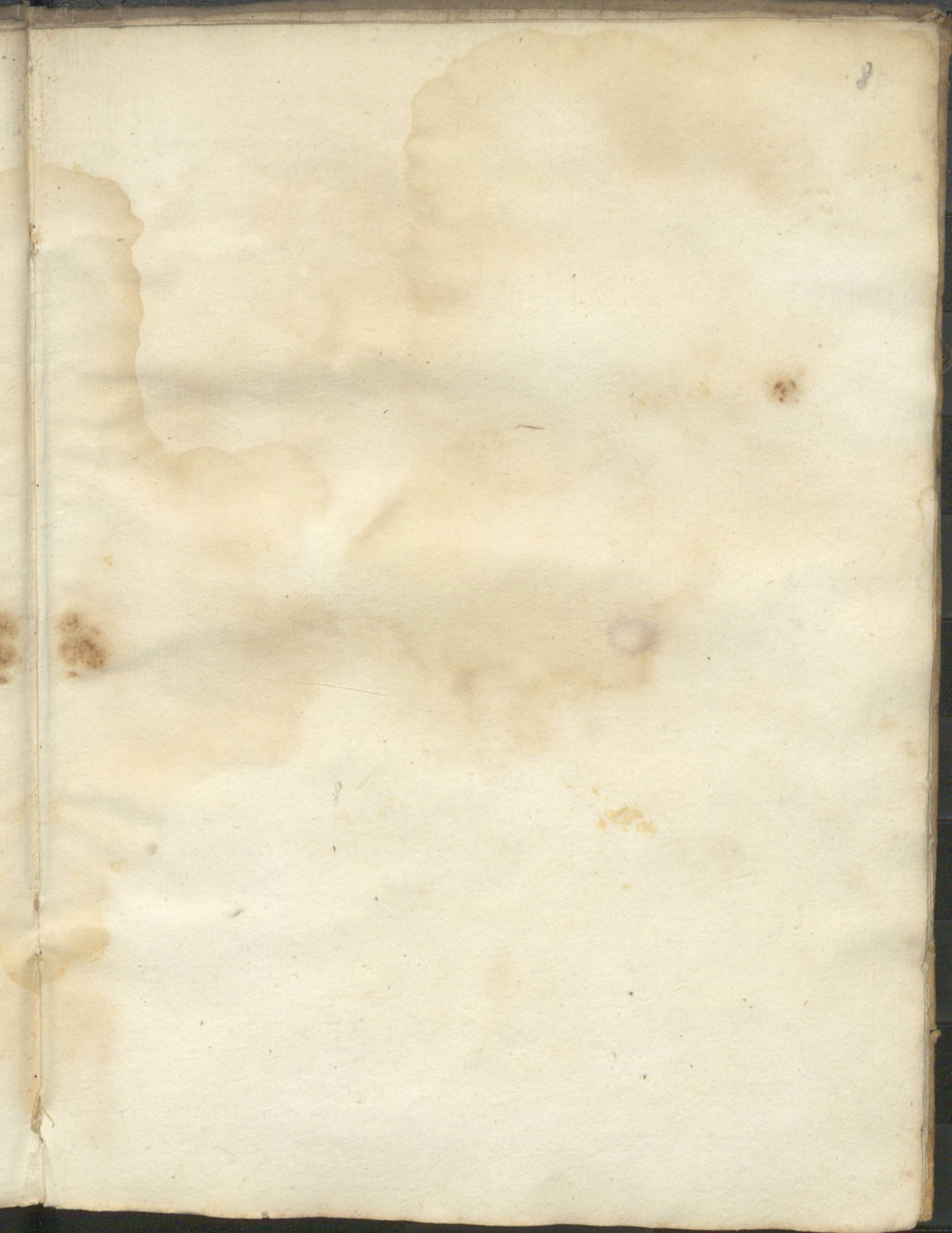
3

This page contains several lines of handwritten text in a cursive script, likely from a 17th-century manuscript. The text is written in dark ink on aged, yellowed paper. The handwriting is dense and somewhat difficult to decipher due to the cursive style and some fading. The text appears to be organized into several distinct sections or paragraphs, separated by small gaps or line breaks. The overall appearance is that of a historical document or a page from a book.

5

7

9

11

13

12

17

19

2A

25

25

1191192

26

הוא

זה הים גדול ים ^{הוא} ~~הים~~ שם רמז ואין מספר מכללים וטרשים ויסודות לחזו'
 בנועם תורת ה' להבין אמרי בית אדם דעת קדושים ' שם אניות הילכון
 הליכות עולם לו ורבינו שמשון וגאונים אחרים הם העלו מים זו הכללים הגדולים
 ונכתב בספר והם השאירו עלילות מכמה כללים אהרי' כי לפי חכמתם הם פשוטי'
 ואין צורך להעלותם או שנשמשו מרשת ביתם ואני הרל והצעיר במאד מאד
 ראיתי על שפת ים זו לתוספות והחדושים כמה פרטים אשר נראה לי שיש בהם ה'
 תועלת למתחילים וקבצתי אותם אל מקום א' ואעפ' שאין בזה שום הוראת ' י'
 ידעה לבר שורח הקבוץ והסדר ' האלהים הוא היודע וכה יזכני שלא באתי לזה
 מנאה או גודל לבב כי מכיר אני את מקומי השפל וכל שכן בארצות האלה אשר
 תל' מלאה הארץ דעה והקטן שבתלמיד' קטנו עבה ממתי' אבל הכרח הביאני
 באשר עונותי הכו תולדותי ולעת זקנה נשארתי עירי מבן יזיד חלמיד ישמח אב
 ובקשתי לי להשביח יגונותי ומשברי ים תלאותי איזה תועלת או הישרה לנערי ב'
 בני ישראל המתחילים אשר למיישר נקדאו בנים אפי' הישרה מועטת כהישרתי
 ויהי מה שום זכר ביניהם ממני או שאד' לכן קראתי שם החבור הקטן הזה שארית
 יוסף וראשונה קראתיו שבט מישור וחשבתי כי שם זה מורה ואוה וסלקתי אותו
 וקראתיו שם מורה שפלותי גדלותי ומה ראיתי על ככה וכה הגיע אלי ' ואההיל
 ואומר אנשי קדש חכמי ^{הוא} ~~הוא~~ כבאם להאיר על הארץ ולפרש המשנה ודבריה
 כהוייתם ואמתתם במים עזים בקשו נתיבה ובשבע נתיבות הלכו ביים זו ואלו הם
 קושיא תירוץ פידוש בעיא פלוגתא שמועה הלכה ועל אלה יסוד הקבוץ
 הקטן הזה והוצרכו לכל זה מפני שהמשנה לקצורה ועומקה נסתרה דרכה ונעלמה
 וזה לשון מר צדק נאון רבינו הקדוש קצו אד' כות שאר התנאים שהיו לפניו כי כל
 דבריו דברי קבלה גם רמז דמוים לכל חדושי הבריות וכמו שאמר כל מאן דבעי
 מני מלתא ולא פשיטנא לה ממתני' ומצרת גלותנו שערי רמייהם נסתרו מעינינו
 ונעלו עכ' גם מתוך הסדר לבר דרך התנאים להודיע עיני דביים וכן כתב הרשבא'
 שאלה שיד' על מה ששאלו ממנו מה זה שאומר ^{הוא} ~~הוא~~ כל כה' שיטה ואין
 הלכה כאחד מהם וכי מפני שרבנן הכוברים גועה דעתיהו' והשי' הוא זל' וזל' כל
 הני מילי כללייניהו ומחכמת ^{הוא} ~~הוא~~ להודיע עיניים רבים דרך שתיקה מתוך ס'
 סדרום לבר כמ' מחלוקת ואחר כך סתם הלכה כסתם וכו' וזה מחכמת רבינו
 הקדוש להודיע דעתו בקצרה שלא יצטרך לומר בכל עת הלכה כפלוני או אין ה'
 הלכה הכא נמי כל שראוי אותו הדור שאין הלכה ככל אותם שאמרו כך שלא יהא
 צריך להאריך ולומר הלכה כפלוני שאמר כך או אין הלכה תפשו להם דרך קצרה

ואמרו פלוני ופלוני ופלוני אמרו דבר א' וזוה יודע שאוהם שכללו יחד דעהם בכך
 לומר שאין הלכה כמותם עכ' דרך זו דרך הקדש יקרא לה אבל יראה שיש ענינים
 יחייב טבעם להרחיב בהם הביאור לכן שאלו קצת למה לא פירש התנא ולמה
 עשה מהמפתח מסגר ומצאתי לחכם חזוני אשר כתב בזה ג' כבות זה לשונו דרך
 הראשונים לקצר וזה תחבולה מהם לפי שבלשון הקצר פעמים יפרש הכפרש ע'
 יותר דק ועמוק ממה שכיוון בעל הלשון ועוד כי הלשון הקצר יותר בטוח
 מתפישתו כי המעין חושד עגנו וחושב אולי לא הבין כונת האימר ועוד כי ב'
 בלשון הרחב ישעה התלמיד כי יאמר כי כבר השיג יסוד הרברים ולא ילך אצל מ'
 מלמד וישאר משולל מהכללים הצדיקים כפי קבלת הרב עליהם והשני דרכים
 חלילה להחמינו חכמי האמת ללכת בהם אבל הנ' מצינו לנאון בתשובה וזה
 לשונו למה דברים שבעל פה אי אתה רשאי לאומדם בכתב לפי שאם הלשון קצר
 התלמיד לא יבין ואם הוא רחב ידמה שהדברים פשוטים ולא יתקוד גם לא ילך
 אצל הרב וישאר ערום מן העיקרים הנמסרים פה אל פה להעדר כפר יכילם ולי
 הרל אין כאן שאלה כי הראשונים לא חשבו שקצרו אבל לרחב חכמתם דמו ש'
 שחאריכו גם נעזרו מדורותיהם כי מלאה ארצם רעה והשכל ככו שכתב הרמ' פ'
 התכלת זה לשו' דיני ציצית והפילין ומוזה לא דברה המשנה לפי שהיו מפורסמי'
 בזמן חבור המשנה ביד כל אדם כמו שלא הסרירו התפלה ומנהג ש' כי הכל
 היה מפורסם אין עיני מהם נפלא עכ' הנה ביאר הנאון כי הראשונים מעמי הארץ
 היו בקיין בדברים אשר היום קצת מנבנינו לא ידעו השיב אם לא אחז העיני ו

וחפוש הספרים ואחר זה נבוא אל הנתיבות ופירושים

הנתיב הא'

נתיב המשנה ובו יתבאר קצת מדרכי המקשה כפי מה
 שקבלנו ממורינו הרב הגדול הר' יוסף פאסי זל' כל
 מתחיל צריך שיחקוד במשנתו אם יש בה קושיא או דוחק מעשרה דברים אלו והם
 יתור חסרון שני סתירה מינה ובה סתירה מצד זולתה ככל פניה ובה ככל מצד
 זולתה פשיטות טעם וסדר אשר שמענו נדעם מהוך קושיות הגמרא
 והוא קושית היתור צריך שלא ימצא בלשון המשנה יתור
הכללהא' אפי' מתיבה אחת אשר יראה שבלתה היה יכול התנא
 להודיענו כונתו שכן שנינו בריש זבחים כל הזבחים שזבחו שלא לשמן כשרים א'
 אלא שלא עלו לבעלים והקשו בגמ' מאי אלא שלא ולא עלו מבעי ליה ופי' רשי
 מפני שחייב אדם ללמד לתלמידיו דרך קצרה ומייתור זה הוציא בגמרא נפקותא
 דינא שאסור לו זקן דמן או שאר עבודות שלא לשמן כי עדין בקדושתם הם ע'

עומדים ולכן אמר אלא אשר רצה לומר שאין להם אלא אותה ירידה לבר והוא
 שלא עלו לבעלים וגדולה מזו מצינו פרק יש נוהלין ק' לח' גבי ש"מ שאמר תנו ס
 מאתים זו לפלוני בעל חובי כראוי לו נוטלין ואת ה בו והקשו בנמו' ודלמא כראוי
 לו בחובו קאמר ותירץ רבי עקיבא היא דרדיש לישנא יתירא וכתב רשב"ם דרבנן
 מודו דרדיש לישנא יתירא אלא שבכרבי רבי עקיבא מפורש בכירוד וראיתי ב
 בשיטת נאון אשר דייק דמרקאמר נוטלין ולא אמר נותני' לו ואת חובו משמע שכבר
 היו הנכסים ביד היתומי' ואפ"ה' אומר דמוציאין מידם הגה יראה שאעפ"י שמשמע'
 הלשון היה נראה שבחובו קאמר כרפריך בנמרא ועוד שהנכס' בחזקת יתמי' ולכל
 אדם היינו אומרים המ' ע"ה' כ"ש' בזכות יתמי עם כל זה מכח הייתור אנו אומרים
 ונטול את חובו הרי כח הייתור עד היכן מגיע וטוה וכיוצא למדו בעלי הוראה ל
 להוציא דין מכח איזה יתור כמו שמצינו בספר התשבץ זה לשו' מדרסין בירושל'
 דמגלח תולין בספרים ואין תולין בתפילין ומזוזות משמע דוקא תולין הוא דלא הא
 לתקן אותיות בעלמא שרי ואין לומר לתקן אותיות נמי לא דאם כן לימא תולין ב
 בספרים ולא בתפילין מ"ט' הדר נקט ואין תולין עכ'

הכלל הב'

והיא קושית ליערביניהו ולתניניהו כגון ברדיש קדושין ז' דתניא
 הרי את ארוסתי הרי את קנייה לי מקידשת הרי את שלי הדי
 את זקוקה לי מקודשת לי והקשו בנמרא ליערביניהו וליתניניהו כחדא פירוש למה לי
 מקודשת מקודשת תרי זמני חנה מבואר שכח קושיא זו היא מכח הייתור וכיוצא
 בזה הרבה בתלמוד וצריך לדעת שכשכבות המשנה הם חלוקות בטעמם לא ש
 שייד למפרך ליערביניהו כן כתבו התוספות ריש פ' ארוסה ואעפ"י שעם כל זה לא
 נתייבשה שם המשנה ההיא כמו שכתבו התוספות מכל מקום הכלול במקומו ע
 עומד וכן כתב ר"י בשיטת ברכות שכשהחלוקות שבמשנה נבדלות בטעמם לא ס
 פרכינן ליערביניהו כי לכן לא ערבם מפני שפירושם או טעמם נבדל וכן למדנו
 ממהרי" קולון תשובה פו' על מה שמצינו פרק י' יוחסין מלקין על החזקות וסוקלי'
 ושורפין על החזקות שהקשה הוא זל' קושיות ואחד מהם אמאי לא ערו ביניהו ולימא
 מלקין ושורפין על החזקות ותירץ משום דמלקין וסוקלין ושורפין לאו בהד נוונא
 מידי דמלקות דלא חמיר כלי האי סגי בחיקה כל דהוא אבל לדיני נפשות דחמי'
 בעינן חזקה שיש עמה טענה ומעשה מעיד עליה ונעור הרב זל עם מה שפירש רשי
 שם חל' מלקין על החזקות על דבר שאנו מוחזקין בו ואפילו אין עדות בדבר
 מוקלין ושורפין כרמפרש ואזיל ומה חדש רשי יותר מהנמרא כ"ש' שכבר פירש

הוא זל ענין ההוקה אלא שכיון לומר דההיא דמלקין מידיי אפי' אין עדות כלל א
מעשה מעיד עליו אבל סוקלין ושורפיין אין אותה חזקה מועלת שם אלא כמפרש
בגמרא והיינו דיש מעשה מעיד עליה כההיא דאמרינן בגמרא בסמוך בתינוק ותנוקת
ואיש ואשה שנדלו בבית בחזקה שזו אשתו ואלו בניהם שאם בא הבן על האשה
נסקל משום בא על אמו וכו' הנה מבואר שמפני שאין החזק' שוות לא ערבם

ההוא זל ענין ההוקה אלא שכיון לומר דההיא דמלקין מידיי אפי' אין עדות כלל א

הכלל הג' מדברי הרי' קולון אשר כתבנו למדנו כלל כדמפרש ואזיל ו

ההוא זל ענין ההוקה אלא שכיון לומר דההיא דמלקין מידיי אפי' אין עדות כלל א

ואני הרל שמעתי עוד ג' דרכים אחרים הא' שמרגיש רשי
שלא נתחדש דבר באותו ענין ולכן פירש שהאמורא ההוא או בעל הגמרא לא
לחדש בא אלא הואיל והיכירו מפרש והולך דרך הרחבת פירוש לא דרך חידוש ו
והיינו לשון מפרש הב' בתת הברל כשאומ' בגמרא מפרש לכשאומ' כרמפר'
ואזיל כי כשאומר מפרש בגמרא רצה לומר שבעל הגמרא הוא שפירש
הענין לא בעל האוקמתא אבל כשאומר כרמפרש ואזיל הוא להפך כי בעל ה
האוקמתא בעצמו מפרש והולך וכל זה כאשר רשי הרגיש קושיא אם הוא בעל
האוקמתא או בעל הגמרא והוכרח לומר מי משניהם המדבר הג' שרצה לומר
שבעל אותה אוקמתא היה לו בדעתו מה שאמר בסוף ולא נתחדש מ
סחמת קושיא שהקשה שכנגדו אלא שהמנגד קפץ להקשו' ובעל האוקמת' מפרש
והולך כוונתו הראשונה וגם זה סחמת קושיא כי מה עלה בדעת בעל האוקמתא
ראשונה לא ראה הקושיא העומדת נגדו

ההוא זל ענין ההוקה אלא שכיון לומר דההיא דמלקין מידיי אפי' אין עדות כלל א

הכלל הר' והיא קושית ותפוק לי ועליה שמענו ממורנו הרב הרי"ס

פאסי זל' כי ג' דרכים יש בו הא' שאינם מכחישים הדין
או הענין ההוא אבל אומר תפוק לי מטעם אחר יותר פשוט או יותר מ
מרווח וזה הדרך הוא היותר כולל הב' כאשר באו שנים או שלשה טעמים
על ענין אחד יקשה מכח יתור כמו שמצינו בדיש ברכות דהנא מפני ש
שלוש דברים אין נכנסין לחורבה מפני חשד מפני מפולת מפני המזיקין והקשו שם
ותיפוק לי משום מפולת ופרשי למה לנו ג' טעמים די באחד וכו' הג' אשר
יכחיש הדין מצינו בסוף איזהו נשך גבי התן שלקח נרוניא לבי חמיו וחור
בו מפני שחמיו לא רצה לקבלה באותו סך ואמר רב פפא דצריך לקבל מי שפרע
ועל זה הקשה רבינא לרב פפא דדילמא ד' שמעון היא דמעו קונות ואינו יכול ל
לחזור ותרין ואחר זה אמר רב אחא לרב אשי ותפוק לי דשליח שוייה ופי' רשי
ואין כאן מי שפרע דחמיו חזר בו ומה ביד שליח לעשות שב' ד' מקליל' אותו וחמיו
לאו בר קבוליה מי שפרע דמצי אמר ליה דהיה לו לפסוק בשער הנבוה ולתקוני
שדרתיך והתוספות שם בקשו ליישב לשון ותפוק לי ואמרו זה לשונם לשון

נתיב המשנה

ותפוק לי יש ליישב דה' ק' דנהי דלא נתבטלו דברי רב פפא מהנהג קושיה רבינא
מ'מ' תיפוק לי דשליח שוייה עב' ומ'מ' רב אחא מכחיש דין רב פפא כמו שכתבנו
וכן בפ' ק' דהולין ח' דאמר סכין של עז' מותר לשחוט בה מקלקל הוא ופדיך ו
ותפוק לי משום שמנונית דאיסורא ופ' רשי אע"ג דמקלקל הוא אסור לחתוך משום
שמנונית הנה מבואר שמכחיש הדין והוי ותיפיק לי בבהינת הטעם דרבא דאמר
מותר מטעם מקלקל והמקשה אמר דאם ר' מטעם שמנונית

הכלל הה'

והא קושית החסרון ידוע שהרבו השלם הוא אשר
לא יקבל לא תוספת ולא חסרון ומטעם חסרון אשר

בדברי התנא דרך התלמוד כאשר ימצא חלוקות אחרות שלא הזכיר להקשות
לתנא ותו ליכא והא איכא גם מטעם זה אמר הר' מתתיה הצרפתי שכשאומר ה
התלמוד חסורי מחסרא שאין שם שום חסרון בפעל כי איך נאמר שהתנא חסר ו
והאומר שהמשנה חסרה א' מסמניה חייב אבל ראוי שנאמר שרבי סדר המשנה
דרך קצרה ובאותן תיבות שבמשנה די להבין כוונת התנא והוא לא בא לבונן ה
האבנים ולע לאס אותו חסרון שאומר חסורי מחסרא בכח לשון המשנה עומד וה'
אלהיה עמה לא חסרה רבד והחסרון הוא בחקנו ורעתנו ומורינו הרב הר' יוסף פ
פאסי זל' בקש להעמיד שיטה זו ובמקומות נכנס ויצא בשלום ופעמים אמר כי
הטירח בכ' וצא עמל הוא בעיני ובודאי יראה שלפי דעת התוספות החסרון בפועל
דאמרינן בפרק ה' דוק ק' ב' אמר רב אשי חסורי מחסרא וכו' וכתבו התוס' זה לשונם
אין זה חסרון ממש שהמשנה כמות שהיא שנויה יש לפרש כן אלא כד' לפרשה
קאמר ובלשון חסורי מחסרא עב' ולשימת הר' מתתיה מה זה שאמר אין זה חסרון
ממש גם בשום מקום אינו חסרון ממש וכאשר נאמר כי גם החסרון העומד בכח
יקרא חסרון בבחינה שיש לפרש המשנה כמו שהיא שנויה מצינו עוד ראייה מפרק
המקבל ק' ג' אשר כתבו שם התוס' תימה שאומר חסורי מחסרא כדי לרחות ואם
החסרון בכח עומד למה לא יאמר אפי' כדי לרחות וגדולה מזו מצינו בפרק קמא
דמציעא יא' אשר רשי מגיה הבריתא כדי לסתור הראיה ואע"ג דלתוספו לא נראה
פירושו מ'מ' כדאי הוא רשי ועיד דבפרק היה קורא יו' אמרינן ודלמא ד' יהודה היא
וכתבו התוס' דאין זה בשום מקום שיאמר חסורי מחסרא להעמידה אליבא דחד ח
תנא ואם החסרון הוא חסרון בכח ואינו מקשה אלא בלשון ודילמא למה לא
יאמר חסורי וכו' להעמידה אליבא דחד תנא ואם דאיות אלו אינ' מכריחות המציאו'
בעצמו יכריחו כי כמה משניות מצינו שאי אפשר להעמיד שהחסרון הוא בכח ל
לשון המשנה ומה שלמדנו דאשי ישיבות הוא שיש הברל כשאומר חסורי מחסרא

מכאן שיש חסר
הוא הוסיף המוסרי
החסרון יצאין שם
הסדר במשנה הנהג

והכי קתני לכשאמר ה'ק' רכשאומר והכי קתני החסרון הוא חסרון בפועל ולישנא דהכי קתני כן משמע וכשאומר ה'ק' רצה לומר שאין שם חסרון אלא חנה מועטת וה'ק' והכי משמע פרק התקבל ק"ג דאמר חסורי מחסרא וכתבו התוספו' שאינו מניה כל כך ואמרו אחר זה ורוב ספרים גרסינן ה'ק'

ומה שאמר ה' מתתיה כי אי אפשר לומר שהתנא מעה הנה התוספות כפ' שני דנייר אמרו שיש כמה משניות משובשות דמשנינן להו בחסורי מחסרא וכאשר תאמר כי דרך פלפול נאמרה השטה ההיא ולחדודי הוא דעבדי נשיב

ונאמר כי ודאי המעיין המהיר אין לו בזה נזק אבל המאוחר אם יציא זמנו ועינו בדברים הבלתי מוכרחים שמה לא ימצא זמן למוכרחים ומה נעימים דברי התוספו' פרק לא יחפור על מה שאמר רבא מקי' דרדקי' הוי פסידא דלא הדר ופירש רשי משום דשבשתא כיון דעל על והקשו הס' זל' דמצינו לרבא עצמו דאמר שבשתא ממילא נפקא ופירשו בשם ר' דהוי פסידא דלא הדר דאותה שעה שמלמד להם שבוש הם מתבטלים ואותה שעה אין יכול להחזירה עד עולם וכפי הסוגיות אשר כתבנו גם מסוגיות אחרות מצינו בכלל זה ח' דברים האחד שלפעמים אין ב באותה משה' שום חסרון וכדי לפרשה אומר חסורי מחסרא וכי' כההיא דשבת דלעיל הב' שאין אומרים חסורי מחסרא כדי לדרות אבל אם אינו מניה כל כך יאמר אפי' לדרות כההיא דהמקבל דלעיל הנ' שאין אומרים חסורי מחסרא להעמידה אליבא דחד תנא ואם הלכה כמותו אמרינן לה כההיא דהקורא דלעיל אשר פ' שם התוספות שמעמידה אליבא דרבי יהודה מפני שהלכה כמותו ה' ששכהחסרון מועט טוב לנו לומר חסורי מלומר תדיון אחד דהוק

פירו' ולא צמחו ואפי' זרע פשתן אינו חייב באחריותן דשבנ' אומ' זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן ופי' דשי' המוכר פירות סתם ולא פירש אם לזריעה ואם לאכילה הודען הלוקח ולא צמחו לא מבעיא פירות דאיכא דובין לזריעה ואיכא דובין לאכילה ומצי' לומר לאכילה מכרתיו ואין כאן מקח טעות כלל אלא אפילו ז זרע פשתן דרוב הפשתן הנקח בעולם לזריעה קונין אותו דכיון דאיכא דובין נמי לאכילה אינו חייב באחריותן דמצוי' לומר לאכילה מכרתיו לך דאין הולכין בממוץ אחר הרוב ודוקא פשתן דחזי' לאכילה אבל זרע גינה כרוב וקפלוש שאינו נאכל כלל חייב באחריותו והקשו בנמרא דרשבנא אמר זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן ות' ק' נמי הכי קאמר זרע פשתן הוא דאינו חייב באחריותן הא זרעוני גינה שאין נאכלין חייב' ומשני דהוצאה איכא ביניהו דת' ק' סבר דמי זרע משלם

הכסף י"ט ע"פ
ס' כ"ו מחסור וכו'
קמ"ג ע"פ
קמ"ג ע"פ

דע פ"ק ס"ג ע"פ
ס' כ"ו מחסור וכו'
קמ"ג ע"פ
קמ"ג ע"פ

דא"ל מ"ג ע"פ
קמ"ג ע"פ
קמ"ג ע"פ

המוכר ללוקח ולא רמי הוצאה דגדמא בעלמא הוא ורש' בג' סובר אף הוצאה ר'
דחרישה ושכר פועלים ופריך ודלמא כולה רשבנ' וחסורי מחסרא ופירש רשבם'
זה לשונו אין זה תירוץ דחוק דשיב לנו לחסרה מעט כדרך משנה שמדברת בקוצר
ולא נימא יציאה איכא ביניה דהא לא משמע ממתיני' מידי אלא עי' דוהק דמשמע
דרשבנ' הינת' ת' והילכך טוב לפרש דכולה רשבנ' כדמשמע ממתיני' דרשבנ' היינו
ת' ק' וכו' הה' אין אומר ס חסורי מחסרא אלא אם מוכח החסרון מתוך המשנ'
שכן מצינו בפרק ב' דנייר אמרה פרה הריני נייר אם עומדת ב'ש' אימרים
הוי נייר וב'ה' אימרים לא הוי נייר ומוקי לה רמי בר חמא דאמר הריני נייר מבשרת
אם עומדת מאיליה וש'ב' לש' טתן שאמרו שהאומר הריני נייר מגדוגרת הוי נייר
הכא נמי האומר מבשרת הוי נייר והקשה רבא מי קתני מאיליה והקשו התוספות
מאי קושיא הא כמה משניות דשינין בחסורי מחסרא ותידו דכיון דאין מחלוקת
תנאים תלוי בעמידת הפרה אלא אם נדר מבשרת אי הוי נדר או לא אין לנו כח ל'
לחסר המשנה כיון דלא מוכח כפי מחלוקת התנאים הו' פעם ס יכול לעשות
חסורי מחסרא אחר יותר מרווח ולא עשאו מפני שכך קבל שהחסרון הוא
אותו שפירש וזה דעת התוספות גבי מה ששינו בפרק מי שאחזו שר הרי זה גישך
ע'מ' שתתני ג' מאתים זו-הרי זו מגודשת ותתן וכו' אמר רשבנ' מעשה בצידן בא'
שאמר לאשתו הרי זה גישך ע'מ' שתתני לי אצטלך ואבר אצטלתו ואמרו חכמים
תתן לו את דמיה' והקשה בגמרא מאי תנא דקתני מעשה ופי' דשי מאי תנא לעיל
בדמ' דקתני בצידן ומשני חסורי מחסרא והכי קתני אם אמר לה ע'מ' שתתני לי
אצטלתי ואברה אצטלתו איצטלית דוקא קאמר לה דשבנ' אומר תתן את דמיה
דאמר רשבנ' מעשה בצידן וכו' וכתבו התוספות ו'ל' תימה מה הוצרך להניח ר'
דפליגי רבנן ארשבנ' מנא ליה דפליגי עליה ותידו דקבלה היתה בידו דפליגי
הו' כשאנו מוכחים לומר חסורי מחסרא ויש חסורי מחסרא דחוק ואחד בלתי
דחוק טוב לנו לאחוז בדחוק אם סברא או טעם מסייע כיון שהוכחנו לבוא
לחסרי מחסרא מ'מ' כן ראה מדברי הרשבא' בשיבת גטין פרק מי שאחזו סיכ'
ק'ב על אותו חסורי מחסרא שאמרנו לעיל וזה לשונו תימה מאי דוחקיה דמחסר
לה לתמיני ומוקי לה בפלוגתא לימא חסורי מחסרא וכלה רשבנ' היא ו'ל' משו
דלא מסתבר טעמיה דרשבנ' כדאמרינן בסמוך כל מקום ששנה רשבנ' במשנה
הלכה כמותו חוץ מערב וצידון וכו' ולא בעי לאוקמא לכולה מתניתין בטעמא
דחיקא אלא מרמחסרי לה מוקי לה בטעמא תריצא עד כאן

הח

אין אומרים חסורי מחסרא בראש המשנה ושעמו של דבר לפי שאין
 אדם שוכח ומחסר בראש דבריו כן פירש הר"ן כריש נודרים וא"ע
 רבמסקנת חסוביא יראה שאפשר לחסר בראשו של דבר כבר כתב שם הר"ן כי זה נ
 נאמר מתוך דוחק גדול עוד למדנו מדברי הליכות עולם וז"ל בהרבה מקומות
 מגיה התלמוד ומוסיף במשנה ואוכר חסורי מחסרא ודוקא להוסיף אבל להחליף
 דבר והפכו לא כדמוכח בפ"ק דכתובו גבי בדיתא דכל שלא נהג כמנהג זה אינו יכול
 לטעון טענת בתולים ואמר אביי תנא כל שנהג ואמר ליה רבא והא כל שלא נהג
 קתני והטעם שאדם טועה בנרסא לחסר על ידי שכחה אבל להחליף דבר והפכו
 לא וכן פ"ש פ"ק דסנהדרין ע"כ וקשה לי דבפ"ק דנזיר סימן י' תנן אמרה פרה
 הריני נזיר אם עומרת ומוקי לה רבא דאמר הריני מיר אם לא עמדה הנה שרבא
 עצמו החליף הן ללאו אם לא נאמר דהתם רבה גרסינן ואפשר לומר דשאני ה
 הדיא דכתובות להדיא דנזיר לפי שחלוף בתוספת אינו מדרך השוכח ובהדיא
 דכתובות אם איתא דכל דנהנתן הרי על ידי שכחה הוסיף מלת לא אבל בהדיא
 דנזיר על ידי שכחה חסר מלת לא וכיוצא בזה הוא דבר מצוי אינמי אפשר שנאמר
 דהתם בכתובות שהיה לו לרבא תירוץ אחר בשלא יצטרך להגיה הברייתא אז ה
 הקשה והא כל שלא נהג קתני אבל בניזיר שלא היה לו אפשרות ליישב הברייתא
 אלא בשחסר מלת לא וכמו שכתבו שם התוספות הגיה המשנה ואמר דלא עמדה
 תנן ואיך שיהיה לדעת רבא כפי מה שהקשה בכתובות ובסנהדרין אין לומר חסורי
 מחסרא להחליף דבר להפכו

הכלל הו'

היא קושית השינוי כמו שמצינו בפ"ק הישן אשר הקשה נ
 גבי משיחתו של ר' למדנו מדוע לא אמר מרביו והוציא
 מאותו שינוי טעם ששיחתה צריכה תלמוד ויש כיוצא בזה הרבה ואין צורך ל
 סתירה מינה ובה ובכלל זה מצאתי בשיטת קמא זה לשונו כ
הכלל הו' כשיש במשנה סתירה דרך התלמוד להקשות הא גופא קשיא
 או קשיא רישא אסיפא וכשיש שינוי בדבריהם או קשיא דרך התלמוד להקשות
 בלשון מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא וקשה למה לי מאי שנא מאי שנא תרי זמני
 לימא מאי שנא רישא מסיפא ותו לא אלא נראה שהמקשה היה אין לו על דין א
 אותה משנה דבר ברור לא אם ראוי לאסוד ולא אם ראוי להתיר ואין כוונת קושיתו
 אלא לפי סברה אותה נא אשר דרך משל התיר ברישא ואכר בסיפא ונדאה לו ל
 למקשה שהשני בבית שוות וראוי היה לחנא להשוות מדותיו שאם ראה להתיר כמו

שהתיר ברישא למה לא התיר בסיפא דמאי שנא סיפא מרישא ואם ראה לאסוד
 שאסוד בסיפא למה לא אסוד גם ברישא דמאי שנא רישא מסיפא והיינו מאי שנא
 ומאי שנא תרי זמני עכ"ל וא"ע פ"י שלבעל שיטה זו כפל הלשון סיענו מ"מ לא
 ראיתי מי שדקדק בזה ואנו אין לנו אלא דרך גאוני על סומנה דראשי ישיבות והוא
 שיחקרו לדעת הי מנייהו ניחא ליה למקשה והי קשיא ליה אי רישא ניחא ליה
 וסיפא קשיא ליה או להפך וכן מצינו בפרק מי שאחזו ע"ה דתניא הרי זה גטיך
 והנייד שלי אינה מגורשת ע"מ שתחורי ליה את הנייד הרי זה מגורשת ופריך בגמרא
 מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא ולפ"ד ש"ס סיפא קשיא ליה ובפ"ה השוכר את
 הפועל נבי היו פועליו מעונין טהרות דפריך מ"ש רישא ומ"ש סיפא כתבו התוספות
 דקשיא ליה רישא ובפרק מי שאחזו ע"נ על הא דתניא אם מתי מחוליה דפריך
 תלמודא מ"ש ומ"ש פ"ד רישא קשיא ליה והר"מ בן ר"ן הקשולו ואמרו ד
 דרישא לא קשיא מידי ובד"ק קדושין דקא פריך מאי שנא התם דתני האיש מקדש
 ומ"ש הכא דתני האשה נקנית פ"ד נתיב הכא האשה מתקדשת א"ע דהתם ח
 הסוגיא הכריחו יצא לנו מפירוש הגאונים האלה דבמאי שנא ומאי שנא חד ניה
 וחד קשיא והדין נותן שהרי גבי הרי זה גטיך והנייד שלי איך אפשר דמסקפא ליה
 אם ראו שתהא מגורשת אם לא ודאי שכיזן שאמר והנייד שלי לא נתן לה כלל
 וקרא כתיב וכתב ונתן וליכא וכן בשאר המקומות והכל כפי מה שהוא עיני !

והכרח הסברא

הכלל הח'

כל מקום שהתלמוד אומר מ"ש ומ"ש צריך שיקשה
 מחד טעמא משל לוח שאם התיר ברישא

ואסוד בסיפא ויקשה על זה מ"ש ומ"ש צריך שיקשה שמכח טעם שהתיר ברישא
 ראוי שיתיר בסיפא או שמכח הטעם שאסוד בסיפא ראוי שיאסוד ברישא אבל אם
 בא להקשות ברישא מטעם אחר או לא שייך למימר מ"ש ומ"ש אבל ראוי שיאמר
 דקשה לרישא מטעם פלוני ודל מהכא סיפא או דקשה לסיפא מטעם פלוני ודל מ
 מהכא רישא וכן מצינו לתוספות בההיא דפרק השוכר את הפועל נבי הריא דהיו
 חמרו מעונין טהרות שהקשו שם התוס' לרשי דלפירושו הוה ליה לאקשווי מינה
 ובה וכן כתב הר"ש בא בשית גמין פרק מי שאחזו גבי הרי זה גטיך והנייד שלי
 אינה מגורשת אשר הקשה מ"ש ומ"ש ה"ל האי לי שנא לאו דווקא אתמר דפשטא
 משמע דמחד טעמא איכא למפסל בין ברישא בין בסיפא וליהא דטעמא דרישא
 משום דאין כאן נתינה אלא אותיות פורחות וטעמא דסיפא משום דלכי מקיימא ת
 הנאה הוד ניטה למדה וכדקסבר דכל האומר על מנת לאו כאומר מעכשין דמי

אלא הכי קאמר סופא נמי ליפסל ואמאי קאמר מגורשת ולא מהד מעמא כראמר
אנ' יל' דהכא והכא משום ונתן בידה ספור כריתות הוא דליכא נתינת ספור בשעת
כריתות עכ'

הכללה ה' כל קושיא אשר מינה ובה היא קושיא יותר חזקה מאשר ממנ'
לזולתה וכן כתב הרשבא בשמותיו והדבר מבואר מנפשו ו
זכן יראה מן התוספו' המוציא יין עט' גבי מה ששנינו קלף כרי לכתוב עליו פירשה
קמנה דפריך תלמודא מן הכריתא מרישא והדר פריך מסיפא וכתבו שם התוס' ד
דהוה מצי למפרך בריתא גופא רישא לסיפא' ותיצו בשם ר' שכן מצינו ב
בהמפקדי גבי רמי גזל אגול אבל רשי נראה לו כל זה דוחק וכתב ז"ל והא מ
סיפא וכו' וקשיא רישא אסיפא עכ' ונפקא מינה שכאשר יקשה המקשה ממשנה
לזולתה או מן חבריתה והיה יכול להקשות במשנה או בבדייתא מינה ובה ולא ה
הקשה שצריך לבקש טעם לפחות לדעת רשי והרשבא דאילו לפי ד' אין כ"כ

קפידא

הכללה ה' היא הקושיא אשר ממנה לזולתה אם ממשנה
למשנהו אם מבריתא למשנה כשמקשה מבריתא דרך
התלמוד להקשות בלשון והתניא וממשנה והתנן וכתב הליכות עולם ז"ל כשא
והתנן והתניא קושיא הוא ופעמים שיבואו לסייע וההפך שביניהם הוא שאותו
שהוא קושיא כתוב בלא אלף ובתמיה קרינן ליה ואותו שהוא סיוע כתוב באלף
ובניחותא קרינן ליה וכן פרשי' פרקא קמא דקמא והתניא בניחותא גרסינן ליה וכן
בהרבה מקומות וה' ק' והא תניא והא לך סיוע וסעד מדתניא ופעמים תמצא תנן
בלא הא ובלא אלף קושיא וזה כשמקשה ממשנה שאנו עומדים בה עכ' ובמת
שכתב המחבר דוהתניא היא קושיא ובתמיהא קרינן ליה כבד מצינו מקומות ב
בניחותא קרינן ליה פ' ק' דקמא יא' והתניא אחרים אומרים פרשי' בניחותא א' ש'
שמצינו גרסא באלף ובפ' בנות כותיים לה' והתניא יולדת בזוב פרשי' בניחותא ו
וכן בהחולץ מ"ב' ובדס חמאת צד' ובשאר דוכת' וכו'

הכללה היא כל קושי' שממשנ' למשנ' היא יותר חזק' מה שמברית' למשנה
מפני שהבריתא נוכל להשיב דלא מהתניא ב' ד' היא דאם
ר' לא שנאה ר' חייא מנין לו וכן כתב רשי בפ' ק' המציעא יח' ז"ל מתניא אלימא
ליה לאקשווי כו' משום דהיא עיקר וישתימה לשמותה וזאת זו וצריך לחזר ש
שתייטבו דאילו בריתא יש לוטר אינה עיקר דאם ר' לא שנאה ר' תניא מנין לו

המשנה היא
במקשה לזולת
המשנה היא
המשנה היא

המשנה היא
המשנה היא

אנחנו נרד ונבלבל ובהכרח תמנע מחשבתם אבל אי אפשר לפרשו בניחותא ש
שהרי נמנע מהם אם לא שנפרש מהם מעצמם כלום לא תהיה המניעה מעצמ' ולכן
אנחנו נרד ונבלבל וזה אי אפשר דאם כן מהם לא יבצר מבעי ליה עכ' וכן בהכי
קרא שמו יעקב שכתב רש' לשון תימה כמו הכי אחי אתה שהוא מבואר ממה ש
שכתו אחרי ועברתני חנם שאם לא כן יהיה ועברתני חנם שמבקש ממנו זה ואינו
שהרי אמר מיד נקבה שכרך עלי' הנה יראה מדעת הרב שלשון בתמיהא שולל
ניחותא' וכן מצינו בקצת מאלו המקומו' שהר' מ' בן ק' עורא בקשו ליישבם בניחו'
במקום שאמר רשי בתמיהא כמו בגדול עוני מנשוא שפירשו' עורא בניחותא כמו
שכתבנו למעלה וכן הר' מ' בן פירש אותו בניחותא אמר זה לשונו בקצור אמת כי
גדול עוני מנשוא ר'ל' מסלוח והרבית עלי' עונש כי הן גרשת אותי וכו' אבל שמרני
שלא אענש יותר ממה שחייבת אותי כי בעבור שאהיה נעונד כל מוצאי יהרנני'
ובלא יבצר מהם פ' עורא שפירשו' אם אעזבם יחשבו שיוכלו לעשות כל חפצם'
וכן בהכי קרא שמו יעקב דפ' רש' בלשו' תמיהא שמא לכך קרא שמו יעקב' הרב
ע' עורא פירש הכי כמו אמת וכן הכי אחי אתה'
מכל אלה הגדולים שבכל המקומות שאמר רשי בתמיהא רצה לדחות פירוש מי
שיפרשם בניחותא כמו שפירשו הרבנים הנזכרים ולדעתי נתעצמו הרמב'ן ק'
עורא לישב הכתובים דרך ניחותא כי נראה להם זר שנאמר במקרא לשון תמיהא
משום דאפשר במקומות דנפיק מדרך זו חורבא ומ' בתלמוד מצינו דרך זו ל
לתום בקצת מקומות שיפרשו בניחותא מה שפירש רש' בתמיהא אבל יראה ש
שהדרך השוב שכשאומר בתמיהא נשמר מניחותא והנה לפי זה קשה למה קצת
מראשי ישיבות ספרד בקשו להם דרכים אחרים בלשון בתמיהא והם הדרכים
שכתבנו לעיל ויש להשיב שהם הלכו לשיטתן אשר אמרו שכל פירוש שדוחה
רש' צריך שיהיה פירוש אפשרי אלא שיש בו דוחק מה אבל אם הפירוש שאנו
אומרים שדחה רש' ונשמר ממנו הוא פירוש שאי אפשר לפרשו שהרי יש לו
שבירה מלשון הגמרא בסמוך או בלשון המקרא מיד או יאמרו שלא הוצרך ל
רש' להשמר מאותו פירוש או לדחות אותו שהרי הוא דחוי מעצמו ואין צורך
לשמירה ממנו משל לזה שאם נפרש בניחותא גדול עוני והוא שמורה גודל חטאו
הרי השבירה מיד ממה שאמר הן גרשת אותי וכן אם נפרש הכי אתה ועברתני
חנם בניחותא הנה השבירה מיד ממה שאמר הגידה לי מה משכורתך לכן כאשר
יראו בני ספרד בתלמוד כיצא באלה יבקשו לומר שלא נשמר רש' מניחותא כי
אם באחד מהדרכים מהתמיהות שכתבנו או דרך אחרת ובאותם שבמקרא נאמר

שנסמך רשי מפ'מי שיפרשם בניחותא כדעת הרמב"ן או א' עורא מפני שהם
 פירושים לדעתו דחוקים מאד והרב המורח' במקום שראה לפלפל לפלל כל
 הצורך ובמקומות שהשבט שלא בא רשי אלא לפרש ולהוציא מלב הטועה שלא
 ישתבש לא בקש הרב ז' לחשבונות רבים ועל כל הצדדין נראה שהיוטר האמיתי
 שלשון בתמיהא שולל בניחותא ומ' מצינו סעד למי שיפרש שרצה לומר תמיהא
 בעלמא היא וכן למי שיפרש מקום התמיהא לשהיא תמיהא בעלמא והוא כ'
 כמספק ושואל ולא כמי שחולק מצינו בפרק שני דיני גזירות ק' ח' אמר ארמון
 בשביל שאני וכן הפסדתי אמר רשב"ג רואה אני את דברי ארמון ופירשו התוס'
 דארמון לא לחלוק על חכמים בא אלא תמיהא בעלמא היא ורשב"ג דאמר רואה
 אני את דברי ארמון לא משום פסק דין אלא שיש לתמוה ופרשי הפסדתי בתמיהא
 והקרוב שהוא פירו' ד'ת' כי כל מה שאפשר לקרב הדעות הוא יותר נאות וכן מצינו
 לד'ש"בם פרק חוקת ל'ט' דקאמר תלמודא תהי בה ד' יוחנן ופ' ר' ש"ב'ם וזה לשון
 אע"ג דתתי בה ד' יוחנן תמה היה אבל ירא היה להלוק על בד קפדא' ועל מקום
 התמיהא מצאתי סמך יותר מבואר בפ'ק' דקמא ג' ובדיש הנוקין גבי אכל שמינה
 משלם שמינה אכל כחושה משלם שמינה פרשי זה לשונו אכל שמינה ודאי דין
 הוא דלשלם שמינה אכל כחושה מי משלם שמינה בתמיהא עכ' וכן פירשו התוס'
 הנה הורו בזה מקום התמיהא שהיא מסוף הלשון ולא מתחלתו ולפירו' הב' אשר
 הביאו התוס' שם התמיהא וכחה היא מהתחלת הלשון וזו לשונם כיון דבשמינה
 אין משלם אלא שמינה כמו שהזיק ולא קנסן ליה יותר לשלם ממה שהזיק אכ'
 בשאכל כחושה נמי אין ראוי לקנסו לשלם שמינה הנה שלפ' דיש הראשון ח
 התמיהא היא מסוף הלשון לא מראשו' ולפירו' הב' התמיהא היא מראש הלשון
 וכן מצאתי לרב הגדול המורח' גבי הכי אחי אתה זה לשונו פרשי הכי אחי אתה
 בתמיהא וכי בשביל שאחי אתה תעבדני חנם פי' אין התמיהא הזו נופל על אחי
 אתה כי אחי היה כמו אנשי' אחים אנחנו ועוד האחי אתה מבעי ליה רק הוא נופל
 על יעבדתי חנם כאלו אמר התעבדני חנם מפני שאחי אתה וכו' הנה הורה
 שהתמיהא היא מעבדתי חנם והתחלה ניהא ליה' וכן מצינו שהאמורה יביא
 ג' חלוקות להקשות ומן הג' אין לו ממנה תמיהא ואינה מדויקת אמרינן בפרק
 כל הנט' סי' כ"ה בעי רב הושעיה מרב יהודה אמר ללברר כתוב לאיזו שתצא כ'
 בפתח תחלה מזה א' לתניתה אמר ללברר כתוב לאיזו שארצה אנדש פסול אלמ'
 אין ברירה איתיביה הריני שוחט את הפסח על מי שיעלה מהם ראשון וזה ומוכה
 ואחיו עמו וכולי' אמר אב"י בעי מיניה תולה בדעת אחזרים קא פשיט ליה תולה

בדעת עצמו והדר מותיב ליה תולה בדעת אחרים עכ' ועל זה כתבו התוספות וז' הדר מותיב ליה תולה בדעת אחרים על זה אינו תמיהא דשפיר מותיב למאי ד דרשטי ליה ונס מזה למדנו הוראת מקום התמיהא

מצינו

קושיא אי הכי פעמים שבאה מכח סתירה כמו שדרך התלמו' להקשות קשיא דר' יהודה אדר' יהודה קשיא דרבנן אדרבנן ופעמים באה למתור האוקמתא השנית או התירוץ שעתה נתחדש ולשון אי הכי כן יורה כי עתה לפי אוקמתא זו נתחדשה הקושיא הזאת מה שלא היה קשה מעיקרא ולכן כל אי הכי מתפרש באי אמרת בשלמא ולפי מה שכתב הליכות עולם בניחא ו נהי וכן נהנו דאשי ישיבות ונראה דלדעת דשי כל אי הכי מוכרח לפרש באי א אמרת בשלמא שכן מצינו בפרק ב' דובחים סימן כ"ג נבי אי הכי טמא שרץ נמי שכתב דשי דלא גרסינן אי הכי וכתבו שם התוספות דטעמו משום דמעיקרא נמי הוה מצי לאקשוני הפירכא החיא ובקשו הם ליישב הגרסא הנה מבואר דשי טבש ה הגרסא מפני שלא מצא אי אמרת בשלמא ולפיכברת התוספות אינו כל כך דוחק כי הם אמרו שהרבה פעמים מצינו אי הכי שאין בו אי אמרת בשלמא כמו שכתבו פ פרק השוכר את הפועלים צ"ג נבי ארבעה שומרין הן וזל האי אי הכי אין בו אי אמרת בשלמא דמעיקרא נמי הוה מצי לאקשוני הטי וכן יש הרבה בתלמוד עכ וכן כתב הרשבא בשיטת גטין פרק השולח ק"ב נבי אי הכי אדמפלגי בשער וכו' וזה לשונו האי אי הכי אינו מפורש באי אמרת בשלמא כרוב אי הכי שבתלמוד עכ למדנו מדברי התוספות והרשבא דרוב אי הכי שבתלמוד הם באי אמרת בשלמא ונפקא מינה שצריך להלמיד שיחקור בכל אי הכי אי אמרת בשלמא כי ראוי ל להטיל כל אי הכי אל הרוב ולא אל המיעוט וכן מצינו שהתוספות עצמם בפרק בית כור ק"ד נבי אי הכי פחות נמי אשר אמרו האי אי הכי מנוסגם הוא שאין בו אי אמרת בשלמא ובקשו ליישבו

מצינו

אי הכי כי גם מעיקרא הקושיא החיא עומדת ומה שאומד אי הכי בבחינה שעתה אותה קושיא יותר חזקה בפרק כל כתיבי קי"ט שנינו דלכ"ג גורם כבוי מותר ולר' יוסי אסור והקשו בגמרא מכתב שם על בשרו דלרבנן לא ידוחין דמשמע גורם מחק אסור ולר' יוסי שרי ותידעו דר' יוסי דאסר גורם כבוי היינו משום דאי שרית ליה אתי לכבוי מהוך שאדם בהול על ממונו והקשו בגמרא אי ה הכי קשיא דרבנן אדרבנן ומה התם דאדם בהול אי שרית אתי לכבוי ועם כל זה החיד נבי מחק לא כל שכן ועל זה כתבו התוספות וזה לשונם בלאו הכי קשיא דרבנן אדרבנן אלא דהשתא פריך מכל שכן

לכאן קשיא
לכאן קשיא

מצינו אי הכי שהקשיא שעתה בא להקשות לא היתה עומדת מעיקרה אבל
 קושא אחרת היתה עומדת בן מצינו כפ' עושין פסין סי' כ' דאמר אי
 הכי היינו ר' יוסי וכחבו התוספות ו'ל' א' ע' ג' דמעקרא נמי איכא למפרך היינו ר'
 עקיבא היינו ר' יוסי ליכא למפרך **מצינו** אי הכי שאינו קושיא אלא סיוע
 כפ' במה מדליקין כ'ח' אמר רב יוסף אי הכי היינו דמתרגמין וכו'
 ופרשי סיעתא היא וכן כפ' האישי מקדש' מו' נבי אי הכי היינו דתנינא וא' ע' ג' דלשו'
 היינו מורה סיוע מ' הוצרך דשי לומר דהוי סיוע מפני שטבע אי הכי לשון קושיא
 הוא איכא אי הכי דמקשה גופ' הסבר הכי שיטת הרמ' בן דבתרא לא יחפור
 דף מ' לשון אלא מעתה טבעו כלשון אי הכי וכן יורה לשון מעת' וכן
 מצינו כפ' במה מדליקין כ' ג' נבי אלא מעתה ביום טוב נמי לישתרי אשר
 כתבו התוס' וזה לשונם לפי פי' זה מתיישב לישנא דאלא מעתה דמשמע שיש לפר'
 בענין אחר שלא יקשה בי' לישתרי וכן כפ' ב' דיומא נבי אלא מעתה זה סדר
 המערכה לחייב כתבו זה לשו' לא ידענו למאן פריך ומאי אי אמ' בשלמא איכ' הכא
הכלל הטן והיא קושית הכפל אשר מינה ובה' כשהתנא מביא ב'
 במשנה ב' בכות או יותר ראוי להשיגח אם הם שוות או
 בלתי שוות שאם הם שוות אז ראוי להקשות תרתי למה לי ואם הם בלתי שוות אז
 יש לחקור אם נוכל להוציא האחת מחברתה משל לזה שאם נושא הרישא קל ו'
 ונושא הסיפא המור והתנא בא להתיר או ראוי להקשו' רישא לכה לי שאם כסיפ'
 התיר כ' ש' ברישא ואם בא לאסור אז יקשה להפך וכן על דרך זו תקיש כ'
 כשהחלוקות להפך ובכיוצא בזה דרך התלמוד לתרץ או לאו אפ' זו או זו ואין
 צרי' לומ' זו ולפ' י' יאיר נתיב המתדן יש בענין הכפל דרך אחרת והוא שלא בא
 מכח דיוק קולא ומכ'ש' אלא שמן' הבבא הא' הב' מבוואר' ובוזה אין להמעין
 אשם אם לא ימצא מעט כיון שמצינו לתוספו' בכיוצא בזה שאמרו כי דרך התלמוד
 הוא זה וכמו שמצינו בשבת נ'ג' והביאו ראי' מפרק אין מעמידין ל'ה' דתנן אלו
 אסורין באכילה כבשין שדרכן לתת לתוכן יין ובסיפא אמר' ואלו מוהרין כבשין
 שאין דרכן לתת לתוכן יין והדבר מבוואר דסיפא אתיא ממשמעות הדישא וכן ריש'
 ממשמעות הסיפא וכן כריכות בד' ה' הרי אלו שלו דבריש מצ'אות ובסיפא קתני
 וברשות היחי' חייב להכריז וכן כתב הרשבא' פרק השוחט כ' ה' דאורח' דתלמוד'
 להביא בהדיא מאי דמשמע מדיוקא וכן הביא הליכות עלם וקשיא לי דבפרק
 הקומץ שני' י' שנינו הקומץ את המנחה לאכול דבר שאין דרכו ולאכול ולהקטיר
 דבר שאין דרכו להקטיר כשר' ר' אליעזר פוסל וכתבו התוספו' זה לשונא' ע' ד'

מכאן תראה שיש
משנה

מכאן תראה שיש
משנה

נוכל לסבול פירושו אלא לפלוגי קשיא קשיא גמורה וכן בנדון דידן לר' יוחנן
יש דוחק והוא מה שהקשו התוספו שכבר השמיענו התנא לעיל אלא שנוכל ל
להרצו דמשום דלאו מלתא דפשיטא הוא וכו' אבל לריש לקיש קשה
הב' מצינו ריש פ' האורג אשר שנינו הקורע ע' לחפור והקשו בגמ' תנינא באבות
מלאכות ופ' ר' שי' למה ליה למתנייה הכא הואיל ולא לפרושיה מדי אהא ו
ומשני משום דבעי למתני הקורע בחמה וכו' הג' מצינו בכמה מקומות ובפרט
פ' בא סימן מ'ט' אשר הביא שם אנב כלל אחד מנדה ככה כללות משביעית ו
ומעשר ופ' יאה ולא מצינו לתלמוד שהקשה עליו תנינא חדא זמנא וא' ע'פי ששנינו
שם יש כשר לדון ד'גי ממונות ואינו כשר לדיני נפשו ואמר רב יהודה לאתוי ממזל
ופריך תנינא חדא זמנא כבר פירושו התוספו דלא פריך אמתני' אלא אדרב יהודה
פריך שהוציא אותה נפקותא ב' פעמים א' בסנהדרין ואחד בנדה דאתי תשוב'
לבאון ובה הקשה על מה ששנינו בכל מערבין ומסתתפין חוץ מן ^{המים}
וזמן המלח והכל נקח בכסף מעשר חוץ מן המים וכו' והנודר מן המזון כו' למת
לא סדרם ר' במקומם כי מה דין מעשר ונדרים נבי ערוב ולמה עקדם ממקומם ה
הטבעי כדי להביאם בשביל התייחסות מה' ותירץ שר' כסדר המשנה פעמים
מצא דברים סדורים ובאים ופעמים סדרם הוא כפי חכמתו איש על מקומו
ואותם סודרו ככד ע' הראשונים לא נראה לו לשנות הסדר וזה מטעם שחייב
אדם לומר כלשונו רבו ומשנה זו מערוב כן מצאה והראשונים לא היו שונים כסדר
המסכתות אבל היו מחברים דברים הדומים באייה דמיון ולא תקשה להם למת
עשו כך כי הם היו שונים באותו סנין לפי שהיה מועיל להם שלא לשכחם כדמיון
הדברים אוחזים זה לזה ויזכרו עכ' וכלל זה דאין שתשמרנו כי יועיל לכמה קושי'
שדרך להקשות בסדר המשנה הר' מצינו בפרק הזורק צ"ט ההולית והצור
והסלע מצטרפין לעשרה והקשו בגמרא לתני הכבוד והסלע ומשני אתא
לאשמועי' דחולית מצטרפת והתוס' הקשו דהא תנינא לה בפרק בתרא דערובין ו
ותרצו דדרך התנא להשמיענו בקוצר מה שכבר השמיענו במקום אחר וכן כתבו
בריש ברכות וכן כתב הליכות עולם ומ' תירדון זה תירדון דחוק הוא שהרי התוס'
בההיא דחולית הביאו בלשון אי נמי פירוש אחר' וידוע שכל אי נמי אשר התוס'
מביאין הוא מפני דוחק שיש בתירו' הראשון או להרויח אייה דיהא מביא התירו'
הב' ולמו הר' קולון שכתב בשאלה עכ' שבתוס' הפירוש הראשון עיקר אין ב
בדרכי כלום אין להקשות תנינא חדא זמנא בדבר דאתא מדיוקא'
אמרין בפרק ב' דחולין לא' והא אמרה דבא חדא זמנא וכתבו התוס'

לפי שיש שם
הנשבע כיון שכתב
דוחק שיש בתירדון
הפירוש על התירדון
שזה דומה כמנהג
הפוסקים
דבר כיון שכתב
במקום שכתב
הפירוש עיקר

דאמתני' לא פריך תנינא חדא ומנא משום דבמתני' לא תני בהדיא הא הפילה 5
כשירה אלא דבא הוא דדייק הכי וכו'

מצינו

במשנה בבא כפולה וטעם לשבח לא נודע כמו ששינו בפרק ה'
הגזול עינים צ' נתן לאומנין לתקן וקלקלו חייבין לשלם נתן לחרש
שרה תיבה ומגדל וקלקלו חייבין לשלם ומוקי לה בנמדא דפרושי קא מפרש כ'
כי צד נתן לאומנין לתקן וקלקלו חייבי' כגון שנתן לחרש שרה תיבה וכו' וכתבו
התוס' וזה לשונם תימה דלא פריך הכא אי הכי חייבין חייבי' תרי זמני למה לי כ'
כדפריך בפ' ק' דסנהדרין שלשה שלשה למה לי ובכמה מקומות דייק ובכמה לא
דייק עכ' הנה מבואר שהתוס' עצמם לא מצאו בזה הענין טעם מספיק וראיתי
בשיטת קמא שכשהלשון ארוך חוזר ושונה הגנידה וכשהוא קצר אינו חוזר ושונה
ונכון הוא אם נוכל ליישב שיטה זו בכל מקום

המוקדשין סימן ל' אשר הביאו כמה סוגיות שאומד פרושי קא מפרש ופריך תרי
זמני למה לי וסוגיות אחרות דלא פריך ותירצו ח"ל' בכל דוכתי דפריך תרי זמני
למה לי לא שייך למימר כל כך פרושי קא מפרש כמו בהנך דוכתי דלא פריך עכ'
כללי' והיא קושיה הפשיטות צריך לתלמיד המתחיל שיעיין היטב
בכל חלקי המשנה מה חרוש בא לאשמעינן ומה היתה הסבב'

מבחיץ גזרות כמו שמצינו בכל דוכתי דפריך בנמדא על כל בבא ובבא פשיטא
וכמו שתמצא בפרק בכל מערבין ל'א' על הא דתנן מערבין ברמאי דפריך על כל
בבא פשיטא וקשה דבפרק גיד הנשה ברישא מצינו דפריך פשיטא וכתבו ה'
התוספות וזה לשונם בכלהו נמי פשיטא אלא שצריך שיהא אחד לצורך ואנביה
תנא לכהו עכ' משמע דבחד דאתי לחרושה סני ויכולין היינו לומר דהא דפריך
פשיטא דערובין ובכמה דוכתי לא מפני שהוא מוכרח שנמצא חרוש בכל בבא
אלא מפני שמצא שם התלמוד חרוש בכל בבא פירש אוהו לנו דרך קושי' ותירוצ'
אבל לעולם אם לא נמצא חרוש במשנה בכל פרטיה אפילו בחד אשר ימצא סני
כהתיא דגיד הנשה אלא שעדין קשה משום דכלל הוא בידיו דתרתיה אטו חדא
לא אמרינן כל שכן רבות אטו חדא וכן כתב הליכות עולם זה לשונו דרך המשנה
והברייתא דתנא כמה מילי אהרדי באגב כלומר אגב דתנא הני תנא הני א' ע' ד'
דלא צריך כמו שמצינו בריש שבועות דתני ידיעות ומראות ננעים וציאות שבת
אגב דתני שבועות וידיעות דכתיבי אהרדי תנא כלהו והני מילי חדא ומפי' מחרא
אטו תרתי כלומר אטו תרת' דשייבי אהרדי'

מכאן נראה
הפשיטות כיוון
דפריך קמא וכו'
בבא פשיטא

כמה מילי
אגב דתנא כמה
מילי אהרדי באגב
כלומר אגב דתנא
הני תנא הני א' ע' ד'

נתיב המשנה

אבל תרתי אטו חדא לא תנא באגב והכי מוכח בדיש קדושין עב' וכאשר נחלק
ונאמר דשאני מילי דשייכי למילי דחדוש דבמילי דשייכי לא אמרני תרתי אטו חד'
וכ'ש' הרבה אבל לעיני חדושא אמרנין הנה מצינו בפ'ק' דערובין פו' גבי העושה
סוכתו בין האילנות דהו' מילי דחדוש וכתבו התוספו' ה'ל' לא סגי בשינויא דלעיל
דלא הוה תני תרתי אטו חדא' ולא נתיישב לי בזה דבד' ודי לתלמיד הערה

ואחד מראשי ישיבות נתן לי בזה תשובה עם התוס' ענמס אשר כתבו בדיש אותו
זאת בנו ח'ל' אותו ואת בנו נוהג בארץ וכו' ל' וכו' אידי דבעי למתני בחולין ו
ובמקדשין בפני הבית ושלא בפני הבי' שהם לצורך קתני נמי בארץ וכו' ל' וא'ע'ג
דהוי' שלא לצור' דרובת הנוף הוא כיון דאיכ' דוכת' דהוי' לצור' כגון בראשי' הנו' וכו'
כלל יח' כאשר נביא במשנה חדוש מכה ייתור קרא אין לנו לתפוש החרו'
המרובה אלא המועט וזה לשון דשי' בדיש פ' ב' דגמין בקצור כיון
דמתני' משום רבותא אתא ולא פירש מאי רבותא אתא לאשמועיני' על כרחיך אי
אתה רשאי לתפוש המרובה דהא לא שמעת מינה רבותא אלא משום דמשנה יתיר'
היא וכי משמע לן אפי' רבותא זוטרתי' תו לאו משנה יתירה היא דאי רבותא טפי
הוה משמע לן פרושי' הוה מפרש לה עכ'

כלל יט' מצינו התנא מביא חלוקה מחודשת והיה יכול להביא אחרת
יתר מחודשת ולא הביאה מפני שמאונה שהביא האחרת מ
מזבנת כן מצינו כן בדיש מעילה דתנן שחט בדרום וקבל בצפון בצפון וקבל בדרום
ומעלין פירוש שא'ע'פי שנעשית אחד מהעבודות שלא במקומו עדין יש בו ק
קדושה וכתב על זה רבינו פרץ שאפי' שחט בדרום וקבל בדרו' דאיכא הרי פסולי
עדין יש בו קדושה ומעלין בו ומה שלא הביאה המשנה חלוקה זו והיא יתיר' מ
מחודשת משום דמה לי פסול' א' מה לי תרי' פסולי' והביא ראי' מדיש הבא על
יבמתו אשר שנינו אפי' הוא שונג והיא מזירה וכו' ומוקי בגמרא אפי' שניהם שונגין
אפי' שניהם מזדיין שניהם אנוסים ותנא שיידיה א'ע'ג דהוי' רבותא טפי משום ד
דמסתמא כיון דשמעת חדא דליעוהא ה'ה' תרתי עכ' פעמים שכשהדרבן אין
עליו חולק לא חש התנא להביאו כן מצינו בדיש שבת אשר הקשו התוס'
אמאי לא תני שתיים שהם שמונת אורוק ולא אורוק ודקתי ולא זדקתי וכו' ומשני ד
דלא תנא אלא אכלתי ולא אכלתי משום דפליג' ד'שמעאל והוי' רבותא טפי אבל
אורוק דמורה ד' ישמעאל לא חש למתני עכ' וכן בפ'ק' דרה' סו' כתבו זה לשונם
בחנם נקט זתיים דמורי' בהו' תנא קמא' פעמים שהתנא יוכל לומר רבותא טפי
ולא אמר כדי שלא להאריך שנינו בפ' השוכר את האומנין ע'ח השוכר

דחמוד להוליכו בחדר והוליכו בבקעה וכו' אפי' זח עשר מילין וזו עשר מילין ומתח
 חייב וכתבו התוספו דה' אפי' זו שהלך בה קצרה יותר אלא שלא חש להאריך
כלל ב' והיא קושית הטעם כשיש זרות בדין המשנה ר' ל' שהכבדא מ
 מבחוח מנגדת דרך הגמרא להקשות מאי טעמא דפליגי והתוספות
 בפ' ו' דערמין כ' ה' הביאו כלל זו אשר לא הורגלנו שנינו שם הניע יובל ולא ננאל
 כהנים נכנסים לתוכה ונותנין את דמיה דברי ר' יהודה ד' שמעון אומר נכנסים ולא
 נותנין ובעי בגמרא מ' ט' דר' יהודה גמר קדש קדש ממקדש ור' שמעון גמר קדש
 קדש מכבשי עצרת ועל זה תמהו התוס' שבתחלה שאל הספ' מ' ט' דר' יהודה
 אלמא טעמא דר' שמעון מסתבר טפי בלא נ' ש' ואח' כ' שואל מאי טעמ' דר' שמעון
 אלמא דר' יהודה מסתבר טפי ובקשו שם ליישבו' ומה שהורגלנו בזה הוא ש'
 שראשונה שואל מאי טעמא דר' פלוני וכאשר יתורץ בטעמא דמסתבר אז יקשה
 להפך וה' ק' כיון דאמרת דטעמיה דתנא קמא כך הוא והוא טעם נכון עתה ראוי
 להקשות לשכנגדו וכן אם יתרוצו דת' ק' אית ליה נ' ש' או איזו מן הילפותות דר' י
 הוא להקשות לכנגדו מ' ט' כאלו אמר ופלוני האי נ' ש' מאי עביד ליה ודרך ה'
 התלמוד הוא זה ששואל לשניהם וכן מצינו בקמא פ' כיצד הורגל כ' דתנן איהו
 מועד כל שהעידו בו נ' מים דברי ר' יהודה ר' מאיר אומר שהעידו בו נ' פעמים ו
 ופריך כגמרא מאי טעמ' דר' יהודה אמ' אביי תמול חד מתמול תרי שלשום תלת'
 וכו' ור' מאיר מאי טעמ' דתניא וכו' הגהה ששאל התלמוד על שניהם וכיצא בזה

הרבה בתלמוד

כלל כ"א'

פעמים שאין התלמוד שואל טעמו של דבר אבל ישאל מאיז'
 מקום נלמד הענין ההוא ושאלה זו באה בתלמוד בלשונות
 שונות ואלו הן מנא לן מנא הני מילי מאי קראה כנגד מי היכא רמיזא מנא לן
 ומ' ה' משוין הם וההבבל של אלו לאומרו מאי קראה כתב הליכות עולם זה לשונו
 בדברים שיש להם עיקר מן התורה שייך מנ' ל' או מנ' ה' אבל בדברים שאין להם
 עיקר מן התורה אומר מאי קראה כמו שכתב הרמב"ן בהשגות בשאומר כנגד מי
 פ' ד' הראש בשם ר' יב' יום הכפודי נבי הני ענויים כנגד מי דממאי דקאמר כנגד
 מי ולא אמר מנ' ל' משמע דרמיזא וסיכה לא מן התורה הם אלא מדרבנן וקרא א
 אסמכתא בעלמא וראיתי בהנהגה לא גודע למי אשר הקשה שהרי מצינו מנא
 לן על דבר שהוא מדרבנן כגון בפרק הכותב אלמנה מן הארוסין מנא לן דאית לת
 כתובה וכן פ' דחוללי' ד' דלית ליה לר' יהודה ברידה מנא לן והשיב דלא אמרינ'
 דמנא לן היו על דבר שעקרו מן התורה אלא כששואל על המשנה בראש הסוגיא

מנא לן מנא הני מילי
 מהו טעמא דר' יהודה
 מהו טעמא דר' שמעון
 מהו טעמא דר' מאיר

מנא לן מנא הני מילי
 מהו טעמא דר' יהודה
 מהו טעמא דר' שמעון
 מהו טעמא דר' מאיר

נתיב המשנה והקשיא

ולא בהמשך הסוגיא ודבריו איני מבין והענין נראה מבוואר התרוץ והוא זה ש
שאותם מקומות שהביא לראיה כבר גילה המקשה שאין כוונתו שם להקשות מנא
לן מן התורה כי אם שאלה היכן הוזכר אותו דין במשנה ובהיא דחולין קאמ' מנ'
לן אלימא מרתניא וכו' ובהיא דחולין אמר מנא לן אלימא מהא וכו' הנה
שהשואל גילה בלשונו שהשאלה היא היכן הוזכרו ואין שאלתו מנא לן מן התורה
כשאוטר מנין הוא כמו מאי קדאה ראה מיבמות אלמנה וגרושה לא יקחו אין לי
אלא גרושה חלוצה מנין ת' ל' ואשה ואסיק התם דחלוצה מדרבנן וקדא

אסמכתא כשאוטר היכא דמיזא הוי ג'כ' בדבר מדרבנן כדארמין כריש מגילה
אבל ראיתי להרמב"ם בהשגות שכתב שכן מצינו לשון זה בדברי ש
שהם עיקר מן התורה כגון רמז לעדים זוממין מן התורה מנין והוא מדרש גמור
ודינו מן התורה וכן בעבוד' זרה רמז לייחוד מן התורה מנין ת' ל' כי יסיתך וכן הרב'
כלל כב' פעמים מצינו שמביא במשנה טעם הרב והתלמוד לא חשבו ל'
לשעם וזה לשון התוס' פרק הישן כד' הא דבעי למימר בשמעתין

ובערובין ובגטין ובמרוובה טעמא דר' יהודה משום דלית ליה ברירה אעני דקתני ב'
בהדיא משום בקיעת הגור דכוותיה אשכחן טובא שאין התלמוד חושב עיקר טעם
אותו טעם המפורש במשנה פרק התערבות נבי איברי תמימים שנתערבו באיברי
בעל מוסו ובפרק ג' דשבועות נבי שבועה שלא אוכל ואכל כל שהוא חייב דבריו ר'
יהודה ובפרק ב' דמכות נבי כמה אכל מן הטבל וכו' ובפרק בכל מערבין לה כתב
זה לשונם אעפי שהם עצמם לא היו חושבין אותו טעם עיקר ממ היו שואלין אותו
לדעת מה ישיב כדתתן התסאי אתה מודה שמא יבקע הגור וכו'

כלל כג' והיא קושית הסדר דאוי לתנא שיסדר הרברים כפינושאם
ומציאוחם ואין לומר ומאי נפקא מינה ואין בזה נפקותא לענין
דינא לא לאסור ולא להתיר כי יש להשיב שהתנא בעצמו הקפיד על הסדר והקדימה
כמו ששינוי בפרק חיה קודאטו אר' הושעבן קרחא למה קדמה פרשת שמע לוהיה
אם שמוע כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה ואחר כך עול מצות והקשו
התוספות דחפוק לי שקדמה בתורה ותירצו דהק' למה קדמה אף לפרשת ציצית
שקדמה לכלל אלא ודא אין אנו הושטין לזה שקדמה בתורה משום אין מוקדם
ומאחר בתורה ואכ' היה לו להקדים והיה שמדברת בלשון רבים עכ' הנה מבוואר
שקפיד התנא על הקדימה אפילו לריוח מועט ומהרי"ק קולן שאלה קס הוציא
נפקותא דדינא מסמיכות ענין לענין שנינו בפק דחולין יד השהרשבשת וביום

מכאן קשה
220

הכפולים שחיטתו כשירה ועל זה כתב זה לשונו בקצור אי דוקא באחרים דואין א
 אותו ואין כאן חרז אלא דלא נימא גוי הוא פשיטא דלא חשיב כגוי דאעפי שחטא
 ישראל הוא ועוד היה לו לר' לקבוע בבא זו סמוך לשחיטת נכרי דקתני לעיל אם
 לא בא אלא להשמיענו דלא חשיב כשחיטת נכרי למה הפסיק בנתיים וקדם השוחט
 בלילה וכן הסומא אלא על כרחין לאשמיעין דהתניא דהשוחט בשבת איירי אפילו
 היכא דאיכא למיחש דלמא לא שחיט שפיר כגון שאין אחרים דואין אוהו דומיא
 דהשוחט בלילה והסומא דפשיטא דהוי רבותא מפי אעני דאיכא למיחש דלמא לא
 שחיט שפיר כיון שאינו רואה מחמת שהוא לילה ואין אבוקה כנגדו כדאיכא בגמרא
כלל כר' שבעה מיני קדימות הם הא' קדימת התורה הב' קדימת
 זמנית הג' קדימת החיוב הד' קדימת הכללי
 לפרטי הה' קדימת המוכרח לבלתי מוכרח הו' קדימת המצוי
 לבלתי מצוי הו' קדימת הפשוט לבלתי פשוט

קדימת התורה למדנו ממה שכתב הר"מ בס' בהקדמ' פ' דיש המשנה אשר
 נתן קשר לכל סדר וסדר ולכל מסכתא ומסכתא וברובם כתב ש
 שסודרו כפי סדרן בתורה כמו שהקדים גשין לקדושין והמציא הוא להפך והקדי'
 גשין מפני סדר הכתוב דכתיב ויצאה והיתה והויה הוא לשון קדושין כדאית' בגמ'
קדימת זמנית הוא שיסדר הדברים כפי סדר הזמן כמו שמצינו בריש שבת
 אשר הקשה רי"ב א' למה התחיל התנא בדין הוצאה שהיה ראוי
 לסדרה בפרק כלל גדול אשר שם באבות מלאכות בסוף המשנה דבר בהוצאה
 אבל המסכתא היה ראוי שיתחיל בדברים הנוהגים בעש' כגון לא יצא הדיוט ו
 ואחריו במה מדיקין ואח"כ בדברים הנוהגים ביום כמו שמצינו בפסחים שמתחיל
 בליל י"ד ואח"כ בליל י"ג ואח"כ בלילי פסחים וכן בימא מתחיל בז'מים קודם י"ה
 ואח"כ ביום ותירץ דהוצאה חביבא ליה לאקדומי משום דשמעינן כמה דברים
 הוצאה והכנסה דעני ועשיר ועקירה והנחה ושנים שעשאוה ודין ידו של אדם וכו'
אידין קדימה בתנאים כמו שכבר כתבו המחברים לא קדימא זמנית ולא
 קדימת חשיבות וכן מצינו בהוס' פרק כל הצלמים מ"ה ה"ל ד' יוסי
 הגלילי תלמיד חבר היה לר' עקיבא ורן ממנו בשנים ומה שהזכירו קודם ר' ע
 עקיבא בפ' ג' דגשין אינו מן התימה שכן מצינו בהגדת פסח שמקדים ר' עקיבא
 לר' טרפון שהיה רבו כדמוכח בכתובו ע"כ וכן בריש מציעה ד' כתבו ז' א"ע
 דר' ש"ב א' תלמידו של ר' עקיבא אין להושה מה שחולק עמו והזכירו קודם דכע' זה

משנה קדימת כסדר
 יש שכתב
 קדימת זמנית
 קדימת הכללי
 קדימת המצוי

משנה קדימת כסדר
 יש שכתב
 קדימת זמנית
 קדימת הכללי
 קדימת המצוי

יש כן קדימת
 זמנית
 קדימת הכללי
 קדימת המצוי

מצינו לקמן נבי שנים אדוקים בשטר דפליג ר' ע'ע רש' ב'ג' אביו ומוכירו קודם עב' ומ'מ' התוספות עצמם במקום שמצאו טעם לא נמנעו שכן מצינו בריש סוטה גבי ס פתירה רבן עובי אומר כדי לצלות ביצה ור' עקיבא אומר כדי לגומעה וידוע ר' עקיבא רבו של בן עובי היה וכתבו התוספות שסדרם כסדר מציאות הדברים ש שהרי צליה קודמת לגמיעה וכן בסוף כתובות זה לשונם ר' אלעזר בן עזריה ור' עקיבא א' ע' פ' שר' עקיבא היה חשוב מר' אלעזר בן עזריה שהוא היה ראש ל לחכמים וכל דוכתא אמרי כגון ר' עקיבא וחביריו ושלחי פ' ק' דיבמות גבי מעשה דר' דוסא א' ר' יהושע אני אלך ואחריו מי ר' אלעזר בן עזריה ואחריו מי ר' עקיבא וכשנכנסו אצלו אמרו לו בן לעזריה חבירנו הרי לא היה יודע שר' אלעזר ב בעולם ולר' עקיבא אמר אתה הוא ששמך הולך מסוף העולם ואפי' הכי מוכיר ר' אלעזר ברישא והיינו טעמא שהיה ממשפחה מיוחסת יותר מר' עקיב' שהיה עשירי לעזרא וגם מפני נשיאותו זהכא נמי דקתני חנן המצרי קודם לחנן בן אבישלום לא בשביל שהי' חשוב יותר אל מפני שהוא ממשפח מיוחס מחנן בן אבישלום עכ' **קרינת** החיוב הוא שיודיענו דאשונה החיוב מנא לן ואחר כך יודיענו פרשיו כמו שמצינו בריש ברכות אשר הקשה תנא אהיכא קאי

מכאן קרינת החיוב

וכן בריש ערובין הקשה מו' ה' ר' אורלינאש שהיה ראוי שיתחיל התנא בהכשר מ מבוי שהוא בלחי וקורה ואח'כ' יאמר שאם הניחה למעלה מעשרים ימעט וכן מצינו לה' ר'ץ בשימת מציעא אשר נתן קשר בין מציעא לקמא ועם פירושו יתיישב מה שכתבו התוספו דיש מציעא ז'ל' דאידי דאידי בהגזול בחדא מחלוקת נסודת נגד דקתני במעצר הרי אלו שלו בכשיל הרי אלו של בעל הבית קתני נמי הכא דיני הלוקה עכ' והוה קשה לי מה צורך לקשר זה דבשלמא הנוקין בנטיין ונט פשו' בבתרא וכיצא מהפרקים או מסכתות אשר יראה שאין שם מקום דאוי לבקש קשר אבל הג' בבות ידוע דכלהו מילי דנויקין ניהו ומה צורך לקשר אבל במה שהקשה הר' הדבר מבואר אמר זה לשונו וא' ת' פרק אלו מציאות היה לו לתנא לטנות דאשונה ללמד שיש מציאה ושהיא של מוצאה אבל עכשיו שעדין לא למדנו שיזכה מוצא בשום מציאה היאך הוא שונה מחלוקתם של מוצאי מציא וי'ל' אין הכי נמי אלא משום דתנא מקמ' קא סליק ותנן בפ' הגזול ישבע כמה הוצי' וישול תנא נמי הכא שאף הם נשבעין ונטליק עכ' ולפי זה נוכל לומר שגם התוס' לזה כיוונו במה שאמרו אידי דקתני וכו'

קרינת הכלל לפרט כבר מבואר לעיל שדוקדים הוצאה להזיתה כ כוללת כמה דינין

מכאן קרינת החיוב

התלמודאלא ההוא דבעי מומד חבדיה מינה נקיט ברישא כדקתני מתני' לא זה וזה
שיש בהן רוח חיים כהרי האש שאין בו רוח חיים ואי כתב הני תרתי לא אתי אש
מתדו יהו אלמא כל ה'כא דקתני לא ראי זה כראי זה ההוא דבעי אנמורה חבדיה
מינה נקיט ברישא וה'ק' לא ראי זה כראי זה אין דין הכתו' בזה ראו להנחו בו עב'
לפעמים שמהפך הסדר כדי לתקן שנינו בפ'ק דגיטין ט'

התלמוד אלמא כל ה'כא דקתני לא ראי זה כראי זה ההוא דבעי אנמורה חבדיה מינה נקיט ברישא וה'ק' לא ראי זה כראי זה אין דין הכתו' בזה ראו להנחו בו עב' לפעמים שמהפך הסדר כדי לתקן שנינו בפ'ק דגיטין ט'

מצינו

אחד נטי נשים ואחד שחרורי עבדים שוו למולך ולמביא וזו אח'

מן הדרכים ששוו נטי נשים לשחרורי עבדים והקשו התוס' דאיפכא הוה לי למימר

ששוו שחרורי עבדים לנטי נשים דעקר מולך ומביא באשה הוא' ותידעו דאגב

דער השתא אידי בניטי נשים נקטיה ברישא **וכן** מצינו בבא מיתרת כדי

לתת קשר עם משנה של אחריה שנינו ריש פרק בא סימן בא סימן ה

התחתון עד שלא בא העליון או חולצת או מייבמ' בא העליון עד שלא בא התחתו'

א' ע'פ'י שאי אפשר ר'מאיר אומר לא חולצת ולא מייבמת וחכמים אומרים או

חולצת או מתייבמת מפני שאמרו אפשר לתחתון לבא עד שלא בא העליון אבל

אי אפשר לעליון לבוא עד שלא בא התחתון והקשו בגמרא מפני שאמרו אפשר וכו'

הא תנא ליה ריש' והשיב בלשון ואי בעית אימא משום דקא בעי למחני כיוצא בו

כללכה

כלל למרנו הר'ש' בא בשיטת גיטין בההיא דאמר ששוו גיטין

נשים לשחרורי עבדים אשר היה דאוי שיאמר להפך כמו

שכתבנו לעיל וכתב הוא ז'ל' שכל ב' דברים שזין זה לזה אין משיגין מי קודם

בלשון כענין שכתוב כעמי כעמד כסוס כסוסיד ודוגמתא פרק בנות כותיים כימי

נדת דותה הקיש ימי נדתה לימי לידתה והיה לו לומר הקיש ימי לידת לימי נדתה

כללכו

מפני שלשה טעמים דרך התנא לחבר דברים שאינן שזין הא'

משום ששזין בגיירה כמו שמצינו בריש ביצה שהביא דין שאור

בכזית וחמץ בככותבת ואין שם מקומו וכתבו התוס' השעם מפני שהביא התנא נ'

דברים נבי' יש' דב'ה' לחומרא וב'ש' לקולא הב' מפני השוואתם בלשון כמו

שמביא בריש ביצה מחתכין את הדלועין לפני הכהמה ואת הנבלה לפני

הכלבים והנה התיד חתוך דלועין הוא מפני שאין בו שורח כיום טוב ואמנם חתוך

נבילה אינו אלא משום דלית ליה מוקצה וכתבו התוס' שם דתנא להו אהדידי מפני

שזין בלשון דל' לשו' מחתכין הג' מפני שהורגל התלמו' להביא אותם דברי'

י'זד כמו שמצינו פרק מי שמתו כ'א' דתנן נשים ועבדים וקמנים פטורין מק'ש' וכו'

וחייבין בתפלה וכו' ופ'דש' ר'ה' רמיי' בקטן שלא הגיע לחנוך וחיובין דסיפא

דקאמר קאי אנשים ועבדים לחוד ואמאי תנא קמנים בהדיהו כיון שאינן שזין אל'

כלל דברים שזין זה לזה אין משיגין מי קודם

מפני שלשה טעמים דרך התנא לחבר דברים שאינן שזין הא' משום ששזין בגיירה כמו שמצינו בריש ביצה שהביא דין שאור

מפני שדרך התנא לשנות יחד נשים ועבדי וקטנים שלא הניעו להנוך כמו נשים ו
 ועבדים וקטנים פטורין מן הסוכה **כל** שני דברים דקתני להו במתניתין
 אהרדי יש לנו להשוותן כל מה שאפשר כן מצני בתשובה לגאון
 שמי שרגיל להתענות יום שמת בו אביו אם אידע אותו יום בשבת או ד'ה' אין לו
 להתענות ק' מיום שנהרג בו גדליה בן אחיקם שאנו דוחין אותו כשאידע בשבת
 וגם שדקתני להו אהרדי יש לנו להשוותן כל מה שנוכל וכן כשאומר לא נחלקו
 על מה נחלקו וכו' כמו שכתב רשי פ'ק' דביצה יד' שיטת התלמו' דעל מה נחלקו
 רומיא דלא נחלקו עכ'

כשמביא

במשנה או בכדיהא דעות תנאים ובאחרונ' מביא
 לשון סתמי על הסתם יש לנו לומר שהתנא
 האחרון אמרו אם לא פירש התלמוד דאתנא קמ' קאי' תניא בפרק ב' שעידים ס'ו'
 עשר סכות היו דברי ד' מאיר ד' יהודה אומר תשע ד' יוסי אומר כו' חוץ מאחרון
 שבהם שלא הגיע עמו לצוק וקאמר בגמרא כמאן כד' מאיר וכתבו ההוספו' וזה
 לשונם א' ע' ג' ד' ד' מאיר הויכר בדישא ובתד הכי ד' יהודה ובתד הכי ד' יוסי ולכאור'
 הוה משמע דמסקנא דמלתא כד' יוסי היא להכי איצטרי' לאשמעינן דאתאן לת'ק'
 דהיינו רבי מאיר וכ' הג' איכא בפ'ק' דסנהדרין דן את הדין אתאן לתנא קמ' ובפרק
 לא יחפור נמי איכא כהאי גוונא עכ'

אחר שביארנו קצת מכללי המקשה אשר הוכרחו לבאר הי' דברים שצריך
 לחקור במשנה נבוא לשאר כללים אשר מדרך המקשה

הכלל הא'

כאשר יביא סתמא דתלמודא קדשיות זו אחר זו ויש סתירה
 מקושיא לקושי' דרך קצת ראשי ישיבות לומר ב' מקשים הם
 אבל הליכות עולם ימאן וז' שיטת התלמוד לעולם בסוגיא א' הוא מקשה א' כאש'
 תראה התוספו' משתדלים בכל מקום ל' שא' וליהן ברברי המקשה מפני שהמקש'
 אחד ולא שנים וזו פנה תלמודי' מפורסמת ופעמים דוחקין לומר בעל הגמרא הוא
 זה ולא המקשה הראשון והו' מתוך דוחק גדול שאין לנטות ימין ושכאל עכ' ומכל
 מקום כפי הנראה מפירושי הר' ש' בא אינו כ' כ' דוחק אם נאמר ב' מקשי' הם וזה ל'
 לשו' בקצור בשיטת ברכות ט' גרסינן בירושלמי הרי הברלה שנייה היא שרבי מ'
 מפורן ותוזר וכולין על הכוס התיבון הרי נכרך שנייה היא שאם היו שנים
 יושבין ואוכלין אין אומרין נכרך הרי הזן קשיא' פירוש אי אמרת דברכת
 דסמוכה אינה פותחת בכרוך הרי הברלה

המשנה

דסמוכה ופוחתת ומשני שנייה היא לפי שאינן סמוכות מדין שהרי יכול לפורן כדר'
 הרי נברך כלומר חזן שא' ע' פי שסמוכה לנברך פוחתת בברוך ותירץ שנייה היא
 שאילו היו שנים אין אומרים נברך ואז ברכת הזן אינה סמוכה וכיון דלפעמים מן
 הדין פוחתת בברוך תקנו אותה בפתיהה לעולם' הדר אקשי מסיפא דהזן והיינו
 ברוך אתה ה' הזן את הכל ואמאי חותמת בברוך שגם המקשה הזה היה סבור ש
 שהפוחתת בברוך אינה חותמת' אבל המקשה שהקשה מהבדלה ידע דטופס
 ברכות ארוכות כך הוא שפוחתין וחותרין בברוך לכן לא הקשה אלא מפתיהתה
 אבל המקשה הזה היה מקשה אחר ולא היה יודע כן ואף המתירץ לא ידע כן ו
 ועמדה להם בקושיא עכ' וכאשר תאמר דרך התלמוד הירושלמי לחוד והבבלי
 לחוד ועוד כי שם באותו ירושלמי כאשר לא מצא הר' ש' בא דרך לנשות אמר ב'
 מקשים הם ובכיוצא בזה הליכות עולם מודה' נביא דאיה אחר' מצינו להר' ש' בא
 בשיטת חולין כ' ג' נבי' בריה דנעץ סכין בכותל שהקשה הוא ז' ל' למה הובאת
 אותה ברייתא מסודרת דאשונה פשיט מסיפ' ובתר הכי מאמצעית' ובתר הכי מדישא
 ותירץ הוא ז' כל הני ת' ש' לאו חדא נברא מייתי להו אלא תלת נבריי הוו ומאן
 דמייתי מסיפא לא היה סובר שיש להביא מדישא וכן כל א' וא' אהר זה פירש
 שם הר' ש' בא פירוש אחר ליישבו בחד נברא' הנה מזה מבואר שאעפ' שהיה לו
 להר' ש' בא דרך לנשות ימין ושמאל פירש כפירוש א' דתלת נבריי הוו' לכן יראה
 שאם למעיין ילחצנו קושיא חזקה אם יאמר ב' מקשים הם לא כפר בזה כפירה'
הכלל הב' דבר גדול השריש לנו רשי מועיל לשבר היות וקושות ב
 בכמה מקומות אמרינן בפר' הבונה ק' ד' מי דמי פתוח ועשאו
 סתום עלויי מעלה לה דאמר רב חסדא מס' וסמך שבלוחות בנס היו עומדים פי'
 שהיה מס' סתומה בלוחות דאי אפשר לאיקמא אלא בסתומות דכיון שהכתב היה
 נראה משני עבריהם היה לה ליפול אם לא בנס' אלא סתום ועשאו פתוח גדועי
 גרעיה דאמר ר' ירמיה מנצפך צופים אמרוס פי' והיינו פתוחות וכתב רשי זה לשונו
 יש מקשים מסוגיא זו ולסוגיא דמגילה דרמינן הא דר' ירמיה אהא דאמר רב חסדא
 אלמא תרוייהו בסתומות ואין זו קושיא שכן דרך התלמוד המקשן מהפך הסברא
 כאן כרי שיקשה ובמקום אחר מהפכו לפי הקושיא ואי היה בעי' התם לתרוצי כי
 אתמר דרב חסדא בסתומי ודר' ירמיה בפתוחי הוה מתירץ לה אלא תירוצא מעלי'
 שני ליה התם והכא נמי עכ' ודרך זו מצינו לתוספו' במסכת תמורה פ' ולד חטאת
 כ' ג' דאמרינן בגמרא הניחא לרב הונא כו' אלא לר' אבא מאי איכא למימר' ואחר
 זה עמ' אותה משנה שאמר הניחא לרב הונא אמר בסוף ויתבאר לתרוייהו ועל זה

כתבו התוס' ז'ל צריך לומר דלית ליה השתא סוגיא דלעיל וכן דרך התלמוד
 להפך קושיותו בכל ענין פעמים ככה ופעמים ככה עכ' ואם יראה לך זר שהמקס'
 ישתנה מענין לענין ואין לו סברא קיימת אפשר לתרץ זה עם הכלל הג' הבא
הכלל הג' ביארו רשי בריש מגילה ז'ל אפשר היה לו לתרץ בריהא
 דרב חסדא בסתומי ודר' ירמיה בפתוחי והכי מוכח בפרק
 הבונה אלא הא פריך לה מלתא דשוויה לתרויהו ואורחא דסוגיא דתלמודא ש
 להקשות דבר שאינו ער דטרח ומעמידה על בוריה מפני ד' עכ' וענין זה מצינו
 להר' ש' בא בשיטת חולין ז' אשר הקשה בגמרא ולחלופי לא חיישינן
 והתני הנותן לחמותו מעשר את שהוא נותן לה מפני שחשודה מחלפת המתקלקל
 ומשני דוצה היא בתקנת בתה הדר מקשה מהנותן לפונדקית ומשני התם מורייה
 ואמרה וכו' והקשה הר' ש' בא זה לשונו בקצור אי אית ליה להאי מקשה
 טעמא דמורייה היכי ניחא ליה רישא דמתני' דהנותן לחמותו ופונדקית דברישא
 דהני מתני' קתני בפרק ג' דרמאי המוליך חטים לטחון כותי ולטחון ע'ה' כחוקתן
 למעשרות וכו' אלמא לחלופי לא חיישינן ובשלהי הנוקין פרכין להו אהרדי ש
 ושניני התם מורייה ואמרה וכו' ז'ל מאן דמקשה הכא מהנותן לחמותו
 לאו למירא דלחלופי חיישינן אלא דקשו ליה מתני' אהרדי כראמזן ובע' לברורי
 טעמא כי היכי דלא לקשו אהרדי ובההיא דגטין עכ' עוד כתב בשיטת גטין ז'ל
 טובא איכא דמקשה גופיה לא הוה ידע עיקר מ'מרא דמינא מקשה מאי פ'רושא
 ואפ' ה' מקשה מינה אי אית בה מידי דמשתמע ליה מיניה דאיכא לאקשווי מינה
 וכי וצא בזה לא יחפור גבי אין פ'ורשין נשבין עכ' ומדברי הגאונים האלה נוכל
 לתת טעם למה המקשה יהפוך קושיותו והוא כי המקשה עצמו לא היה יודע עיקר
 המ'מרא או מ'מרות דמ'ייהו מקשה ורצה לברר הדברים ומהפך הקושיו' להעמיד
 הסוגיא על מכונה **הכלל הר'** כשאומר רשי ופריך או ומשני נאמרו
 בו דרכים יש שאמרו שהוא והיינו ורצה לומר והשתא לפי
 שיטתו אתי שפיר הא דפריך בגמרא או הא דמשני ולכן הוכרחתי לפרש כן ד
 דאילו לפירוש התוספות או לפירוש שתוכל לפרש בסברא מבחוק קשה' ויש
 אומרים להפך שהוא והא לפירוש רשי והוי כאלו אמר וא' ע'ג דקשה לי הא דפריך
 או הא דמשני יש לישבו כך וכך' ויש שהוליכו השטה בשניהם והכל כפי טבע
 הסוגיא ועיניה' ולדרך הראשון סיוע יש מפרק ניד הגשה צ'ט' דאמרין בגמרא
 דישא במאה ואחר וסיפא במאה ופריך וכי יש לנו בו כדי להמץ במאה ואחד א
 אמאי לא בטילי ומשני דלמא שאור שאני שחמוצו קשה ופרשי דישא במאה ואח'

לבר האיסור וסיפא במאה לבר האיסור ופרכינן אי רישא במאה וארז של היתר
קאמר אמאי קתני יש בו כדי לחמץ אעפ"י שיש בו מאה ואח' אסיר וכי איכא דיהיב
מעמא כולי האי עכ' וכתבו התוס' ונראה דמשיח הא' פרכא דחק רשי במאה ואח'
של היתר מדפריך עלה כיון דמוקמת לה במאה ואחד של היתר אמאי לא בשיל'
ואפשר לפי גלוי זה שלכן אמר רשי ופרכינן כי הוא והיינו לפידושו

הכסף שיש
במאה כ"ט
כמאה/א/א
וכן אמר ופרכינן
וכן אמר ופרכינן
וכן אמר ופרכינן

כלל ה' שיש
במאה כ"ט
כמאה/א/א
וכן אמר ופרכינן
וכן אמר ופרכינן

כ"י מורי שמעתי הברל כשאומר רשי ופריך ומשני לכשאומר ופרכינן ומשנינן
כי כשאומר ופריך הוא מפני שיש שם קושיא או כתידה שעליה הייתי
אומר שהקושיא הב' מבעל הגמרא היא ולא המקשה הראשון בא רשי ואמר ופרי'
כלומר הוא הוא הראשון וזה הדרך בעצמו כשאומר ומשני אבל כשאומר ופרכי'
הוא להפך והוא שרצה לומר ופרכינן אכן ולא המקשה הראשון וכן כשאומר
ומשנינן כשרשי אומר ואח' או אחד מן הלשונות שהם לשון קושיא יש לעיין בו
שהרי דרכו הכולל אינו אלא שהולך ומפרש ומפידושו נדע הקושיא שבא לתרץ
ועל דרך זו פירש מורי הרב ר' יוסף טאיטאצק ז"ל גבי וחרבון שבע שנים נבנתה
אשר הקשה רשי ז"ל אפשר שבנה חס את חברון לכנען בנו הקטן קודם שיבנה את
צוע למצרים בנו הגדול אלא שהיתה מבונה בכל טוב על אחת משבעה בצוען
ובא להודיעך שבחה של ארץ ישראל והרגיש רשי כי מה בא להשמיענו אם
נבנתה קודם צוען מצרים לזאת אמר תקשה קושיא אחרת יותר חזקה והוא שאי
אפשר שנבנתה קודם ועם תירוץ הקושיא ההיא התרץ מה בא להשמיענו והוא
טומגיד שבחה של א"י כשאומר רשי דהא אשר יורה שבא לתת טעם לפידושו
פירש מורי שנשמר מטעם אחר שהייתי אומר ולפי שאותו טעם דחוק בא רשי ו
ואמר כי לא מפני אותו טעם פירש מה שפירש אלא משום דהא וכו'

כסף שיש
במאה כ"ט
כמאה/א/א
וכן אמר ופרכינן
וכן אמר ופרכינן

ועד פירש מורי כי כשאומר רשי הכי גרסינן ולא גרסינן
ואינו נותן טעם ופעמים נותן כעם
ואומר דהא וכו' מורי הר' יוסף פאסי ז"ל פירש כי כשאומר ולא גרסינן ואינו נותן ט
מעם יש גרסא שלישית ואמר רשי שלא בא לשלול אותה גרסא דודאי אין לה מ
מקום אבל בא לשלול הגרסא שמוכרז ואה החלם ד צריך שיהקוד הגרסא הב'
ודחייתה אבל כשרשי נותן טעם לא בא לשלול גרסא שלישית כי אם טעם אחר
לפי שאם מאותו טעם נכ הגרסא שגורם ראוי לדרח' לזאת אמר ולא גרסינן דהא וכו'
הכלל חה' כלל למדנו הר' א"ש ריש סוכה ס' א' והוא להוציא התלמידים
ממכת טרחים וזה לשונו תלמוד דפרי' לשמואל משום דמצי

הכסף שיש
במאה כ"ט
כמאה/א/א
וכן אמר ופרכינן
וכן אמר ופרכינן

לשנויי מתני' אליביה אבל אליבא דשאר אמוראי לא מצי והכי אורחא דתלמודא
 דלא מקש' אלא מאי דמצי לשנויי ע"כ וכעין זה אמרו בפסחים ק"ב אשר הקש' שם
 על מה שאמרו אין עושין מצות חבילות מדרתיא הנכנס לביתו מוצאי שבת מבורך
 על היין וע' הכשמים וכו' ואומר הבדלה על הכוס ואם אין לו אלא כוס אחד מניחו
 עד אחר הסוון ומשלשן כלן לאחריו אלמא עושין מצות חבילות אין לו שאני
 והקשו התוס' אדרבך מבריתא לפרוך ממתני' דאלו דברים ב'ש' אומרי' נר ומוון
 בשמים והבדלה דמשמע דעושין מצות חבילות' ותידצו ז'ל' משום דבעי לשנויי
 אין לו שאני כדקתני בבביתא ודרך התלמוד להקשות ממה שמוצא לתרץ ב
 בפשיטות עכ'

דבר מלכות הקשה
 מה שכתבתי לך
 המשיג

הכללה

פעמים שהמקשה עושה פירכא מראש המשנה
 ויש עליה דחייה אלא שעל הסיפא סמך* וכבר
 הביא הליכות עולם כלל זה וראיה מפרק אלו נערות דאמר התם נערה אין קטנה
 לא ויש לדחות דלמא אתא למעשי' בוגרת אלא דאסיפ' סמך דקתני כל מקום ש
 שיש מכר אין קנס והיינו קטנה שיש לאביה וכתב בה למוכרה אלמא קטנה לא
 וצריך שנאמר דרוקא כשיש דחייה בעלמא אל הרישא אבל אם היא קושיא חזקה
 אז ראוי להקשות למקשה למה לא הקשה בהדיא מן הסיפא כיון דכרישא אינה
 קושיא כלל וראיה מפרק שלש שאכלו אשר כתבו התוס' ה'ל' נ' שאכלו אין דשא'
 ליחלק פר'ש' אמאי אין רשאין ליחלק אחד מן השנים כיון דשנים נמי מומנין
 ותימה דלמא אין רשאין ליחלק אחד מן השנים משום דיפטרנו לשלישי מ
 מברכת זמון וגם הוא אין לו להפקיע ממנו ברכת זמון' וי'ל' דעקד פירכא סמ'
 אסיפא דקתני דארבע אין רשאין ליחלק א'עב' דאיכא שנים מכאן ושנים מכאן ו
 והוי כמו וכו' וכה'ג' תמצא בהרבה מקומות ותימה א'כ' למה לא מקשי מסיפא
 בהדיא על כן פירש רבינו יהודה כו' הנה מבואר שנשהקושיא חזקה דאין
 להקשות למה לא הקשה בהדיא אבל כשהיא דחייה דרך התלמוד התיזי להקושי
 מרישא ואסיפא סמך כמו שאמרו התוספות בעצמם דכה'ג' תמצא בהרבה מקומות
 והר'ש' בא כתב דהכי גרסי' שלשה שאכלו כאחד אין רשאין ליחלק וכן ארבע וכן
 ה' ומארבע וה' מביא דאיה דאלמא שנים שרצו לזמן אין מומנין דאם שנים מומנין
 אמאי אין רשאין ליחלק הא איכא זמן בכל כת וכת ועל כלל זה דאסיפא סמך
 מצינו גדולה מזו והוא דסמך על מה שלא הוזכר באותה בדיה או משנה כמו ש
 שמצינו בדיש יבמות שבא להוכיח איסור צרת ערוה משאר עריות והקשו התוס' על
 אותה ילפותא ותידצו דאהיקשא דר' יונה סמך דמייתי תלמודא לקמן

הכללה'

כשהמקטן מביא ב' קושיות ויש חולשה בקושיא הראשונה יש לנו לומר שעל הקושיא הב' קא סמך כמו שאמרנו

למעלה דאס'פא סמך' כן מצינו בפרק המפלת כ'ב' אשר אמר שם דנין יצירה מיצירה ואין דנין בריאה מיצירה ופריך מאי נפקא מינה זו היא שיבה זו היא ביאה ועוד נילף בריאה מבריאה פי' זו היא שיבה דילפינן ג'ש' כאלו כתיב בתרויהו שיבה וא' כ' שפיר דיינינן יצירה מבריאה והקשו התוס' אמאי לא משני ה'מ' היכא דליכא דרמי ליה דאו ילפינן מדלא דמי כה'ה' דזו היא שיבה זו היא ביאה אבל היכא דאיכא דרמי כגון יצירה ויצירה מדרמי ילפינן ותרצו דעיקר קושיתו אעוד סמך דאמר ועוד דנין בריאה מבריאה וכן כתבו בריש יומא וברי' ב' צה גבי סתם

ואחר כך מחלוקת' **הכללה'** קושית ועוד ובשלש דרכים נקני' ועוד אלא כשהקושיא הב' מעין הראשונה למדנו זה מן התוספות דיש יומא אשר הביאו ההיא דיבמות

קושיא דאס'פא סמך
דרימי גמלת

פרק כיצד דפריך וליף אחזה אחזה מלוט ולא אמר ועוד לילף אחזה אחו' מלוט והיינו משום דלא דמי האי פרכא לקמייתא דמעיקרא פריך לילף מעריות ונימא אפי' אשת אחיו מאמו ומיהו אשת בן אחיו לא זהרר פריך לילף מלוט ואפי' אשת בן אחיו וכיון דלא היא הקושיא הב' מעין הראשונה לא שייך למפרך ועוד

הב' צריך לחקור אם היא קושיא ב' נפרדת וכל ארד מהקושיא עומדת בעצמה או אם הב' לחוק הראשונה באה ושני הפירושי' מצינו בריש ככות תנן התם

כיצד העדים נעשים וזממין מעדין אנו באיש פלוני אין אומרים נעשה זה בן נדושה והקשו בגמרא כיצד אין העדים נעשים וזממין מביי ליה ועוד כדקתני לקמן ה'ה'ך אתם מעדין והלא הייתם עמנו במקום פלוני הרי אלו וזממין מכלל דאלו א' אינם וזממין ופרשי' ועוד מאי בעי תנא כיצד נעשים וזממין הא קתני לה לקמן

הנה הפירוש הראשון אשר אמרנו למעלה והתוס' הביאו פי' רשי ואמרו וז' ועוד יש לפרש כלומר ואם תמצא לומר לשון הזמה הוא זה אינו דעל כרחין דין הזמה כדקתני לקמן ולאלומי קושיא קמייתא עכ' הרי מבואר הפירו' הב' שכתבנו למעלה הנ' שאין אומרים ועוד אלא היכא דפרכא בתרייתא עדיפא מקמייתא כן פירש רש"י ב'ם בבתרא ק'כ' **כשמביא** במשנה לשון ועוד מצינו בתלמוד הקירה בזה ומשם נוכל ללמוד לעוד

הגמרא או ועוד אשר בתוס' תנן בפרק עשין פסקין כ'ב' ועוד אר' יהודה הגינה והקרפף וכו' והקשו בגמרא מאי תנא דקתני ועוד פי' דמשמע דאמר לעיל הומרא אחריתי אי נימא משום דתנא ליה חדא לחומרא גבי פסין וגבי גינה קתני אחריתי

אמר ועוד והא ר' יהודה בר אלעי תנא לעיל חומרא חדא וחומרא אחריתי ולא ת
 תנא ועוד התם אפסקיה רבנן ופרדן וכל היכא דאפסקיה לא קתני ועוד והא רבי
 אליעזר דסוכה דאפסקיה רבנן וקתני ועוד פי' דתנן ד' אליעזר אומר יד' כעדות ח
 חייב אדם לאכול בסוכה וחכמים אמן קצבה בדבר ועוד אמר ר' אלעזר מי
 שלא אכל ליל יום טוב ראשון ישלים י' ט' אחרון אלמא משום דר' יוסיפא בסעוד'
 דסוכה איירי תנא ועוד וא' ע' ג' דאפסקיה ושמא הא דלא תנא בר' אלעי ועוד משום
 דלא דמי ודר' יהודה בן בבא אמאי תנא ועוד ומשני התם גבי סוכה במלתיה א
 אפסקיה דמיידי בסעודה אבל ר' יהודה בר' אלעאי לא איירי אלא בפסי ברמות
 ואהדרו רבנן בנינה וקרפף לכן לא תנא ועוד ובר' יהודה בן בבא דלא אפסקי' תנא
 ועוד' ובתוספות מדויקות אמרו ז' ל' אילמא משום דתנא חדא לחומרא וכו' שייך
 למתני ועוד א' ע' ג' דלא הוו מענין אחר אבל הא פשיטא דשייך למתני ועוד' היכא
 דהוו תרוייהו מענין אחר א' ע' ג' דלא הוו תרוייהו לחומרא כמו בסוכה ועוד כתבו
 דבפרק המביא כד' יין גבי ר' אליעזר אומר נוטל אדם קיסם קתני ועוד א' ע' ג' ד'
 דאפסקיה במלתא אחריתי והשיבו בשם ר' ת' דהתם דהוו תרי קולי' שייך למתני
 ועוד א' ע' ג' דאפסקיה במלת' אחריתי משום דכחא דהיתרא עריף' יצא לנו מסוגי'
 זו שכאשר יהיו ב' דברים מענין אחר א' ע' פ' שהאח' לחומרא והאחר לקולא שייך
 למתני ועוד ובלבד שלא הפסיק בנתים בדבר שאינו עניינו' וכן אם שניהם לחומר'
 א' ע' פ' שאינם מעני' א' יאמר ועו' אי לאו אפסקיה במלתא אחריתי' וכששניהם
 לקולא יאמר ועוד א' ע' פ' שהפסיק בדבר שאינו עניינו'

קושיה ותו הוי כמו ועוד והוא מבואר ונאמר בתוס' ריש פר' דם נדה דפרדן
 יבש מעיקרו מנ' לן ותו המפלת כמין קליפה מ' ל' והקשו התוס' דהינו
 קושיא קמיחא ותירצו דה' ק' וכי תימא דאין הכי נמי דיבש מעיקרו טהור והחנן
 המפלת כמין קליפה וכו' **כל** מה שנוכל להשוות הקושיות הוא הדרך ה'
 היותר נכון ואפ' לא תהיה הקושיא הב' בלשון ועוד כמו ששנינו בפ' ק'
 דערובין' דפרדן ואמאי יעשה פס אמה ומחצה ופי' רשי אמאי אצדיכיה פס שלש
 אמות יחד משמע שהמקש' בא להקל עליו וכתבו התוס' ז' ל' לא משמע הכי מרשני
 כולן האי' לא אטרחוה רבנן משמע שהמקשה להחמיר עליו בא' ובענין זה משמע
 שהיו כל הקושיות עכ' וכן כנדה פר' תינוקת ס' ס' וכתבו ז' ל' השתא אתי שפי' דהוי
 פרכא קמייתא כמו פירכא שנייה **כלל** הש' מצינו למקשה שני דרכים
 הא' דלפעמים יקשה כל קושיו' שיש לו להקשות ופעמים לא
 יקשה אלא קושיא א' לבר א' ע' פ' שמצינו שהיה יכול להקשות קושיא א'

נתיב הקושיא

קושיאות אחדות ומעמו של דבר כי כאשר ראה המקשה שהקושיא הראשונה יש
 על ה דחיה או יקשה כל מה שיכול להקשות כי אמר אם ימצא הדוחה דחיה לא'
 אולי לאחדות לא ימצא אבל כאשר ראה המקשה שהקושיא הראשונה חזקה מ'
 מספקת לבטל סברת שכנגדו אז לא יחוש להרבות בקושיות כי למה יטרח ללא
 צורך הדרך הא' ככד הביאו הליכות עולם וא' ע'פי שלא פירש הטעם מבואר
 הוא בדברי רשי פ' החולין מ'א דפריך בנמדא ולא מי אותביניה חדא זמנא ומשני
 נ'מא נמי מהא תהוי תיובתא ופ'רשי ונפקא מינה דאי מתרצא קמייתא תקום הא ו'
 וכן פירש ר'שבם פרק ערבי פסחים ק'ב ז'ל' אם יבוא אדם ויתרץ להא קמייתא
 או ישבש אותה על ידי בריתות אחדות נותביניה מהך וכן כתב הרן בנדרים ע"ט
 גם מההיא דנדרים למדנו דלפעמים לא יקשה התלמו' קוש'מי אותביני' כי שם לא
 הקשה גם מכלל הסגיות למדנו כי כאשר הרבה התלמוד בקושיות דאוי לעיין מה
 דוחק ראה שהוצר לכל אותם קושיו' הדרך הב' מצינו לרשי פר' ג' דסנהדרין כ"ח
 ז'ל' איכא לאקשווי' לרב וכו' אלא מלתא אחריתי אקשייה עד דאפקיה מהאי טעמ'
 להנמי עכ' וכן בפ'ק' דיומא י'ג' על סוגיה דלכהן גדול מתקנין לו אשה אחרת פי'
 רשי זה לשו' כל סוגיה זו אין תירוצים שבה יכולים לעמוד כי יש להם תשובות דבו'
 ואינו אלא כי מלמדין אותנו ואם תאמר כן יש להשיב כן ואינו משיב כל השובות
 שיש להשיב כי באחת הוא מסלקו למרין בעינין אחר עד שמעמידה על מכונה עכ'
 וכן לתוספות פ'ק' דיבמות י'ד' נבי מי סברת עשו וכו' ה' למה שלא הקשה ד' יוחנן
 לרשי לקיש מההיא דמייתי בסמוך משום דאין חוששין ככ' לדקדק על דבריו ד'
 דממילא הוא מוקשה כמו שהוקשה מעצמו

מה שר' הירושקי כתב
 בקושיא רשי לעיין מה
 דוחק ראה שהוצר -
 לכל הקושיא

דרך ראשי ישיבות לעשות המקשה חכם לתת לו סברא ;
 נכונה אבל למתריץ מנהגם לומר כל הדוחה דוחה בקש

כלל י'

המקשה מכאן י'ג'
 ומכאן ב'ב' נבטל
 דלמה דומה פק' -

ותת סברה למקשה מן התוספות למדוה בדיש עושין פסין תנן עושין פסין לבור
 ופריך בנמדא לימא מהני' דלא חנניא דתניא עושים פסין לבור וחבלים לשיירא
 וחנניא אומר חבלים לבור אבל לא פסין ומשני אפי' תימה חנניא בור לחוד ובאר
 לחוד איכא דאמרי מדלא קתני חנניא אומר עושין חבלים לבור ופסיס לבאר מ'
 מכלל לחנניא לא שניא בור ולא שניא באר חבלים אין פסין לא ומשני אפי' תימה
 חנניא למאי דקאמר תנא קמא מהדר עכ' וכתבו התוספות ז'ל' המקשה נמי היה י'
 יודע שיש חלוק בין בור לבאר דמתני' היא אלא שהיה מדרקק לפרש מדלא פיר'
 במילתיה ופסין לבאר מכלל דלא מפליג כמו שמדרקק בסמוך עכ' גם מאותה
 סוגיא למדנו שאין לחולק לדבר אלא בחלוקה שדבר בד פלוגתיה לא להרש ח

הוא חלוקה
 וכלי מילתיה
 כד מילתיה לא להרש ח

נתיב הקושיה

חלוקה וכ'ש' לאי דקאמרה'ת' ק' ביהדרר וכן בפ' במה מדליקין כ'ו' כתבו התוספות
 שהמתרין לא הבין קושיה המקשה לכן חזר ועשה אותה קושא אלא שמפרש
 היטב וזהו לתת סברא למקשה למה חזר והקשה הקושיא עצמה וכן הרמ' בן
 בשיטתו פרק לא יחפור יג' הל' יש טועים ואומרים דדרך התלמוד להקשות כי
 היכי דתחזור שמעתא א' ע' ג' דליכא דאיה לאקשווי מינה וזה אינו כלום שאין דרך
 התלמוד להקשות אלא אם כן מהוורא שמעתא טפי כפי דעת המקשה' וא' ע' פ' י
 שדרך זו אשר כתבו הגאונים ההם הוא היותר כולל מ' מ' הם בעצמם אמרו בקצת
 מקומות שהמקשה טעה בפ' בני העיר כ'ו' פירשו התוספות שהמקשה טעה בכ'
 דברים ובסוגית ריש חולין פירש הר' ש' בא שהמקשה לא הבין תירוצו של זה ולא
 זה קושייתו של זה והר' מ' ב'ן בשאלה ר' כ' ט' כתב שהמקשה לא דק ואמר שיש
 לנו כיוצא פ' לא יחפור נבי פורשין נשבין ובפ' ק' דנישין גבי שנים שהביאו נט
 ובהאשה רבה גבי אמרו לו מתה אשתו וכן יראה בקצת מקומות מוכרח וכן בדיש
 קמא דאמר רב זביד ואימא מבעה זה האש ופריך אי מבעה זה האש מי אית ליה
 דוח חיים ותו מאי כהרי האש עכ' הנה הקושיות מבוארות על רב זביד ויש שיטה
 בקש לתת לו סברא וכי לא יכול אמר דאנכ שיטפיה לא דק ואפלו בסתמא
 דתלמודא פ' ק' דיבמות ח' כתבו התוס' שהתלמוד טעה במלתיה דרבא וכן בפרק
 הקומץ כ' כתבו שהתלמוד טעה להקשות דנבעי ב' צדדים והמתרין מוכיח לו מן
 הכתוב דבזר צד סני

כלל י'א

מצינו שהמקשה תירוץ קושייתו מבוארת כמה שכבר תירצו
 אבל מכל מקום הקשה לדעת אולי יתוצו לו תירוץ יותר
 מרווח כמו שמצינו פר' כידה מ' ג' נבי כופה עליה כלי שכתבו התוס' זה לשונם כ'
 כלהו דמייתי ידע המקשה דמצי לשנויי בצריך למקומו אלא שרצה לידע אם יש
 לתרין בעיני אחר וכן בפ' כל הכלים ק' כ' ג' כתבו דאביי הוה ידע דהא משני ליה
 דבא הכי לעיל אלא דפריך לרבה אולי יאמר תירוץ אחר וכן הרמבן פ' לא יחפור
 י' ג' ז' אורחא דתלמודא לאקשווי קושיא אחריתא א' ע' ג' דמפרקא בהאי פירוקא
 גופה עכ' והיינו לדעת אם יתחדש תירוץ יותר מרווח כמו שיראה מן הגמרא פ' ד'
 דקמ' מ' ב' דפריך א' ה' לר' אלעזר נמי הכי נמי וסבר דלמא אית ליה טעמא אחרני'
 דעריך מנהאי וכשהתלמוד מבי' ת' ש' ת' ש' זה אחר זה נהנו הרבני כשיטה זו שכתבנו
 והוא שהכוונ' למקש' לדעת אולי יתוצו לו תירוץ אחר יותר מרווח או ידחוק עצמו
 באותו תירוץ שהתחיל כבר לתרין וקשה לזה דבפרק כל התירי צא' הביא כמה
 ת' ש' זה אחר זה וכתבו התוס' דבכל אותם ת' ש' צריך טעם מאי ק' ס' דאחר שכבר

ישן כפר ה' תלמוד
 ה' תלמוד
 ה' תלמוד
 ה' תלמוד
 ה' תלמוד
 ה' תלמוד
 ה' תלמוד
 ה' תלמוד

אמרו חכמי התוס'
 ידעו חכמי התוס'
 ידעו חכמי התוס'
 ידעו חכמי התוס'
 ידעו חכמי התוס'

אמרו חכמי התוס'
 ידעו חכמי התוס'
 ידעו חכמי התוס'
 ידעו חכמי התוס'

נתיב הקושיה

תירץ לו אטו שבת למוספין אהנאי לתמידין לא אהנאי ומאי קושיא דלמא רצח
 לדעת את יסדרצו לו תירוצו דעריף ונראה לתרץ עם כלל יפה אשר הורו לנו התוס'
 בפרק ד' דקמא מ' ב' והוא זה שלא נאמר דילמא אית ליה טעמא אחרינא אלא כ
 כשהטעם הוא אינו טעם טוב אבל כשהוא טעם חשוב דליכא למפרך עליה מידי
 לא שייך למימר דלמא אית ליה טעמא אחרינא ובהיא דכל התירוצו ראו התוס'

אין נראה דלמא רצח
 וכן נראה דלמא רצח
 וכן נראה דלמא רצח
 וכן נראה דלמא רצח
 וכן נראה דלמא רצח

שאותו תירוצו דאטו שבת כו' הוי טעם חשוב לכתמהו מאי ק' ס' ד' וכו'
כלל יב' כלל פירשו לנו התוס' בפרק מרובה ס' ד' ראוי לזכרו כי הוא שורש
 וכולל עצמי אמרו וזה לשונם ואמר ר' שהמתרין לא הבין דברי ה
 המקשן וחודר ומקשה לו אותה קושי' עצמה ומפרש דבריו ואין נראה דאין זו סוגית
 התלמוד אלא תנא אחד הוא ששואל ומשיב לעצמו לכן נראה וכו' עכ' ולפי זה
 צריך שנאמר שבכל אותם מקומות שבקשו החוספות לתת סברא למקש' ולמתרין
 כאלו הם שני אנשים נפרדים אינו לדעת תוספ' והנכון יותר הוא שנאמר שמה שאמ'
 דאין זו סוגית התלמוד היינו סוגית הבריתא והתם על בריתא דבי חזקיה מיירי וכן
 יראה לשון אמרו אלא תנא אחד הוא וכו'

כלל יג' מצינו שהמקשה היה יכול להקשות בהדיא ולא מכח דיוק
 והולך ומקשה מדיוקא וזה מצינו פרק אלו מציאות כו' אשר הקש'
 שם לרבה ממכרות של נחתום דתנן הרי אלו שלו ודייק הא של ב' ה' חייב להכריז
 ובהדיא תנן בסופא דמתני' ככרות של ב' ה' חייב להכריז ומה אצטרך לדיוקא ו
 וכתב רשי על זה דאידי דנקט לאותוביה מריש' ככרות ב' ה' דאותיב מינה לרבא
 נקט נמי לאותוביה לרבה מדיוקא דרישא ואפ' בלא טעם אנב מצינו ב' ה' דמצינ'
 יג' וז' התוס' הא מבני חדי גבי בלא דיוקא הוה מצי לאתויי דקתני בהדיא ונובה
 מנכסם בני חורין אלא שכן דרך התלמוד עכ'

כלל יד' פעמים שהמקשה יודע היה מה שיוכלו לתרץ ולא הקשה אלא
 מפני שיש לו להקשות קושיא אחרת כן מצינו בפרק יוצא דופן
 מ' א' גבי פולטת שכבת זרע דפרך בגמרא ותיפוק לי דהא שמשה וכתבו התוס' ד
 דידוע היה דלישני ליה בשטבלה אלא משום דבעי למפרך דכל ג' מים לא מהני
 ליה טבילה וכן בריש בתרא דפרך השותפין שרצו כי רצו מאי הוי וכתב הרמבן
 יודע היה התירוצו שיתר' לו דבבבין מיירי כמו שתרצו בגמרא לעיל ללישנא קמא
 אלא מפני שהיה לו להקשות וכי קנו מאי הוי קנין דברים בעלמא הוא ומן הגמרא
 למרו שיטה זו דבפרק ג' דיומא ל' פריך בגמרא ודקאדי לה מאי קארי לה ומשני
 נשום דקא בעי למרמא אחריתי **פעמים** שהמקשה יוכל להקשות ב
 בתחל ומתקין ער יסיים בר פלוגתי' את דבריו ואזיקשה לו ופעמ'

עושה להפך שלא הניחו להשלים ומקשה לו מיד הדרך הא' מצינו פרק ב' ד
 דיבמות י' האשר הקשה בגמרא ונפלונו ר' שמעון
 להו לרבנן עד דמסיימי למלתייהו והדר פליגי עלייהו וכן בכמ' דוכתי והדרך הב'
 השרישונו רשי ותוספות כמו שפירשו בפ' ק' דקמא ט' גבי או כסף או מיטב כתבו ז' ל'
 פירש בקונטרס שבא לתרץ קראי דלעיל וצריך לומר שלא הספיק לסיים דבריו
 עד שהקשה לו ובפרק כיצד הרגל כ' ב' פירשי' בהדיא הלמוד' לא שבק לאסוקי
 למילתיה ופרכיה וכן בפרק הפדה מ' ח' ובפרק הערל ע' ו' ובפרק ב' דניזיר ה' ל'
 דשי' שם תנא דמסדר תלמודא כיון דשמעיה לרבא דאמר מלתא דאיהי בה פירכא
 לא אנחיה לסיומי למילתיה **כלל טו'** אין דרך התלמוד להקשות מדבר
 שאינו עומד והוא דבר שכבר נדחה' תניא בריש שמונה שרצי'
 חכמים אומרים אין עור אלא למה שמנו חכמים ואמר אביי אין עור חלוק מבשר
 אלא למה שלא מנו חכמים א' ל' רבא והא למה שמנו חכמים קאמר אלא אמר רב'
 וכו' וכתבו החוס' ז' ל' ואמר אביי וכו' מסקנא דפירכא דאביי ותימה הוא כיון דלא
 קיימא שינוי' דאביי היכי פריך מינה עכ' אבל קשה ממה שמצינו פרק האשה
 שנתארמלה כ' א' שהקשה מרב פפי והמהו עליו התוספ' דבפרק הכותב מסיק ד
 דליתא לדרב פפי ותידעו בשם ר' ת' דדרך התלמוד להקשות אפי' מדבר שאינו ה
 הלכה וגם באותו פרק י' הקשה כיון דרוב נשים בתולות נישאות כי לא אתו עדים
 מאי הוי ולא קי' להכי אלא כמ' ד' אין הולכי' בממון אחר הרוב ובפרק השואל צ' ה'
 אמרו בגמרא אלא למ' ד' וכו' מאי איכא למימר וכתבו התוספות דהיינו רמי בד
 חמא ולא קאי הכי ואפ' ה' אמר אלא למ' ד' וכו' וכן הר' נ' פרק אין מעמידין שנ' א' כתב
 דפרכין מדבר שאינו הלכה ואפשר לתר' דשאני דבר שאינו הלכה לדבר שמציאות'
 בעצמו שקר והריא דשמונה שרצים מציאותו שקר שהבדיהא אומרת אלא לכה
 שמנו חכמים ואביי אמר לדבר שלא מנו וכפי זה סברת אביי דהוייה ולכן לא פ'
 פרכין מינה וכי תאמר בלבדך מה עלה ברעת המקשה להקשות מדבר שאינו ה
 הלכה וכבר נדחת לגמרי יש לך להשיב עם מה שכתב מהרי' ששת קפנ' אמר זה
 לשונו כיון דרוב נשים וכו' הך פרכא אתי' כמד' הולכין בממון אחר הרוב ואע"ג דלא
 קי' ל' הכי אפ' ה' מקשה תלמודא סתמא לתרועי מתני' אליביה כי היכי דלא תהוי
 תיובתיה וכן כתב הר' ש' בא פ' מי שמתו י' ט' על מתני' דלבו רואה את הערוה ד
 דלת' ק' מותר ולי' א' אסור ופסק הר' א' בד' כי יש אומרים משום דתנן יתכסה במים
 ויקרא ואמר ר' אלעאי מים עכורים שנו אלמא סבר לבו רואה את הערוה אסור

והר'ש' באפסק כת'ק' ואמר דההיא דר' אלעאי דלמא לפרוקי מתני' ככ' ע' אתא
 וברוך בשלמא לת'ק' אלא ל'א' מאי איכא למימ' וכתב ז'ל' שכן דרך התלמוד ב
 בכמה דוכתי **כלל י'** מצינו קושיא בלשון ודלמא אשר יראה שה'
 דחיה ואינו כן אלא קושטא דמלתא כן פ' הר' פרק השולח
 גבי ודלמא אקנויי אקנו ליה וזה לשונו א' ע' ג' דקאמר ודלמא קושטא דמלתא ה'
 וכן שיטת הר'ש' באפרק השוחט ל' ד הביא כמה ודלמא על זה האופן

כלל י' דרך התלמוד כאשר יקשה מבריתא דמתקן לה ברישא והדר פרי'
 מינה כמו שכתב הליכות עולם ואפילו במשנה אמרין הכי כמה

שמצינו בריש גמין דתנן המביא גט ממדינת הים ואינו יכול לומר בפ' לזב' נ' ז' פרי'
 בגמרא מאי אינו יכול אילמא חדש בר איתויי הוא והאמר רב יוסף וכו' והקשה

הרשבא מאי איצטרי' להקשות ולתריץ בלא הויה ופירוקא דרב יוסף מצי לאקשווי
 שפיר מגופא דמתניתין ותריץ הרשבא ליה משום דלא לירחי דבה משבשתא

היא דמאי אינו יכול חדש וחדש לאו בר איתויי גיטא לכן הוצרך לפרקא כדפרקא
 רב יוסף והדר מותיב מינה וכתב עוד זה לשונו דשיטה זו פשטה בהרבה מקומות

בתלמוד וכן כתב בפ' ד' חולין ה' זה לשונו אורחא דתלמודא כשמביא מתני' או
 מתניתא דמהדר לפרושה והדר פריץ מינה א' ע' ג' דמעיקרא מצי נמי פריץ

פעמים שמקשה בלשון שלילה ואינו אלא על החיוב בריש כל שעח פריץ
 נימא מתניתין דלא כד' יהודה ופי' התוספות דה' ק' אלא כד' מאיר

כלל י"ח' פעמים שמקשה מן הסיפא קודם ש' קשה מרישא וזה מפני שקושי
 הסיפא היא יותר בפשיטות דאילו קושיית הרישא צריך לתקנה

ברישא כמה שיש בה מן הרוחק והדר מקשה מינה וזה לשון התוס' פרק ה' ה' ואת
 כחם נ' הא דפריץ ממגעות דסיפא ברישא משום דפשוט היא יותר אבל רישא

מיבעי ליה לתרוצא כדתריץ בגמרא **כלל י"ט'** דרך התלמוד כל מה
 שיכול לדקדק מרישא מדקדק שכן מצינו בפרק כירה ל'ט'

דתנן חמין שהוחמו בשבת אסורים ברחיצה והקשו בגמ' מאי רחיצה אילמא כל
 נופו קשיא מהא וכו' אלא פניו ידיו ורגליו איכא סיפא וכתבו התוס' דמן הסיפא היה

יכול להקשות בה' הקושיות אלא שכל מה שיכול לדקדק מרישא מדקדק וכן כתבו
 בפ' ק' דעובין י' וזכר פרק נערה נ'א' כשהתלמוד יקשה ומה ראיה הכוונה היא

דינמא איפכא אבל אין פירושו שנאמר וזה וזה כן דעת ההוס' פ' שבועו'
 שתיים כ' א' דאמרין בגמרא ומה ראיה וכתבו הם זה לשו' פרש' דאתא גמי למעטי

אכלתי ולא אכלתי ואין ומה ראיה שבתלמוד כן אלא ונימא איפכא

כלל כ'

מצינו התלמי יקשה על האמורא ואת קושיות היה יכול להקשו
לאמורא שקדם באותה סוגיא וכן מה שהקשה לאותו שקדם היה
יכול להקשות לזה וכתבו התוס' פרק מרובה ס'ז שכמו שהוקשו בבית המדרש
הוקבעו בתלמוד פעמים שהיה יכול להקשות לשני האמוראים אשר באותה
סוגיא ולא הקשה אלא למי שהוקשיא אליו יותר בפשיטו פ'ק' דגדה ב'

כלל כא'

דרך התלמוד להקשות לרווחא דמלתא והוא בדרך אם תמצא
לומר כמו שמצינו לתוס' בשבת פ'ק' ה' דגרסינן בגמרא בשלמא

לבן עזאי מהלך כעומד דמי ופטור אלא לרבנן נהי דסבר מהלך לאו כעומ' היכא
אשכחן במשכן כה'ג' דחייב כמו שהקשה מטעם זה לרבנן ותידין ד' דהכי
קאמר בשלמא לבן עזאי אפילו משכחת כ'ה'ג' במשכן פטור דמהלך כעומד דמי
אלא לרבנן דחייב היכא אשכחן כ'ה'ג' דחייב וכן בפ' עושין פסין כתבו זה לשונם
אין זה סוגית התלמוד דלעיל אמרי היכא דנקיט מנא ולא נקיט לה לא חבעי לך
דבעינן דאשו ורובו והשתא פריך וכי נקיט לה מי שרי ויל' לא משום דפשיטא ליה
אמר הכי אלא ה'ק' אפילו תמצא לומר דשרי לא שרי אלא בראשו ורובו וכן

דרך המקשה להקשות בהודאת סברת שכנודו והיא הקושיא היותר חזקה
מצינו בפ'ק' דערויבין ט'ז' בלחי שנפל בשבת שצוה רב להעמידו והקשה לו רב ה
הונא ולא סבר מד למסמך אדיקלא וכתבו התוס' דרב הונא אית ליה הואיל והותר'

הותרה ולא צריך למסמך אדיקלא והכא לפי דברי רב היה מקשה

כלל כב'

להר' מ'בן בשיטת בתרא צ' על ההיא דאמרין בכותב נכסיו ל
לאשתו דקניא ופריך בגמרא אילמא בשמ' הא אמרת לא עשאה

אלא אפוטרופא והקשה הר' מ'בן דהוה מצי למימר דפריש בהדיא שנתנם במתנה
אלא אורחא דתלמודא למפרך כל דהוא ע'כ' ונראה שחולק עם התוס' שהם אמרו
שצריך לבקש ולהקדו לעשות המקשה חכם ואינו חולק שהרי הם אמרו דלפעמי'
המקשה טעה ולא דק וכמו שכתבנו לעיל בכלל ה' בדרך הקושיות וכן מצינו
אמרו תיובת' לכלהו ולא דק כן כתבו התוס' פ'נערה דלאו דוק' לכלהו אלא ל
להנהו דאמרין אף לתרומה ואמרו שכן נמצא ביש נוהלין דקאמר תיובתא
לכלהו ולא הוי אלא לחד

וכן בשבת פרק אמר ד' עקיבא פ' ח' דאמר לכלהו אית להו פירכא בר משמואל ו
ולשמואל נמי אית ליה פירכא כמו שהוכיחו שם התוס' ופירשו הסולדהק ששאר
תנאים מוקשים כסברתם כדאמ' הסם אבל שמואל אינו מקשה ככ' אלא דאצטריקא
דיריה לדרשא אחריתי מצינו לשון זה ואינה קושיא אמרינן בפדק המפקיד

נתיב הקושיה

מא והא לא חסדה ופרשי
לאו פירכא היא אלא מסקנא וסנימא למלחיה
כשיש קושיא מצד הדין וקושיא מצד הלשון ידוע שהקושיא מצד הדין היא יותר
חזקה כן כתב הרשבא ריש הולין ג' דאמרין בגמרא כלהו כרב לא אמרי
להך ליטנא דאמר מומחין אין שאין מומחין לא רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם
וכתב הוא זל דניחא להו טפי לאוקמא כל חד וחד כראיה ליה ואעגדקשיא להו
וכלן ששחטו משום דלא קשיא אלא ליטנא ואילו לרבינא קשיא דינא

אין דרך להקשות אי קשיא לי הא קשיא לי אלא כשהקשה ראשונה קושיא
אחרת ותירצה וממצינו דאמר רבא אי קשיא לי הא קשיא לי ולא נמצא
תירוץ קושיא קודם וכבר תמה עליו הרשבא פק' דהולין סימן כו'

כלל כ"ג' דרך המקשה להקשות על סדר המשנה כמו שפירשו התוס'
פרק ג' דיומא זה לשונם ניחא ליה למפרך טפי ממתניתין דמעשר

מלמפרך מתני' דיומא ומדות לפי ששנויה בסדר ידעים הקודם לכדר מועד וקדשים
ועוד דפרין מינה ב' קושיח וכן בהניזקין נד' תמהודפרין ב'ישא מההיא דמעשר
והיא שנויה שם בסוף וכן בהנזל עצים תמהו אמאי לא פריך מעיקרא ממתניתין
דהשואל ע' עם כלהו מצינו התלמוד שמהפך הסדר כדי שלא נוכל להרץ הקושי'
הב אם התירוץ שתידין לראשונה כן מצינו בפרק הנושא את האשה קב' דאמרי
בגמרא הש' מתו בנותיהם ניזונות והקשו התוספות אמאי לא מייתי הך מעיקרא
מקמי דמייתי ההיא דפקחין שהיא נשנית תחלה במשנתינו ותירצו שכן דרך ה'
התלמוד דאי הוה מייתי הך מעיקרא והוה משני בשקנו מידותו לא הוה מצי למפר'
מההיא דפקחין דאיכא לאוקמא נמי בשקנו מידו ופרק האשה צא כתבו זל אין ה'
התלמוד מביא הך משניות כסדר המשנה אלא כסדר הראוי להקשות זה אחר זה
דלא מתרצא בתרייתא בשינוייא קמיאתא **כלל כ"ד'** ההבדל שיש בין ק

קושיא לתובתא ידוע דתיובתא היא קושיא יותר חזקה כמו שיראה
מפק' דבתרא דפרין והאמבחין קתני קשיא וכתבו התוספות ותיובתא אינה דמצין
למימרו וכן הרשבא בשיטת ברכות כא כתב נקטינן מרבוותא דסלקא בקשיא
ולא בתיובתא לא מרחייא מחמת כן דדלמא אי אשנחו בה הוו משכחי פירוקא
וכן כתב רבינו האיי עכ' וכן כתב הרמ' בן בשיטת בתרא זה לשו' כל קשיא לא ל'
לגמרי איתותב אלא למקשה בעלמא הוא דקשיא ואיכא נמי דהלכתא נינהו עכ'
וכן כתב הראש פ' מי שאחוז קי' ור' שם פ' חזקת גב' חילק חילוק אחר וזה לשו'
גקטינן מרבוותא כל היכא דאמרינן בתלמוד תיובתא בטלו דבימי שעליו התיוב'

תשובה וקושיא
בין קושיא לתובתא
היינו קושיא
על מוסף

כל קושיא לא ל'
אין קושיא על תיובתא
אלא למקשה בעלמא
הוא דקשיא ואיכא נמי
דהלכתא נינהו עכ'
וכן כתב הראש פ' מי
שאחוז קי' ור' שם פ'
חזקת גב' חילק חילוק
אחר וזה לשו'
גקטינן מרבוותא
כל היכא דאמרינן
בתלמוד תיובתא
בטלו דבימי שעליו
התיוב'

לנמי אבל היכא דעלתה בקשי' לא בשלו דאמרי' לא הוה ברירה דבטלה שמוע' זו לנמרי אלא דלא אשתכח פידוקא בההיא שעתא ותליא וקיימא וא' ע'פכ' אין נ נראה בעיני דלא שנא תיובתא ולא שנא קשיא דקאי אמלתא דאמורא חדא היא ולא הוי עיקר אלא לגבי תיובתא ממשנ' או מבריתא שייך לומר תיובתא ומפירכ' דאמוראי שייך לומר קשיא עכ' מצינו תיובתא דהוי קשיא וקשיא דהוי כתיובתא הא' מצינו להראש פ' מי שאחזו ק' ו' ל' אע"ג דלא מסיק בתיובתא קשי' חזקה היא והב' מצינו בהקומץ כ'ט דאמר תיובתא ו וכתבו התוס' דלאו תיובת' גמורה היא אלא דברוחק מתדצא

מצינו

שאומר תיובתא א' ע'ג' שהוא מחלוקת תנאים כמו שכתבו התוס' פ' הנזקין נ' ג' גבי אי היזק שאינו נכר אי שמיה היזק שאמרו דא' ע'ג' דמית' אחר כן תנאי אמרינן תיובתא משום שכן הלכה דלאו שמיה היזק וכן בפ' הפרה מ' אמרו זה לשונם דרך התלמוד כשאין הרבר עיקר אומר תיובתא א' ע'ג' דיכול למצוא תנאי דפליגי עכ' **כלל כה'** פעמים שהיה יכול להקשו' על המשנה ולא הקשה אלא לאמורא מפני שיש באותן ק קושיות קושיא אחת שלא היה יכול להקשותה על המשנה כמו שמצינו פ' ד' גטין י' א' גבי שטר פרסאה דפרדך והא לא ידעי למקרי והא בעינן כתב שאינו יכול להודייה' והא בעינן שיחזור בשיטה אחרונה אי הכי ממשעבדי נמי ואלו הקושי' היה יכול להקשו' למתני' וכתב הר' שבא ס' י'ז' סברות ולבסוד כתב דעת הר' מ'בן זה לשו' ה'ה' דהוה מצי' לאקשו'י אמתני' אלא הכא משום דבעי למפרך אי הכי משעבדי נמי הוא דמקש' ואויל אבל במתני' שלא הזכ' בני חרי ומשעבדי לא פרי' **כלל כו'** כל דבר שבמסקנא אינו עומד ונשאר דהוי א' ע'פ' שיש עליו כ כדי להקשות לא חש התלמוד לרקדק עליו כן מצינו בפרק כלל גדול ע'א' גבי מכלל דרישא מין אחד שכתבו התוס' שהיה יכול להקשות ולא חש להאריך כיון דלא קאי הכי וכן כתבו התוס' גבי אסור כולל בפ' ג' דיבמות ל' וכן לר' ש' בא' בדכות י' ד' זה לשו' להודיעך כחו דר' יוסי דאפ' דיעבד נמי לא וא' ע'ג' ד דבכל רוכתא כחא דהיתרא עריף' הכא כיון דלאו בדוקא אמרינן אלא בכי תימא לא דייק בה דהא מ' מ' לא קיימא אלא כדקתני הקורא דיעבד אין לכתחלה לא פעמים שיש קושיא שנוכל לתרץ בכמה תירוצים ולא כיון אלא לברר וכמו שלפניך יאיר נתיב הפירוש **מצינו** התלמוד דפרי' למאי דק' ס' ד מעיקרא א' ע'ג' דרכב איתותב וזה לשו' התוס' פ' ד' גטין הכתב רשי כתב ידו דהך קושיא דא' הכי חד נמי איירי למאי דפ' ד' מעיקרא וכן דרך התלמוד

הכל עתה כן קושיא
על המשנה כמילתא
על המשנה כמילתא
על המשנה כמילתא

נתיב הקושיא

דבתר דאתותב מחדא הדר מותיב מאידך ושוב מחקו רשי וכתב הר' ש' בא סוף
פ'רשי להאי פרכא אמעיקרא ובהרבה מקומות נוהגת שיטה זו דבתר דאתותב
מחדא מותיב מאידך ומשני לה אי לאו מקמייתא מהא לא תותבן אבל קשה לישנ'
דאי הכי נמי עכ' ונדאה דמשום הכי מחקו רשי ואולם הכולל מצד עצמו במקומו
עומד **מצינו** בהלמוד דפרוך מי איכא למ'ד אע"פ שנמצא תנא חולק
זוה מפני שיעור עם משנה סתמית כן מצינו בתוס' פ'ק' דמציעא ד'
דפרוך מנהיג לחוריה מי איכא למ'ד לא קני ואמרו הם ז'ל' דר' שמעון אית ליה
בפ'ק' דקדושין דבהמה אינה נקנית אלא בהגבהה ותידעו דמ'מ' פריך מכח סתם
מהי' דתנן אחד דוכב ואחד מנהיג מצינו האמורא מוס'ף על לשון
הבריתא כדי להקשות עמה ובגמרא נתנו בזה טעם בפ' ג' מינין ל'ט' דפרוך בגמרא
מאחר דלא תנא חמש בבדיהא מאי טעמא אותביה אמר רב פפא אנא סברי לאו
גמרא הוא בידיה והדר ביה ולא ידענא דגמ' הוא בידיה ולא הדר וכתבו החוס'
זה לשו' בריתי מלבי והוספתי על לשון הבריתא חמש להקשות לאביי לדאות אם
מדעתו אמרה במימרא ידיה דאו בנקל יחזור מדבריו ולא ירחוק לחרץ הברית'
לדבריו ולא הדר ביה לכן בחנתי דגמרא הוא בידיה למדנו מזה שכל דבר שהוא
מקובל המקבל לא הדר מיניה ואם הוא סברא דנפשיה לא יחוקי בסברתו אם
ימצא קושיא עליו **כלל כז'** מצינו האמורא שיקשה ואין עיקר קושייתו
באותם דברי שהוכי' אלא במה שלא הזכיר בפ' ק' דנויר סימן'
תנן אמרה פרה והריני נויר אם עומדת ב'ש' אומרים היא נויר ובה' אומרים אינו נויר'
ומיקי לה רמי בר חמא שאמר הריני נויר מבשרה אם עמדה מאליה ועמדה מאליה
והלכו ב'ש' לשיטתן דאמרי האומר הריני נויר מן הגדורות הוא נויר הכא נמי מ'
מבשרה וכו' וקשה דכיון דמחלוקת תנאי הוא אם נדר מן הבשר אי הוי נויר' למה לי
פרה רבוצה ועמדה ליפלגו בהדיא בנודר מבשרה ותידעו החוס' דה'נ'פריך ועיקר
קושיא זו אשר הקשה בגמ' מידי מאליה קתני לא הקשה אלא לגלגל עליו ולומר
כיון דאינו פלוגתא דתנאי כלל בעמידת דפרה אין לנו כח להוסיף על המשנה מ'
מאליה וכיון דתנאי לא פליגי בעמידת הפרה כלל א"כ תקשי לך טפי א"כ למה
ליה לתנא להיכיר כלל עמידת הפרה ליפלגו בנודר מבשרה ולא היכיר לו קושי'
דמאליה אלא להוכי' ד לו דפלוגתא דתנאי לא תליא בעמידת הפרה ומעתה הקשי
לך קושיא חוקה טפי דליפלגו בבשר בהדיא עכ' וכן מצינו פ'ק' דמכות ד' אשר
שנינו מעדין אנו בפלוגי שהייב מאתים זו לפלוגי לוקין ומשלמין דברי ר' מאיר ו'
וחכמים אומרים המשלם אינו לוקה והקשו בגמ' בשלמא לרבנן כרי דשעתו משום

בא דבר אגוז
מקובל המקבל
אל הדר מיניה
והריני נויר
דמבשרה לא יחוקי
בא דבריו עדיין
ק' דמכות

נתיב הקושיא

דשעה אחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום שתי רשעות אלא לר' מאיר מ'ט'
 וכתבו התוס' זה לשונם וא"ת מאי פריך לר' מאיר והא בכתובות מוקי האי קרא ל'
 ללוקין למיתה וי'ל' דכל זה הוא מן הפרכא אלא לר' מ' הוה ליה למדרש כתיב ד'
 רשעתו משום דשעה אחת אתה מחייבו ולא ללוקין למיתה

כלל כח'

כתב נאון בתשובה כשהתלמוד מקשה קושיא אחת במקום
 אחד ובסוגיא אחרת או מסכתא אחרת לא פריך הכי אין בוח

מן התימה כי כמה פעמים עולה ברעת האדם דבר אחד ועם הזמן לא מסיק הא
 ומסיק מלתא אחריתי אבל התוס' פרק ג' דשבועות כ'ט' גבי על דעת ה' ב' ה' למה לי
 כתבו ו'ל' הך פרכא לא מסיק בנדדים ואיכא פרכא דמסיק החם ולא הכא ע"כ'

משמע שנראה לתוס' דרוחק למה שינה **כלל כ"ט'** כשהתלמוד מביא ס'
 סוגיא ומקשה עליה ובסוגיא אחרת דשייך אותה קושיא לא

פריך יש לבקש טעם כן יראה ממה ששינוי בסוף תמיד נשחט קרעו והוציא א'
 אמוריו נתנם במגס והקטירים והקשו בגמ' אטו במגס גופיה הוה מקטר להו ורשי

מחוקו משום דבמנח' לא פריך בכמה דוכתי דקאמר ומקטיר' בכלי שרת וכן מוחק
 בפרק ב' שיעירים ועל זה כתבו התוס' ו'ל' אין צריך להניח הספרים דברישי פרק ב'

דסוטה פריך לה ומשני ומשום דהתם פריך ומשני לא פריך לה במנחות והא ד'
 דפריך הכא גבי אמורי א' ע"ג דכבר פריך בפרק ב' שיעירים משום דהתם בפריס

והכא בשיעירים ומיהו יש ספרים דגרוסי בסוט' ומעלה ומקטיר בכלי שרת ומולחן
 ונותן על גבי אישים ופריך מקטירין בכלי שרת ס'ד' פ' כמו שהיא בכלי שרת מ

מקטירין הא לא מלחן ומשני להקטירין פ' אחד מליחה ולפי זה יתכן פ' רשי ורבינו
 חס מפרש דגבי מנחה לא שייך למפרך דשייך למתני להקטירין בכלי שרת כיון

שהיה כבר בו שהיא נתונה שם להתקדש אבל נתנם במגס משמע שבא לומר ש'
 שתוך המגס מקטירין יצא לנו מפירוש רשי ורבינו חס דרוחק הוא כאשר יקשה

במקום אחר ולא יקשה במקום אחר דהא רשי מחק הגרסא ורבינו חס פ' איך
 לא שייך למפרכיה במקום אחר ואפילו לתוס' לא אמרו אלא משום דהא שני לה

במקום אחר הא לא שני לה הוה נראה דרוחק אבל אי שני לה תו ליכא למפרך ה'
 אמאי לא פריך לה במקום אחר וכן פ' דשוה בפ' דבתרא יב' ו'ל' ואם תאמ' בפרק

בן סורד דאמר משחרב בית המקדש ניטל טעם ביאה ונתן לעוברי עבירה תקשי
 ליה נמי אטו קודם שחרב המקדש לא הוה להו טעם ביאה הא מפיק לה ממים

גנובים ימתקו כדפריך הכא ויש לומר דאיכא לשנויי התם כמשני הכא ולא חש

ולא חש להקשות בכל מקום וכן ביומא פר' ח' כתבו החוס' משיעורא לא פריך ד
 דסמיך אשינוי'א דשאני החס בסוכ' **כלל ל'** מצינו המקשה אשר יקש'
 מן הבריתא וממנה אין קושיא אלא שסמך על סתם מתני' אש'
 נשנית במקום אחר כן מצינו פ' הניוקין נד' אשר הקשה לד' מאיר מן הבריתא וממנה
 אין קושיא וכמו שכתב רש"י דרלמא ר' יהודה היא דלאו סתם מתני' היא וכתבו
 התוס' דאכתם מתני' דכיצד צולין סמיך ומייתי בריתא דמפרשא בהדיא
 פעמים שהיה יכול לעשות קושיא יותר מרווחת ולא הקשה אותה מפני שהיה
 צריך להאריך כן מצינו בפ' ד' דקמא מ' א' דפרוך ונוקמה לרבה כגון שגבו
 מעות וכתבו התוס' דהוה מצי' למימר לרבה בין גבו קרקע בין גבו מעות דהכי ס' ל'
 בגט פשוט אלא שלא חש לדקדק כ' כ' ולהאריך שהיה צריך להקשו' כמו שהקשה
 שם ולתרוץ **כלל ל"א'** כשמביא התלמוד בריתא וכפי אותה בריתא מה
 שנסתפק התלמו' באותה סוגיא למעלה אינו ספק יש לנו לומ'
 שעתה נתחדש ידיעת אותה בריתא וזה לשון התוס' פ' ב' דיומא כו' אין להקשות
 מהא דאמר לעיל אי משכחת תנא דאית ליה חמש משמע דתלמודא לא היה פ'
 משכח תנא דאית ליה ה' פייס'ס והא תנא דהכא אית ליה דיש לומר דלעיל אכתי
 לא ידע ברית' דהכא **כלל ל"ב'** מצינו בפ' המפלת כ' ד' כולל זו דאמרינ'
 בנמדא המפלת מי שפניו ממוסמסין ר' יוחנן אמר אמו טמאה
 לידה דיש לקיש אמר אמו טהורה איתיביה ר' יוחנן לריש לקיש וכו' אמר רב פפי'
 בפניו ממוסמסין כ' עלא פליגי עב' והא אשכחן דפליגי ממה שאמ' איתיביה ר' יוחנן
 לרי' לקי' ותירצו התוס' זה לשונ' הא דקאמ' לעיל איתיבי' וכו' לא הוידבדו מעולם
 וכענין זה יש ברש חולין עב' וכן בענין אחר דיש פר' החולץ פיר' שהתוס' כן
כלל ל"ג' מצינו קושיא לא ממשנ' ולא מברית' אלא מכח המציא' כהה' דפ'
 במה טומנין דפרי' מ' ש' מגבי מיחס ע' ג' מיחס וכתב שם ר' דלא
 מכת ברית' פרי' אלא ממעשי' בכל יום שנותני' מיחס על גב מחס' פעמים שהיה
 יכול להקשות על המשנה ונטר עד דמייתי בריתא ופריך לתרוייהו כן פיר'
 התוס' פר' כיצד הונל כ' ב' פעמים דפרוך פרכא דלא שייכא כגון מה לאשה שכן
 אינה במילה חוספות דיש קמא ה' **כלל ל"ד'** פעמים שהיה יכול להקשות
 לתנא אחר שבאותה משנה או בריתא אותה קושיא ולא הקש' אלא
 לראשון הקודם בבריתא הרשבה דיש ברכות **דרך** התלמוד להקשות כ'
 בעין קושיא הראשונה ולתרוץ כעין תירוץ ראשון ובלבד שישימענו ק'
 קצת הודש שלא השמיענו בראשונה פ' ק' דנוי

כלל לה'

פעמים ישים אוקמתא שאינה צריכה אלא שלפי דרכו האמ'
אומר אמרינן בפק' דנדרים 'ג'סתמא תנא כד' מאיר והתניא

וכ'זכתבו התוס' וזה לשונם ה'ה' נמי דאי תנא לה תנא אחרינא קשיא נמי בדינא
אמתני' אלא קושיא ועיקרא דמלתא קא מפרש וכן כתבו בפק' דיבמות ד' וזה
לשונם ותכלת עמרא הוא לא היה צריך לכך רבין הוא כ' תנא בין הוא עמרא יכול
לדקוק דכלאים בעיצית שרי דאמר רחמנא בנדיהם דהוון צמר ופשתים לעבד ת
תכלת שהוא או כיתנא או עמרא שאין בבגדי כהונ' אלא או צמר או פשת' מרכת'
בהו בנדיהם אלא האמת אומר פעמים שהיה יכול להקשות קושיא אחרת ולא
הקשה אלא אותה שכבר התחיל להקשות בתרא 'ח'

כלל לז'

דבר חדש הודיענו הרשבא בשיטת חולקין' וז'ל' תימה אמאי
לא פריך בדישא מהנותן לפונדקית והדר מהנותן לחמותו דההיא
דפונדקית עדיף לאקשווי' דלא קתני טעמא דרוצה אשה בתקנת בתה וכו' ועוד שכך
נשנו במשנתנו י'ל' משום דההיא רחמותו היא בסוף הפר' וסיפא דכלהו מתני' ופרי'
מינה תחלה דריש פרקין וסופא מסויים יותר מאמצעתו עכ

כלל לז'

כפי הנרא' מפידוש הר'א'ש' גם ממה שהשי' שונו דאשי ישיבות
דרך התלמוד הוא להביא הקושיא היותר חזקה באחרונה שכן
מצינו דיש פ'לא יחפור אשד הקשה הראש' למה המתין להקשות ממשנה ששנו'
דאשונה במשנה עד סוף הסוגיא' מתוך קושיא זו וקושיות אחרות תפש שם גרסא
אחרת ואמר בסוף זה לשונו והשתא ניחא דנטר לאקשווי' עד לבסוף דעד הנה דחה
לו כל המשניות וממשנה זו הוצרך לתווך בו עכ' אחר זה מצאתי כי הם הם דבלי

כלל לח'

התוספו' כבר ביארנו למעלה שאין דרך התלמוד להרבות
בקושיות ובפרט כאשר יתורצו כלן עם תירוץ הראשונה וזה

הכלל על הרוב יאמר כתב רשי פק' דנדה ד'כי היכי דפריך אככר מצי למפרך א
אמחט ואמטלת ולשנויי' כדמשנינן עכ' וכתב הרב ר'נתן בתשובה דבכיוצא בזה
כוונת המקשה לקצר ולא בא אלא לפרש שבתירוץ אשר יתרון הקושיא שהקשה
יתורצו כל הקושיות שאפשר להקשות כמותה לכן הקשה אותה להיות בנין אב
לכל קושיא אחרת אפשרית להקשות דוגמתה **כלל לט'** מצינו לשון
ואימא שאינו קושיא אלא שאלה כמספק כמו

בפ'ערה שנתפתתה מ'ט'נבי ואימא היכא דהדר לבי נשא ופ'רשי דאינה קושיא
כ'כ' אלא בעיא בעלמא היא **כלל מ'** בפרק המוכר את הבית ס'ה'נב'
הא דפריך התם הי' ד'אליעזר כתב ר'ש' בס' דהוה מצי למפרך

דרכי הל' תור מוא
זכרתי פ' ישיבה
ביונתא פ' ישיבה
זכרתי פ' ישיבה
ס' ענין ענין
ולכן את השערה

הי רבנן אלא שאין דרך התלמוד להאריך

כלל מא'

כתב רש"י ב"ש נוהלין אין שיטת התלמוד שיכחיש המקש'

כלל מב'

סברת המתדין בלא טענה אחרת אלא א"כ מקשה לו מצד אחר

אמרינן בפ' ר' שמעאל נ"ד אמר חזקיה מאי קרא' וכתבו התוס'

זה לשונם צד' לומ' דחזקיה אבריתא קאי ולא על דברי ר' יוחנן

שהרי חזקיה דבו של ר' יוחנן היה ומיהו בפ' ארבע אחין ביבמות עשה אביי תירו'

על מה שהקשה התלמוד על רב אשי אלא ודאי גם אביי ידע דברי רב אשי והוצר'

כלל מג'

דרך התלמוד כשהתירוץ פשוט להקשות ודקארי לה מאי ק

קארי לה ודרך זו נהגו התלמידים בתוספות כאשר יקשו דבר

שתירוצו פשוט וזה לשון הגאון בתשובה אין לדמות קושיות ותירוצים שבתוספות

לקושיות ותירוצים שבתלמוד בא לפרש אפי' דברים פשוטים מה

שאינן כן בתוס' ואדרבה מרגלא בפומיה דחברייא ליישב דעת התוספות כשמקשי'

כלל מד'

קושיא שהתירוץ פשוט כהרבה תירוצים שבתלמוד עכ'

פעמים שהתלמוד אינו מקשה אלא משום דקים ליה דנופא

דעובדא הכי הוה מצינו בפ' המצניע צ"ב גבי אנד כלי ד

ראביי ורבא חזרו בהן זה לסברתו של זה וזה לסברתו של זה ועל זה קשה התלמו'

קושיא מדבריהם ולא שייך אותה קושיא אלא אחר חזרה ויש להקשות על זה

דלמא קודם חזרה אמרו כן והשיבו התוס' דקים ליה לתלמודא שאותם דברים

אחר חזרה נאמרו **כלל מה'** לשון והא אפכא שמעינן להו צריך שיהא

אפכא ממש ומ' מצינו איפכא שאינו איפכא ממש כמו ש

שמצינו גבי עושיין מחיצה מכלים בפרק כל כתבי ק"ב דאמרינן בגמרא למימרא

דרבנן סברי גורם כבוי מותר ור' יוסי סבר גורם כבוי אסור והא איפכא שמעינן להו

דתניא עושיין מחיצה בכלי ריקנין ובמלאי שאין דרכן להשתבר ואלו מלאין שאי'

דרכן להשתבר כלי מתכות ד' יוסי אומר אף כלי כפר שיחין וכו' וכתבו התוס' וזה

לשונם לאו דוקא איפכא דר' יוסי דבריתא הוי כמו מתני' דאסר דרכו להשתבר אלא

כלל מו'

היינו אפכא דמתני' מחמ"ד' יוסי טפי מרבנן ובבריתא מקיל טפי

פעמים שהתלמוד עשה אוקמתא שאינה צריכה ואינו אלא

לחוק קושיתו וז' התוס' פרק מי שהיה טמא צ' והא אכרת

שוחטי' חורקין על טמא לאלומיה פרכיה הוא דאמר הכי ואפי' סבר אין שוחטי' הוה

מצי למפר' מטבול יום דלכ' ע' שוחטי' חורקין עליו א' ע' שאינו יכול ליכנס בשעת

כל מימרא או משנה דאתיא באנב לא פרכינן מינה כן משמע
כלל מיז מן התוספות פרק אין נערכין א'

הנתיב השלישי

נתיב זה מתפשט לג' דרכים והם תירוץ חזרה
דחיה ובדרך התירוץ נודעו דרכים רבים ולא

אביא אלא היותר מוכרחים אשר נראה לעד' ואלו הם

הכלל הא'

הוא כשמביא התנא בבא פשוטה ואחר' בבא יותר מחודש'
דרך התלמוד לומר בזה לא זו אף זו קתני וכשהו' להפך אומ'
זו וא' צ' זו וכאשר הוקש' על התנא למה זה האריך והיה לו להודיע לנו החלוקה
היותר מחודש' וישתוק מהפשוט' בקשו לתת טעם והסכימו כמה שכתב רבי שמשון
בזה ואמר שהתנא שמע לשון ראשון וכתבו ושוב שמע לשון ב' וכתבו לפי שנראה
לו חרוש יותר וא' ע' פ' שלפי הלשון הראשון לא היה צרי' לאמרו לא רצה לסלקו
ממשנתו וזה הטעם בא' צ' ל' שמע ראשון ל' שון א' וכתבו שוב שמע לשון ב' וכתבו
זא' ע' פ' שאינו צריך כלל למען כי רצה לכתוב דברי כל התנאים שהיו לפניו
ושמעת' שכונת התנא לומר שלא נחשוב החלוקה המחודש' לפשוטה מפני שלא
דאינו חולק כי ודאי נמצא חולק עליה שלא רצה לתפוש המרוב' לכן מי שירצה
להחמיר כבר ימצא מי שחשבו לדין ולא לחומרא כתב הליכות עול' זה לשונו זה
הטעם בזו וא' צ' ל' אינינו שוה לי ולקוצר דעתי אין צורך לפי שדרך התנא לומר' זו
וא' צ' ל' בפירוש כמו שמצינו בפ' היה קודא בפרקי' שואל מפני הכבוד וא' צ' ל'
שמשיב ופעמים יקצר התנא וישמיט זו וא' צ' ל' והיינו מה שאומר התלמוד זו ואין
צ' ל' קתני כאלו אומר בפירוש זו ואין צ' ל' עכ' ומה שאמר דרך התנא לומר ואין
צ' ל' בפירוש איני מבין כי גם שם אקשה מה הוצרך לומר ואין צ' ל' אם אינו צרי'
אלא על כרחי' דעת תנא אחר הוא והתנ' הביאו בלשון ואין צ' ל' והנה הודנו לדע'
רבי שמשון ובשיטת הר' מבין היה כתוב ז'ל התנא בתחלת עיונו דאה ב' חלוקה הא'
מחודשת והב' מחודשת ממנה ומשום תפשת מועט לא כתב אלא המחודשת קצת
אחר זה בטוב ההשקפה דאה שכפי הדין גם המחודשת ביותר ראו לכתוב וכתבה
אחר הראשונה ולא מחק הראשונה כי לא יכול לפי שכבר נתפשטה בין התלמידי'
ונשארה אותה בבא בלא זו אף זו וכשאומר זו ואין צריך לומר זו על דרך זה היה
כי דאה התנא חלוקה מחודשת וכתבה ואחר עיון ב' הבין חלוקה אחרת יותר מ'
מחודשת וכתבה אבל לא כתבה אחר החלוקה הראשונה כמו שעשה בלא זו אף זו
אלא מפני חשיבותה כי היא מחודשת תכלית החדוש הקדימה וכתבה למעלה מ'
מהראשונה ונשארה ראשונה לאחרונה והיינו זו ואין צ' ל' עתה שנכתבו כסדר זה

נתיב הקושיא

ולא עשה כן בלאו אף זו מפני שהחדושה היה מועט ולא חבבו להקדימו וכתבו ב
 באחרונה וראיה לזה בפרק ג' דיבמות לגבי ג' אחים שנים הנישואין לשתי אחיות
 וכו' אשר שם ב' משניות שהשנייה באה מכל שכן דראשונה ותדעו בגמרא דהך תנא
 ברישא וכו' ואידי דחביבא ליה אקדמה ומשנה לא זזה ממקומה ופרשי משנה זו
 אחרונה שנה בתחלה וההיא דלעיל לא היה בדעתו למתני סיפא אלא הואיל ו
 ונשנית לא זזה ממקומה ויש כאן בנין אב לכל מקום שאומר זו ואצל זו כי על דרך
 זה היה הענין עכ' ויש על שיטה זו גמגום וכש' למה שפירשו התוספות שם וזה
 לשונם אידי דחביבא ליה אקדמה כשאר מקומות אין דוחק לומר כן אלא אומר זו
 ואצל זו קתני וכאן דוחק לומר כן לפי שבבא שלימה היא ולא צריכה עכ' למרנו
 מדבריהם שאין תירוץ אידי דחביבא ליה תירוץ זו ואצל זו ושנית דתירוץ אידי
 דחביבא הוא תירוץ יותר דחוק מזה ואצל זו וכל זה שלא כדברי השטה ההיא ולכן
 חזרנו לדברי רבינו שמשון וכדאי והוא לסמוך עליו

כלל הב'

לא יאמר לא זו אף זו כשהאחד בכלל הבריו לגמרי כמו ש
 הביארו התוספות פרק ב' דיומא וזה לשונם שנים מוציא אחד
 מבעיא אע"ן דבכמה דוכתי קתני לא זו אף זו ממ' היבא דאיכא שינויא אחרונה ק'
 קאמר ליה ועוד דהיבא דהוי בהכלל זה לגמרי לא הוה ליה למתניה והוא דלא פריך
 הכי פק' דערוכין ובדיש פק' דסוכה דאמר ר' יהודה מכשיר עד ארבעים וחמשים אמה
 השתא חמשים מכשיר ארבעים מבעיא יש לומר דכל היבא דלא הוי דוקא אלא
 הוה יותר לא פריך עכ' ופרק י' דנדרים סוגי קיים אחד והפר אהר דפריך צריכא
 למתנא כתבו התוספות אע"ן דאורחיה דתנא למתני זו ואין צריך לומר זו היינו דוקא
 במילי דלא דמו אהרדי דאעג דאתא בתריתא מקו מקמייתא תני לה אבל הכא
 חדא מלתא היא דהפר אחד וקיים אחד היינו ממש הפר זה בלא זה כתב גאון
 בתשובה שאין דרך התנא במשנה אחת שיהיו השני בבות ראשונות לא זו אף זו
 והדר בשניות זו ואין צריך לומר זו והפך והוה והארץ בראיות מן התלמוד ומתוספו
 פק' דמעילה ואני לקצר באתי **כלל הג'** כשיש במשנה סתירה מרישא ל
 לסיפא דרך התלמוד לתרץ אחד משני תירוצים או דמוקיה לה
 בתרי תנאי ומי ששנה זו לא שנה זו או בחד תנא ובהרי מעמי ואי זה משניהם עדיף
 מחלוקת הוא בפרק ר' עקיבא פו' תנן החם מנין לשכבת זרע ביום השלישי שהיא
 טמאה שנאמר והיו נכונים ואמרינן בגמרא דרישא דמתניתין דלא כר' אלעזר בן ע'
 עזריה שהוא אומר ככריתא דטהורה ומשני מאן דלא מוקי כתנאי תנא רישא טהורה

ומאן דמוקי כתנאי רישא רבנן וסיפא ד' אלעזר בן עזריה ופ' רשי מאן דלא מוקים
 כתנאי דדחיק ומוקי מתני' בתרי טעמי ומשבש לה דלא לאוקמה כתנאי ומשבש
 ותני טהורה ומאן דמוקי כתנאי דניחא ליה לאוקמא כתנאי מלומר משבשתא היא
 ומלאוקמא בתרי טעמי ופלוגתא היא בהמפקיד גבי חבית עכ' הרי מבואר הבדל
 הפירושי וכי יש מי שירצה לטבש לשון המשנה ולא שיאמר תרי תנאי וכן במשנ'
 דחבית מ'א בקסו האמוראים להעמידה אליב' דחד תנא ובתרי טעמי כמו שמוכ'ו
 שם מדברי ר' יעקב בר אבא ור' נתן בר אבא ורב ששת ואפי' ד' יוחנן דמוקי לה ב'
 בתרי תנאי אינו אלא מצד לשון המשנה כרמוכח החם והוא אמר מאן דמתרגם לי
 חבית אליבא דחד תנא מובילנא מאניה לבי סתות דמשמע דהוה ניחא ליה אם
 אפשיד להעמידה בחד תנא ובתרי טעמי וכן בפרק האומר ס' ס' אמר ריש לקיש
 ש' מ' סר' ינאי דחקינן ומוקמינן מתני' בתרי טעמי ואליבא דחד תנא ולא מוקמינן
 בתרי תנאי ובחד טעמא הנה מבואר דחד תנא ותרי טעמי עדיף וכן בפרק ג' ד'
 דתרומוות כתב רבינו שמשון ש' מ' דייקי' ומוקמינן מתניתי' בתרי טעמי ולא מוקמינן
 בתרי תנאי **הכללה ד'** כתבו התוס' בפרק א' ד' עקיבא פ' ו' ז' ל' לא
 קפדינן לאוקמ' כתנאי אלא בב' בכות סמוכות זו לזו אבל
 במשניות המרוחקות לא קפדינן עוד חדשו לנו שם התוספ' דבמתני' דפולטת ס'
 מאן דמשבש לה ותני טהורה אינו מגיה למתני' טהורה לאוקמא אליבא דחד תנא

אלא בלאו הכי איכא דחני טהורה ואיכא דחני טמאה

הכללה ה'

אין אומרים תרי תנאי אליבא דפלוני אלא כשהתלמוד ביאר
 אותו כן כתבו התוס' פרק כהן גדול מ' ט' ו' ל' דוחק הוא ל'
 לפלוני סוגיא דשמעתין אההיא דפרק טבול יום דהא אידי ואידי ד' יעקב היא ואין
 סברא לומר תרי תנאי ניהו אליבא דר' עקיבא מדלא קאמר תלמודא בהדיא אבל
 קשה דבפרק המפלת ל' כתבו התוס' ו' ל' הך ברייתא סברא דלב' ש' וב' ה' אין ע'
 עולין ימי לידה לספירת זיבתה ובפרק בנות כותיים איכא ברייתא דעולין ו' ל' תרי
 תנאי הוא אליבייהו עכ' ויש לתרוץ דבההיא דפרק כהן גדול כי מצאו התוס' תיקון
 אחר לא סמכו על תירוץ תרי תנאי כיון שהתלמוד לא הזכירו אבל בההיא ד'
 דהמפלת שאין שם תירוץ אחר סמכו לומר דתרי תנאי ניהו

הכללה י'

פעמים כשיש סתירה או קושיא מ' רישא לסיפא אימר התלמו'
 נעשה ויש לדאות אי נעשה עדיף או תברא עדיף ונראה מן
 התוס' פרק הפרה מ' ח' דתברא עדיף ו' ל' הכא לא משני נעשה כרמשיני ב' פ'
 דקרושין נבי נתן הוא ואמרה היא משום דאית ליה שינויא אחרניא דקאמר תברא

זה כתבו החוס' וזה לשונם בצריכותא חרא סגי'א דאי תנא חרא זמנא רקק הוה מוקמינן לה בדרמי ליה להכי תנא תרי זמני רקק אלא כיון דמשכחת צריכותא ע עביד כאילו תנא כבריתא בהדיא רקק בימות החמה ורקק בימות הגשמים וכן כתבו התוספות דדרך התלמוד לעשות שני צריכיות כמו שכתבו בפרק המדיד ע"א' ובחולי' פרק השוחט ל"ו

הכלל ה'

כאשר נמצא שבמקום אחד יתירן תירוץ אחד ובמקום אחר יתירן בדרך אחרת אין זה ממה שיקשה דרך התלמוד הוא כן כמו שכתבו התוספות פרק ארבע מית' ס"ה' והביאו דאיה מפידק' קמא דחולין דאמר ר' יודן הימני טררבה בר בר חנה נפקא ומשני כהונה בעא אצבע ובסוף פ' הפרה משני כרי נסכה ובסוף דם חטאת משני הנך ב' תרי שנויי' ועם כל זה כאשר נמצא תירוץ אין לסמוך על שהוא דרך התלמוד שהרי ב' פ' דחולין ו' אשר תירץ מקום הניחו לנו אבותינו הקשו התוספות למה לא תירץ כמו שתירץ בפרק כמה בהמה ונתנו שם חילוק ליישבו ומעם הדבר למה ישנה תירוצים אפשר שהוא כמו שאמרנו בנתיב המקשה סימן ס"א' בשם הגאון דלפעמים גברא לא מסיק ב בליביה עני' אחד ומסיק בליביה עני' אחר או קושיא אחרת אבל הד' ש' בא שאלה דצ"ח' כתב זה לשונו בקצור על מה שמצינו שהתלמוד הבבלי שינה ה התירוץ ממה שתי' בירושלמי אפילו בנמדתינו יארע כן שית' במקום אחד עני' אחר ובמקום אחר בענין אחר והוי כאיכא דאמרי ונדולה מזו הרבה יש בנמדתינו סוגיות מתחלפות והוי כלישנא אחרינא וכדבדי רבינו תם זל" וכל שכן שיארע כן בין הבבלי והירושלמי עי' כאן ובסוף השאלה ההיא כתב זה לשונו הירושלמי לעתים מהפך הסוגיות ופעמים אפילו גרסת הבדי'תא ואפילו המשניות ותמצא זה

בהרבה מקומות עי' כאן

כלל י"א

כשהתלמוד יתירן תירו' ומסברא מבחוץ היה נראה כי היה יכול לתירץ תירו' אחר' יש לחקיר אם התירוץ ההוא היה יותר חשוב מאותו שתי' או שוה לו או גרוע ממנו שאם היה יותר חשוב או ת תפול הקושיא למה לא הביאו ואם הוא שוה אין כאן קושיא וכמו שאמרנו ת התוספות בכמה דוכתי' חרא מתרי' מעמי נקט' וכן אם הוא גרוע לא קשה מידי מדוע לא תירצו וכמו שאמרנו התוספות בכל מקום הוה מצי' לשנויי' ועדיפא מ' מיניה משני' אלא שאז ראו' לחקיר על התוספות אם היא ערי'ת מה הערבו לומר הוה מצי' וכו' עכ'

שם - למה תלמוד
לא קושיא עתה בצי
יבין מקשה ענין א'
במקום עתה יבין
מכאן מצינו הניחו
מכאן

77

כלל יב'

דבר המעשה
למעשה
כסודות
העולם

כמו שדרך המקשה להקשות לפעמים לרוחא דמלת' בדרך
אם תמצא לומר כמו שפירשנו בנתיב המקשה כן הוא הדרך
בהידוך המתרחץ אשר פעמים יתרחץ אפי' באם תמצא לומר כמו שמצינו בפרק כל
הנט כ"ה דבעי התם מי שאמר כתוב לאיוו שתצא בפתח תחלה אם יש ברירה או
לא ותירץ דאין ברירה והקשה על זה מן האומר הריני שוחט את הפסח על מי ש
שיעלה ממך ראשון לירושלם דכיון שהכניס ראשון זכה בחלקו ומזכה אחיו עמו
פי' זכה בחלקו דאמרני' יש ברירה דמשעת שחיטה היה זה ראוי לכך ונשחט פסח
זה עליו והשיב מה עין פסחים אצל גיטין דהא אתמר עלה כדי לירון במצות פיר' ש
אביהם דמנה את כלן עליו משעת שחיטה והא דקאמר על מי שיעלה ראשון לירון
בא זדיקא נמי דקתני מזכה אחיו עמו אי אמרת בשלמא דאמנינהו מעיקרא שפי'
פ' דמשום הכי מזכה אחיו עמו אלא אי לא אמנינהו לאחר שחיטת מי קא מתסנו
עכ' וכתב הרשבא ס' ל"ח זה לשונו הא דאמרני' דאמנינהו מעיקרא הקשו התוספ' ו
דאסיקנא עלה בגדרים דשה לבית אבות לאו דאורייתא דאי אמרת דאורייתא
אבישרא קאי ומזכה להון ואלא מאי דאמר להון כדי לירון במצות וא"כ מאי
קאמר דאמנינהו והא לא צריכי מגוי ותידעו דסוגיא דשמעתין איירי אי אמרינן
לבית אבות דאורייתא ונראה דלרוחא דמלתא אמר ליה הכי דרך התלמוד בכך
לארווחי פידוקי והכא פירוקא דרוחא מפרק ליה וכסברתיה דמקשי מינה ולומר
לדין ליכא למפרך מינה דשה לבית אבות לאו דאורייתא ובביתא כדי לירון
במצות כדאיתא התם אלא לדיך דסבירא לך דמחמת מיניי האב הוא שוכח
שנכנס ראשון אי אמרת בשלמא דאמנינהו בפירוש ליה ולאחרים בשעת שחיטת
שפיר עכ' הנה הכולל מבוואר כמו שכבתנו וכן בפ"ה דיומא ס' אשר הקשה אלא
למ' דמלמדן מאי איכא למיכר כתבו התוס' וז"ל הוה מצי לשנויי דמאן דאמר
מלמדן סבר כרבנן כו' דוסא עכ' וכן במסכת שבת פרק כירה מ' כתבו התוספ' וז"ל
הוה מצי למימר דאין הכרעת תלמיד הכרעה אלא רבותא אמר אפי' תמצא לומר
אינה הכרעה **כלל יג'** כמו שמצינו המקש' שכאש' ש' חולשא בקושייתו
אנו אומר' שעל הקושיא הב' אשר עשה סכך וכמו שביארנו בבתי
המקשה כן מצינו דרך זו למתרחץ דאמרני' בפ' דפסחים יג' ונימא מר הלכה כר' ז'
דהוה ליה מכריע אמר ליה ר' ז' לאו מכריע הוא מעמא דנפשיה קאמר ואי בעית אי'
דב דאמר כהאי תנא וכו' והקשו התוס' דלימא הלכה כר' ז' דסתם לן כוותיה בפרק
כל שעה ותידעו דאיי בעית אימא סמיך ופעמים שהמתרחץ פומך על הבריתא
א' ע'י שלא הזכירה כמו שפירשנו בפ' דחולין טו' דאפר כאן בתלוש ולבסוף ח

מזיב המתרץ

חברו כגון במחובר מעיקרו ומנא תימרא דשני לן לתלוש ולבסוף חברו למחובר
 מעיקרו דתניא השוחט במוכני וכו' וחקש ה'ש' בא'ס' כ'ב' אמאי לא מוקי אוקמת'
 אחרינא וחשיב שהמתרץ על ההיא בריתא סמיך והביא ר'איה סראמדין ומנא ת
 תימרא דשני וכו' דתניא **כלליד'** מצינו בתלמוד שמקשה ב' קושיות
 והמתרץ לא חשש לתרץ כי אם הקושיא הב' כן מצינו בריש
 נדרים אשר הקשו ב' קושיות ולא תירץ אלא אחרונה עד שחזר המקשה והקשח
 מה יתרץ לדאשונה אמרינן התם פתח בכנינים כל כנויי נדרים כנדרים ומפרש
 ידות האומר מודרני ממך ותו ידות אינשי איירי בהון וחמודי מחסרא והכי קתני כל
 כנויי נדרים כנדרים וידות נדרים כנדרים ולפרוש כנויים ברישא ההוא דסליק מיני'
 שפרש ברישא וכתב הר' זה לשונו בקצור איירי בהון ומתרץ קושיא בתריא ו
 ופריך ולפרוש כנויים בדישא כלומר א' ע'ג' דתרצתא קושיא בתריא מיהו קמיתא
 אכתי קשיא ומתרץ אורחיה דתנא וכו' וכן בפ'ק' דשבת י' אמרינן בגמ' טריחוחא
 למיסר המייניה ועוד ליקו' הכי וליצלו ומשני משום שנא' הכון לקדאח אלהיך ולא
 חישי לשנויי קושיא קמיתא וכן בפרק מי שהיה נשוי צ'ה' כתבו התוספו' ו'ל'בכס'
 מקומו' בתלמוד דלא חישי לשנויי אלא קושיא בתריא ובפרק גט פשוט ק' עב'
 וגראת טעמו של ר'ב'ר' כי המקשה כשהקש' קושיא שנית ובפרט אם היא בלשון ועוד
 הנה בזה הורה שיש דחייה לקושיא הראשונה ועל הב' סמיך וכמו שפירשנו ב
 בכלל י'ג' ולכן הנמר' לא חשש אלא לקושיא אחרונה אשר בה שם המקש' עיקרו
 פשהמתרץ בא לתרץ כל הקושי' ודרכו לתרץ על הסדר על ראשון ראשון ועל
 אחרון אחרון ופעמים אינו חושש וזה לשון הר' פ'ק' דקדושין ת'ר'כ"ו
 ומיהו להאי פידוסא מתרץ תלמודא ברישא היא דסליק מינה וא'ע'ג' דאורחיה
 לפרוקי קמיתא בריש' אשכחן דוכתי דלא קפיד בהכי עכ'
כלל ס' אין סדרך התלמוד לתרץ אלא קושיא שמקשים לו וא'ע'ג' שיש
 שם קושיא אחרת אינו חושש כן נמצא בפרק כל הנט כ'ט' אשר
 חקשה מתרומה לנט ותרץ ואח'כ' אומר ורמי תרומה אחרונה ועל זה כתבו התוס'
 וז'ל' תימה וכי לא חיח יודע המתרץ מתני דתרומה ואיכא לאקשווי תרומה אחרת'
 ברבסמוך וי'ל' שכן דרך התלמוד שאימ חושש אלא מתרץ קושיא שמקשים לו
 עכ' וכן כתבו התוס' פרק מרובה ע'ג' וכן דרך המתוכח שאינו נוטה אוחן אלא למה
 שלפניו **כלל י"ן'** פעמים שהיה יכול לתרץ תירו' אחר יותר מרווח אלא
 מפני שאותו תירוץ שעתה תירץ מוכרח במקום אחר לתרצו
 ורצה להוליך שיטה שזה וזה לשו' התוס' ריש פרק תוורק הוה מצי' לשנויי בשכתב

אם יתירץ
 מקשה ב' קושיות
 ומתירץ על השני
 כן אמר ר' אבהו
 וכו' ע"פ

לו בלשון טוב המועיל אלא משום דבפרק הכותב איצטריך לשנויי הכא כי משני נמי הכא ער כאן וכן במסכת נדה פרק א' אמר הניחא ללוי אלא לרב קשיא וכתבו שם התוס' שהיה יכול לתר' לרב תירו' אחר אלא דניחא ליה לשנויי אליב' דתרוייהו מתני' בענין אחר וכן בגמין גבי מאי שלו ושל חבירו איכא וכן מצינו בפרק חרש ק"ב דאמר ר' יוחנן ברסאי הקילו וכתבו התוס' דהוה מצי למימר ר דאפי' לא הקילו ברסאי כיון דאינו אלא מררבנן שאני אלא משום דהאי שניויא בכמה דוכתי **כלל יז'** מצינו האמורא אשר יחדש תירו' על מה ש שתיר' חבירו א' ע'פי שתירו' חבירו מרווח אלא שיש לנו לומר

כי האמורא המחדש התירו' לא שמע דבר חבירו וכלל זה למדנו הרמ"בן זל' בשיטתו לבתרא דפר"ך התם ולהדרו בהו קנין בעלמא הוא' ותיר' ר' יוחנן ב בשהחזיק ברוחות ורב אשי תיר' בקנין הרוחות ומה חדש רב אשי מה ליה חיקה בין בחליפין בין בחזק' ב' בשטר דין אחר הוא וכתב הרמ"בן דרב אשי לא שמע לדר' יוחנן דמתר' לה בח'קה דרוחות ותירצה בקנין וגם סבריהו לתרוייהו

כלל יח' מצאתי לנאון בתשובה דלפעמים האמורא מתרין מה שהקשו לאמורא אחר אשר הוא לא ראהו ולא היה בימיו ותיר' שבני

הישיבה הביאו סברת אותו אמורא לפני רבן והקשו עליה והרב השיב למה ש שהקשו הם **כלל יט'** פעמים שהמתר' יתר' לא מכח משנה או בריתא או מכח סברא אלא מפני שכך קבל' אמרינן בפרק אותו ואת בנו פ"ב ע"ג ערופה אינה משנה וכתבו התוספות זה לשונ' וא"ת למח דחק לומר אינה משנה לימא תנאי היא כראמון בפ"ב דכריתות דתנאי פליגי בה וי"ל שכך היתה קבלה בידם ע"כ

כלל כ' כשהתלמוד מביא ואי בעית אימא יש לחקור אם הוא מוסיף טעם ואינו חולק כלומר דליכא פלוגתא בין טעם לטעם או ל

דאיכא לפלוגי שכן מצינו להר"ש בא גבי אי בעית אימא חוץ מגישי נשים דכתב הר"ש ב' א' פ' ק' דגמין ט' דאיכא מאן דאמר הני לישיני פליגי ואיכא מאן דאמר דלא פליגי עכ' **כלל כא'** אינו מן הדוחק כשמצינו תירוץ אחד ב בתלמוד שלנו הבבלי ובירושלמי הקשה ותירוץ תירו' אחר כי נוכל לומר שהבבלי נראה לו שתירוץ הירושלמי דחוק הוא ולכן תיר' תירו' א

אחר חרושי הראש בברכות וכבר פירשנו זה בנתיב המקשה **כלל כב'** כשהתלמוד מקשה ותו ליכא לפעמים מתר' אין למדין מן הכללות אפי' במקום שנאמר בו חו' מכתב נאון בתשובה גם

מ'ה' ר' קולין שאלה' ר' רוקא בדברי התנאים מפני שהיו שונים דרך קצרה ולא
 יכלו לבאר כל הצורך וגם בדברי התנאים אין אומרים כן אלא ע' הרהק אבל אם
 היינו יכולים לתר' תירו' אחד לא' תדע שכן הוא שהרי בכמה מקומות בתלמוד
 מקשה ותו ליכא ולא רצה ליכנס בזה הרוחק **כלל כג'** מצינו האמור'
 מתר' דברי חבירו א' ע' פי שהו' אינו סובר כמותו למדנו זה מפי
 הר'ן פרק שבועת הדיינין וזה לשו' א' ע' דרב אשי מתר' כשמאל ליכא לאוכוחי
 דס' ל' כותיה דאמוראי מתרצי אליבא דחד אמורא כי שמעי מאי דפרכי ליה א' ע' ג'
 דלידדהו לא סברי כותיה עכ' ועיד יתבאר זה בנתיב ההלכה

כלל כד' פעמים יכול לתרץ באוקמתא אחרת ולא רצה אלא בהעמיד
 האוקמתא דאוקי לעיל אמרין בפרק המוציא יין ע' ט' אידי ו
 ואידי אמוחה וכתבו התוס' דה' דהוה מצי למימר אידי ואידי אתפילין אלא דנית'
 ליה לקיומי שינוייא קמא דשני אמוחה פעמים שמתרץ לא מכח טענה אלא
 משום דקיס ליה לתלמודא דהכי הוא וכבר נתבאר לעיל

כלל כה' פעמים דמתרץ לרישא תירוץ דמדיוק סיפא דאותה משנה
 אינו עולה אמרין בפ' דחגיג' ב' הכל לאיתויי מאי לאיתויי מי
 שחציו עכב וכתבו התוס' וז"ל דבסיפא קאמר עבדים שאין משוחררי' הא חצי עכב
 פטור ומ' מתרץ רישא לחיוב לפי מאי דס' להשתא ואדיוקא לא חש עכ'
 פעמים שיכול לתרץ תירו' אחר אלא משום דלאמורא דבתריה אינו תירוץ לכן
 נקט תירוץ דשוה לתרוייהו חגיגה ב'

הדרך הב' הוא דרך החזרה' כאשר יתרון תירוץ ונדחה ובא לתרץ
 תירוץ ב' אומר אלא ועל כלל זה כתב הליכות עולם זה לשונו כשהתלמוד מתרץ
 תירוץ אחד וסתרינן ליה ותרד בעי לפרוקי פירוקא אחרינא אמר בתירוץ בתרא
 אלא שלשון אלא מורה שהתירוץ הראשון דחוי שכך משמע לא כך אלא כך ודוק'
 כשהמתרץ אינו המקשה אבל כשהמתרץ הוא המקשה בעצמו שייך לומר אלא
 א' ע' פי שלא קדם לו תירוץ אחר וכן הוא בשבת פרק במה אשה כתבו התוס' לפי
 שרב עצמו היה המקשה שייך לומר אלא עכ' ומ' מ' מצינו האמורא שחזור בו
 ואינו אומר אלא וזהו לפי סברת רבינו חננאל אשר הביאו התוספ' פרק הוודק צח'
 אבל הלכות גדולות כתבו דהרבה מצינו וכן בתלמוד שחזור בו ולא אמר אלא
 וכן כתב הר' מ' בן בשיטת בתרא אבל התוס' כתבו דשמאל שם לא בא אלא ל
 לפרש דברי רב כהנא ולכן אינו אומר אלא לפי שאינו חוקך

כלל ב' מצינו לה'רן פרק כל הצלמים באלפס ש'ס'ב' טולל מחודש נפיש
 אמר אביי לא אמרה תורה וכו' וזה לשון נארי אביי מענין לענין ולא
 אמר אלא אמר אביי לפיכך נראה דכלהו מטרי דאביי איתנהו ואביי לא אמרנהו
 אהני אלא דנמרא מייתי מיסדי דאביי לפרוקיה מאי דקשיא ליה עכ'

כלל ג' כל לשון אלא משמע שחוזר לגמרי ולא במקצת וכן יראה מן ה
 התוס' פ'ק דמציעא ג' ה'ל' אלא מחזורתא כדשני מעיקר' נוכל לומר'
 דהדר ביה ולא סגי בטעמא דמפסיד הרמאי וכו' מיהו לשון אלא משמע דהדר
 לגמרי עכ' וכן כתבו בדיש יומא דלא אמר אלא משום דלא הדר לגמרי

פעמים שאומר אלא ואינו חוזר אלא פירוש כן מצינו בפרק דם הנדנה נז' אלא
 אמר רב אדא דומיא דעצם וכו' וזה לשונם אינו חוזר בו כמה שאמר אלא
 מפרש והולך מעט מעט **הדרך הג'** הוא דרך הדיחיה והוא שאין ב
 כוונת המתרגן אלא דחייה בעלמא להצל מקושיה המקש'

וכתב הראש פר' החולץ דרך התלמוד לדחות בכל דהוא והתוס' פר' אין דורשין
 יז' כתבו זה לשון רב אשי אמר אפי' תמא צדין מותרין דחייה בעלמא היא דהא
 ס'ל' לרב אשי בפרק בתרא דשבח דצדין אסורין אלא הכי קאמר דמהא ליכא
 למשמעמינה וכן הרן' בנדרים פרק השוחפי' בסופו ז'ל' א' ע'ג דאמר רב אשי
 מאן לימא לן דסודרה אי תפיס לא מתפיס דחייה בעלמא היא וליה לא סבר דהא
 בפ'ק דקדושין אמר דאי תפיס לא מתפיס עור כתב דלדעת הר' מ' בן כיון דפירכ'
 קמייחא דרב אשי דחייה כל מאי דקאמר ליה הוי דחייה ולא לאפלוגי עליה

כשאנו דוחין הסיוע לא מפני זה נדחת הסברא כן כתב הר' פר' ב' דנדרים
הנתיב הר' נתיב הפירוש שלשה אנשים נצבים על מלאכת הקדש
 פירוש המשנה והם בעל הבריתא האמורא והמסדר ולכן

דאוי לבאר ראשונה דרכי הבריתא והיא נחלקת לכללים הא' ידוע הוא ש
 שהבריתא לפרש כל סתום אשר במשנה באה ודרכה היא להרחיב הפירו'
 יפה וכן כתבו התוס' בתמורה פרק כל האיסורין זה לשונם ממתני' לא רצה להביא
 משום דמשנה אין דרכה לפרש אבל בריתא אם היה אתן נבעלח לכלב אסור
 היה לה לפרש עכ' וכיון שהבריתא לפירוש המשנה באה צריך שנמצא במשנה
 תיבות מורות על מה שפירש הבריתא עליה שאם לא כן יכולין אנו לומר משובשת
 היא וכן מצינו לתוס' פרק ט' דנדה ס'ב' על דהא שאמר ריש לקיש לר' יוחנן אם ר'
 לא שנאה ד'חייא מנין לזה לשונם א' כ' לעולם לא נתיב תיובתא מבריתא דמיתני'
 ב' ד'חייא וי'ל' דבכלם איכא למימר כמו שאמר אילפא העניות ובכתובות כל ד'

נתיב הפירוש

דאמר מלתא דבי ר' חייא ולא פשיטנא לה ממתני' וכו' והא הוה פשיטא ליה לר' ל' דלא רמיזא במתני' עכ' **הכללה ב'** מצינו מביא ברית' בלשון תנן כמו שמצינו כשמביא משנה בפרק כסוי הדם פ' ז' תנן רס שנתער' במים וכו' והקשו התוס' אם משנה היא הא דקאמר לעיל במתניתא תנא הוה ליה לאתויי מתני' דהכא ותירצו דבריתא היא שכן מצינו בהרא"ן דאמר תנן ר' ש' בנ' או' כל ששהה ל' יום באדם אינו נפל ואינה משנה בשום מקום ומעם לזה מצאתי ב' בשיטת חולין להר' ש' בא דף י"ט' על הא דתנן הלוקח יין מן הכותים ה' ל' משנה היא בדמאי פרק ו' ומיהו התם לא מסיים בה דברי ר' מאיר ור' שמעון וכו' ואודהא ד' דתלמודא היא דכל בריתא דאית לה עיקר במשנה אמרינן עלה דתנן עכ' ולפי מה שכתבנו לעיל בכלל דאשון שכל משנה צריך שנמצא בה רמזו מה שמביא ב' בברית' וכפי מעם הר' ש' בא היה ראוי שיאמר בכל ברית' תנן ויש לחלק שכשנזכר במשנה עיקרו של דבר בפירוש או יאמר התלמוד על אותה בריתא תנן מפני שאז הרי הוא כמו אם הביא המיטנה בעצמה ולא הביא הבריתא אלא מפני שחרחובה הפירוש אבל כשאינו נגלה במשנה אלא רמז לבד אז יאמר תניא

בשמביא

בריתא להקשות אומר והתניא בלא אלף וכשבא לסיוע כתוב באלף כמו שפירשתי בנתיב המשנה ומשם תראה מה שיש בזה תוספת

הכללה ג'

אין להקשות על הבריתא מאי קמ' ל' תנינא שהרי דוכה ל' להביא מה שמביא במשנה ולהרחיב פירושה ולגלות הרמז כן מצינו בפרק השוחט ל' ח' דתניא בהמה דקה שפשטה ידה וכו' ובעוף אפילו לא דפרף אלא נופו והקשו בגמרא מאי קמ' ל' כלהו תננהי ומשני עוף איצטריכא ליה דלא תנן וכתב שם הר' ש' בא ס' ל' ל' ז' ל' שונו מאי קמ' ל' רבא דאמר הלכתא כהאי מתניתא פשיטא דכלהו תננהי במתני' ומשני משום עוף דתני בבריתא דלא תנן ב' במתני' אבל ל' אקשינן מאי קמ' ל' תנא דהא כלהו מתניתא תנו מאי דהוה במתני' עכ' והם הם דברי דשי' וזה ל' שונו כלהו תננהי לשון קושיא כלומר למה ליה לרבא לאשמעין דהלכתא הכי הא סתם מתני' היא

הכללה ד'

מצינו שגדול כחה של בריתא שעמה יכול האמורא לחלוק עם התנא וכן מצינו בריש יומא ג' שהביא ר' יוחנן מימרא מ' משום ר' ישמעאל והוא אינו סובר כן והקשו התוס' איך ר' יוחנן חולק עם ר' ישמעאל שהוא תנא ותירצו מפני שמצא בריתא לקמיה דתניא כותיה א' נ' מדקאמר ר' יוחנן משמיה דר' ישמעאל מכלל דרבנן פליגי עלי' ואיהו סבר כרבנן * למדנו מן התירו'

פירוש הבריתא

הראשון כח הבריתא זמן הב' שכשאומר משמיה דפלוני אינו מוכרח שיסבור כמותו וייעיל זה לנו בנתיב ההלכה **הכלל הזה'** כמו שמצינו שהתוס' הקפידו בסדר המשנה וכמו שכתבנו כך ראו להקפיד ב בסדר הבריתא שכן מצינו בפק' דמיעא ה' דתניא ד' צריכין בפיריה במקצת שומר חנם והשואל ל'ש' והשוכר וכתבו התוס' וזה לשונם ש'ח' פטור מכל חוץ מפשיעה ושואל חייב בכל חוץ ממתה מחמת מלאכה ונ'ש' והשוכר חייב במקצת ופטור ב במקצת לכך תנא להו כסדר זה ושלא כסדר כתיבתם עכ'

הכלל הו' מצינו מביא בריתא להקשות א'ע'פי שיש חולק עליה כמו שהביאו התוספ' פרק אלו נערות ל'ה' דפריך התם מי איכא למ' ד'חיבי מיתות שונגין חייבין והא תנא דבי חזקיה וכו' וכתבו גם התוספ' דר' חנאי מדרומא פליג דאייתי מתני' כו' והא דאמר מי איכא למ'ר' היינו משום דתנא דבי חזקיה עיקר שהיה שונה הבריות של ר' חייא אביו והם עיקר ומותביין ת חיובתא מיניהו **הכלל ז'** מצינו שיקשה מבריתא א'ע'פי שיש חולק ע עליה מפני שסמך על דיוק משנה העוזרת לרדבי הבריתא וזה

לשון רש' בא' בפרק אלו נערות משום הכי פריך מתנא דבי חזקיה א'ע'ג' דאיכא ד פליג משום דמדיוק מתני' משמע כתנא דבי חזקיה והוה מצי' למפרך ממתניתין אלא דלא מצי' למפרך אלא מדיוקא לכך פריך מתנא דבי חזקיה ואמתני' קא כמי' וכן מצינו לפעמים דפריך ממתני' ואבריתא סמך וזה לשון התוס' פרק שור שנת ד'וה' מ'א' בדין הוא דבעי לאתויי ברייתא דבכל שוחטין בין בצד בין בקנה ד דמשמע לכתחילה אלא דניחא ליה לאתויי המשנה ומ'מ' סמך אבריתא דשריא אפי' לכתחלה' דוחק הוא לומר דידיערישא דבריתא ולא ידעסיפא בהמה

המקשה ע'ד' **כלל ח'** כתב רש' ב'ס' פרק יש נוהלין ק'ל'ח זה לשו' כשאמרו הלכה בריתא לא אלא הלכה כרבנן דמשנתניו מתני' משמע אבל היכא דאמרי משנה היינו נמי בריתא כדא' בעלמא משנת ר' אליעזר קב ונקי ומ'ה'ק'ל' כותיה בן ב במשנה ובין בבריתא **הכלל ט'** כשאומר תני פלוני כגון תני דמי בד יחזקאל בריתא כגון תני אבימי אנא מתניתא ידעא ואבימי א אמורא היה רבו של רב חסדא וא'ע'פי שהוא אמורא אומ' תני משום שהיה מקוב' מאותה בריתא והוא היה שונה אותה על כן נקראת על שמו וכן כתב מו'ה'רי ששת

שאלה שעה' **א'ע'פי** שהבריות לא היו שגורות בפי הכל כמו שאמרו בכמה דוכתי מ'מ' אין לתרוץ תירוץ זה אלא ע'צ' הרהק כן יראה

הכלל ז' וזוהי
המשנה דמדיוק מתני'
והיא דאמרי משנה
והיא דאמרי משנה
והיא דאמרי משנה

כח שמוע' מביע

מן התוס' פרק טרף בקלפי מ'ג' זה לשונם לא פליג ד' יהודה תימה דבתוספתא ת
תנינא בהדיא ד' יהודה מכשיר בקטן ושמא המקשה לא שמיע ליה בריתא הנה
מבואר שעשו התוס' תמיחה ותידעו בלשון שמא כנראה שתידעו לא שמיע ליה הוא
דוחק וכן בפרק ג' דשבועות כ' ש' אמרו מסתמא רבה היה יודע הבריתא
מצינו בפרק עושין פסין י' ד' אמר רב פפא בריתא לא שמיע ליה והוא לעיל ב
באותה סוגיא דבר עליה ותידעו התוס' דהיינו בחד דשמעה

כלל י' כל מקום שאמר והא בריתא דלעיל קאי וכשאומר והתניא
בריתא אחרת היא כן כתבו התוס' פרק מי שמתו כ'ה' ובימא
פרק הוציאו לונ' **כלל י"א** כתב מגיד משנה פר' ב' ד' גניבה מצינו ברית'
חולקת על המשנה שהי' חולק ואימהם פרק הנוזל זוטא כתבו התוס' ערובי פ' ד' ת' ש' אנשי חצר ו
כו' לא גרסינן תנן דאינה משנה בשום מקום אלא ת' ש' גרסינן נראה מזה
דלשון ת' ש' על בריתא נאמר **כלל י"ב** מצינו התלמוד שחלק ברית'
אתת לשתים כן כתבו התוס' פרק נט פשוט ק' סו' זה לשו'
אי הכי רישא נמי פי' ר' ה' היינו ברית' קמיתא וכן נראה א' ע' פי שהתלמוד חילקה
לשתים שאמר בכל אחת תנו רבנן והתלמוד היה יודע שכך היא הבריתא שנייה
וכעין זה נראה לי בהחלת ראש השנה שחלק התלמוד לתנו רבנן א' ע' פי שהיא
אחת עכ' וכן מצינו שמקשה התלמוד היינו רישא והיא בריתא אחרת בריש נדרים
ד' אי הכי היינו רישא וכתב ה' ד' לאו ריש' ממש קאמר אלא כיון דאייתי הך ברית'
קמייתא מקמיה הך קרי ליה רישא כלומר ראשונה עד כאן
כשיש בריתא חולקת והתלמוד לא הקשה ממנה יש לומר
כלל י"ג דמשבשתא היא וכן מצינו בפ' בכל מערבין ל' ח' שנת' התוס'
אין להקשות לר' יוחנן מבריתא דילמא לא מיתניא בי' ד' היא' כל תוספת'
שלא הביא התלמוד כתב הראש ריש' יומא דמשבשתא היא

המפרשתב' הוא האמורא וגם הוא דרכו לפרש ולא לתחום כמו
שכתב רש"בם פרק ערבי פסחים ק' א' והרשבא פרק
אילו מדיפות זה לשונו הוה ליה לאמורא לפרש בהדיא שאין דרך האמורא לכתו'
אלא לפרש וכן הגאון בתשובה זה לשונו אין מדרך האמורא שישימיעו חדוש מהוך
דיוק שהנא אין דרכו לסתו' אלא לפרש יותר מן המשנה והברית' כבר כרבו בנתי'
המתרין דהא דאמרינן אין למרימ' הכללות היינו מתני' או מתנינא אבל במימרא
דאמוראי לא דאינהו בדוק' קא אמרי וקש' וכי אפש' שהאמור' דבר ית' ברי' מהמשנ'

דמשנן ליה שמי
היה בלשון הוי

התוס' דלעיל ע"פ
עומדו ופשי קרא
דבין גמריה דהשני
דלשון ק"ב ע"פ
דלשון ק"ב ע"פ
בדיוק ע"פ

לשון ת"ש דמשנן
בדיוק ע"פ

למשנן דלעיל
דלשון ק"ב ע"פ
דלשון ק"ב ע"פ
דלשון ק"ב ע"פ
דלשון ק"ב ע"פ
דלשון ק"ב ע"פ

דלשון ק"ב ע"פ
דלשון ק"ב ע"פ
דלשון ק"ב ע"פ
דלשון ק"ב ע"פ

דלשון ק"ב ע"פ
דלשון ק"ב ע"פ
דלשון ק"ב ע"פ

אבל עם מה שכתבנו בנתיב התיירו הרבר מבואר והוא שמה שאמרו אין למדין
 מן הכללות היינו מפני שדרך התנא דברו בדרך קצרה ולכן תנא ושייר דלאו כ
 כדוכלא הוא אבל האמור' דרכו לפרש ואם איתא שהיה לו חלוקה אחרת לא הוה
 שתיק מינה **כלל ב'** האמורא יש לו כח לשבש חבריתא אבל
 יש בזה חלוקה אשר הביא האשתי פרק ג' בברכות זה לשו'
 א'ע'ג שהאמורא יש לו כח לשבש חבריתא ה'מ' היא דהאמורא יודע חבריתא
 ומשבש אותה אבל אם האמורא אומר סברא דנפשיה ונמצא בריתא דלא כוותיה
 אבריתא סמיכין דאילו האמורא היח יודע חבריתא לא הוה פליג עליה

כלל ג'

דרך האמורא לקצר חבריתו ואינו מביא אלא הלשון שממנו
 מקש' או מס' עווה לאהבת הקצור כמו שנבאר בחל' המסוד
 כמו שמצינו לשון התלמוד מדקדק בסתידת דברי התנא או
 כשיש בדבריו כפל כמו שכתבנו בנתיב המשנה בן מצינו ש

כלל ד'

שמדקדק כשיש סתירה או כפל בדברי האמורא' וכאשר יקשה מסתיר' אומר לשון
 תרתי ופירושו בתמיהה ד'ל' תרתי דסתין אהרדי' כמו שמצינו בפרק ב' דקמא
 כ'א' הדר בחצר חבירו שלא מדעתו אמר רב אין צריך להעלות לו שכר והשוכר
 בית מראובן מעלה שכר לשמעון ופריך שמעון מאי עבדתיה ומשני נמצא הבית
 של שמעון מעלה שכר לשמעון ופריך תרתי וכתב רשי' זה לשונו תרתי בתמיהה
 כלומר תרתי מילי דהא שכר בית שמעון מראובן הו' דר בחצר שמעון שלא
 מדעתו ואמר צריך להעלות לו שכר ורישא קאמר אין צריך והליכות עולם כתב
 על כלל זה וזה לשונו יש מקומות דלא סתין אבל נגען דבחד מינייהו סני כההיא
 דפ' ק' דקדושין דאמר שם אין יעוד אלא מדעת ואין יעוד אלא בגדול ופריך תרתי
 כלומר חדא מלתא נינהו ותרת' למה לי וכן בסוכה פרק הישן דאמר עד שיאוד
 ויעלה עמוד השחר ופריך התם תרתי עכ' ונראה לי שהראיות האלה שהביא אינם
 מכריחות שהרי באותה שהביא פרק הישן כ' מ' מצינו שפירש רשי' זה לשונו דברים
 אלו סותרים זה לזה שיאוד משמע שהאיר לו המזרח ויעלה עמוד השחר משמע
 קודם עכ' ואני לא מצאתי מי שיפרש שם פירוש אחר וכאשר ימצא כפירוש ה
 הליכות עולם הדרב ידוע שכל לשון שיש לו פירושים אין כח להכריח דזיל הכא
 קא מדחי לה זיל הכא קא מדחי לה' וראיה שהביא מפ' ק' דקדושין ג'כ' אינו
 דאיה דא' ע'ג דלדעת רשי' משם יש לו להליכות עולם סיוע להר' אלחנן שהביאו
 שם התוספות פירושו תרתי דסתין אהרדי דרישא אמרינן אין יעוד אלא בגדול מ
 משמע אפי' בגדול שלא מדעת מהני והרר אמר אין יעוד אלא מדעת אבל שלא

האמורא יודע חבריתא לא הוה פליג עליה
 על דברי ר' יוחנן
 כפי מה שכתבנו
 בפרק ב' דקמא
 כ'א' הדר בחצר חבירו
 שלא מדעתו אמר רב
 אין צריך להעלות לו
 שכר והשוכר בית
 מראובן מעלה שכר
 לשמעון ופריך שמעון
 מאי עבדתיה ומשני
 נמצא הבית של
 שמעון מעלה שכר
 לשמעון ופריך תרתי
 וכתב רשי' זה לשונו
 תרתי בתמיהה כלומר
 תרתי מילי דהא שכר
 בית שמעון מראובן
 הו' דר בחצר שמעון
 שלא מדעתו ואמר
 צריך להעלות לו שכר
 ורישא קאמר אין
 צריך והליכות עולם
 כתב על כלל זה וזה
 לשונו יש מקומות
 דלא סתין אבל נגען
 דבחד מינייהו סני
 כההיא דפ' ק' דקדושין
 דאמר שם אין יעוד
 אלא מדעת ואין יעוד
 אלא בגדול ופריך
 תרתי כלומר חדא
 מלתא נינהו ותרת'
 למה לי וכן בסוכה
 פרק הישן דאמר עד
 שיאוד ויעלה עמוד
 השחר ופריך התם
 תרתי עכ' ונראה לי
 שהראיות האלה
 שהביא אינם מכריחות
 שהרי באותה שהביא
 פרק הישן כ' מ' מצינו
 שפירש רשי' זה לשונו
 דברים אלו סותרים
 זה לזה שיאוד משמע
 שהאיר לו המזרח ויעלה
 עמוד השחר משמע
 קודם עכ' ואני לא
 מצאתי מי שיפרש שם
 פירוש אחר וכאשר
 ימצא כפירוש ה
 הליכות עולם הדרב
 ידוע שכל לשון שיש
 לו פירושים אין כח
 להכריח דזיל הכא
 קא מדחי לה זיל הכא
 קא מדחי לה' וראיה
 שהביא מפ' ק' דקדושין
 ג'כ' אינו דאיה דא'
 ע'ג דלדעת רשי' משם
 יש לו להליכות עולם
 סיוע להר' אלחנן
 שהביאו שם התוספות
 פירושו תרתי דסתין
 אהרדי דרישא אמרינן
 אין יעוד אלא בגדול
 מ משמע אפי' בגדול
 שלא מדעת מהני והרר
 אמר אין יעוד אלא
 מדעת אבל שלא

מדת לא מהני עב' וכיון דברוב המקומות משמע דסתין ואפי' באותם שהביא
 הליכות עולם יש להם פירוש דלא כפירוש נראה מיה שהפירוש הטבעי כשאומו
 תרתי הוא להקשות מסתירה וכן נרא' שהרי כשרצה התלמוד להקשות מכפל א'
 ואמר תרתי למה לי דלשון למה לי היא קושיא מכפל

כללה

כשיש קושיא על האמורא מדידה אדירה וגם מן המשנה קשי'
 ליה ניחא ליה למקשה להקשות מסתירה אשר בדברי האמור'
 ההוא כן מצינו בפרק הקומ' ט' דאמרני' כגמרא אמר רב כל מקום שנאמר תורה
 חוקה אינו אלא לעכב ק' ס' ד' תרתי בעינן וכתבו התוספות דהוה מצי לאקשו' דתן
 שני מינין שבניד מעכבין אלא דניחא ליה לאקשו' דרב אדרב

כללו

אין מקשים מאמורא אאמורא וזה מוסכם ועם כל זה אם הוא
 גדול ומפורסם דרך הוא להקשו' ממנו כמו שמצינו פ' דביצה
 נ' שכתב דשי' זה לשונו א' ע' ג' דרב אמורא הוא מקשינן מיניה מפני שדבין של כל
 בני הגולה היה בדרו חוץ משמואל עב' ומשמואל נמי פרכין כמו שכתב הר' מ' בן
 בשיטת בתרא ג' זה לשונו א' ע' ג' דאקשי משמואל שאני שמואל דרב נובריה אבל
 אביי מאמוראי בתראי הוא ולא מקשינן מיניה עכ' וכן מרב כהנא מקשינן משום
 דגברא רבא הוא כמו שמצינו במעשה דר' יוחנן דהיה חריף טפי מועד קטן ב' ו'
 ובהנהגה פרק המניח ל' ג' כתוב דמארס חשוב כמו רב אורבה פרכין כאלו כתוב
 במשנה או בביתא **כללו** כמו שדרך התלמוד להקשו' תנינא ח'
 חדא זמנא כשנמצא במשנה כפל כן מצינו על האמורא ש
 שאומר עלי' והא אמרה חדא זמנא ואם הם שנים שחלקו במקום אחר אוטר והא
 אפליגו חדא זמנא וכאילו אמר היה דאוי לכוללן יחד במקום אחד ולא לחלקן בב'
 מקומות כן ידאה מהתוס' פרק המדיר ע"ג

כללה

כתב רשבם פרק בית כור ק' ז' זה לשונו היה דאוי שיקשה ו'
 והא אמרה רב הונא חרה זמנא ורלמא חדא מכלל חברתה אתמר ומשום דמלתא
 דפשיטא הוא דהיינו הך לא חש התלמוד להקשות והא אמרה רב הונא חדא זמנא
 אלא הכא דלא דמו אהרדי הנהו תרתי מילי שפיך שיש שינוי לשונות בין זו לזו ו'
 והעמ' שום התם אורחיה דתלמוד לפרושי **כללו** כשמביא אמורא
 על דברי הבריתא או המשנה הוא מפני שנוכל לעשות פירוש
 אחד באותה בריתא לכן הביא דברי האמורא לבררה והדר פריך מינה כן כתבו
 התוס' פרק זה בורר כ' ג' ופעמים מביא אמורא על הבריתא ואין צורך אלא לרוחא
 דמלתא וכן מביא אמורא כאשר נודע שהבריתא לא מתנייא בי ר' חייא כן פירשו

התוס' בריש שבת גבי נזרקה מפי חבורה אשר הקשו שם דהיי כמו ויהודה ועוד
לקרא וכתבו התוס' דהיא חבורה של תנאים ולדעת ר' הביא נזרקה מפי חבורה על
הברייתא משום דלא מיתנייא ביר' חייא **הכלל הי'** פעמים שהאמורא
ישמיענו מה שהוא מפורש בברייתא וטעם ליה דאינו ממה ש
שכתב ר' ש'בם ערבי פסחים ק'א מפני שלפעמים אין הכלל בקיאי' בברייתא וגם ה'
האמורא עצמו זמנין דלא ידע לה

הדרך הג'

דרך המסדר' ידוע הוא לכל שרב אשי סדר התלמוד
כמו שהב' או התוס' בריש חולי' ובשבת פ'ק' ושאר דוכתי
וראו לכתוב הנה מה שכתב רשי ריש השוכר את הפועלים דאמר בגמרה רב אשי
ורבינא סוף הוראה וזה לשונו כל האמוראים עד ימיהם לא היתה גמרא על הסדר
אלא כשהיתה שאלה נשאל' בטעם המשנה בבית המדרש או שאלה על מעשה ה'
המאורע כל אחד ואמר טעמו ורב אשי ורבינא סדרו שמועת אמוראי' שלפניהם
וקבעו על סדר המסכתו' כל אחד ואחד אצל המשנה הראויה והקשו קושיות שיש
להשיב ופירוקים שראוי לתרץ הם והאמוראים שעמם וקבעו הכל בגמרא' מתיבי
ורמינהי ואיבעיא להו והתירוצים שעל' הם מה ששיירו אותם שלפניהם ואותם ש'
שאמרו לפניהם הקושיות והתירוצים לא קבעום בגמרא על סדר המסכתות והמשנ'
סדרו ובאו רב אשי ורבינא וקבעום ע'כ' והכלל שעיקר מסדרו התלמוד רב אשי
הוא וקשה לי דפרק כירה מ'ג' גבי פורשין מהצלת על גבי דבורים בשבת הקשה
רב עקבא לרב אשי והשיב סתמא דתלמודא לא נצרכה וכו' ובסוף הסוגיא מביא
תירוץ רב אשי ועל' זה כתבו התוספו' זה לשונם מסתמא רב אשי השיב מיד לרב
עוקבא כששאלו אלא שסדר התלמוד תירו' שלו תהלה וכו' ואם רב אשי הוא ת'
המסדר והוא בסוף הביא תירוצו מה הוא זה שאמר שסדר התלמוד שלו והלא
רב אשי הוא המסדר ודוחק הוא לומר דתירו' שלו חוזר לרב עוקבא דהוא אמר
לה זה אמתרץ לה ועם כל זה שאל דעת רב אשי ועם מה שפירש רשי לעיל אפשר
לתרץ דקרי תלמוד למה שהקשו הראשונים ותירצו על אותה שאלה ורב אשי ס'
סדרו כמו שמצאו ואחר זה בא בזמנו רב עוקבא והקשה אותה קושיא ורב אשי
השיב מיד אבל כאשר קבע הדברים קבע ראשונה מה שמצא מן הראשונים א'נ'
מה שאמר שסדר התלמוד תירוץ שלו מידי' על בני הישיבה אשר לפניו והם השי'
אותו תירוץ שמביא התלמוד סתמא ורב אשי קבעו באותו סגנון ומצינו דסתמא
דתלמודא מקרי בני הישיבה שהדי' על' היא דתנן לא ישב אדם לפני הספר סמוך ל'
למנחה הביא סתמא דתלמוד' אוקמת' אחת ואחריה דעת רב אחא בר' יעקב וכתב

הראש שם דהלכה כלישנא קמא דסתמא דתלמודא קאמר לה דהיינו רב אשי
 ובסוף לשונו הביא דעת רבינו יונה דפסק כלישנא בתרא משום דלישנא קמא לאו
 רב אשי אמרה אלא בני הישיבה שנסאו ונתנו ברבר ועמדו בקושיא והוצרכו לתרץ
 ברוחק שלא יצאו חלוקים מבית המדרש עד שמצא רב אחא בר יעקב שינוי יא ר
 דיוחא עכ ולפי זה נאמר דרבי סתמא דתלמודא נינהו דרא מבני הישיבה וחדא מרב
 אשי הוא כפי דעת הקדוש הוא רבינו יונה

דרך

האיתנים האלה רבינא ורבאשי לקצר לדלג להפך להוסיף
 לשנות לפרש לסדר לקצרו ולדלג כבר הביאו הליכות עולם והם
 דברי התוספות בשמעתא דבהרה וכן אמרו בסכהפך ובכמה מקומות דדרך ה
 התלמוד לקצר משניות של טהרות ולא לבר בקצור לשון כי אם בקצור עיני או
 דין שכן מצינו בפרק לולב הגזול דאמר רבא הילך אתרוג זה עמ' שתחזירנה ליכו
 וכתבו התוספות אין התלמוד כדקדק תנאי למעשה והן קודם ללאו אענ דבהא
 מיירי ומקצר לשונו לפי שלא על חרוש זה בא להשמיענו וכן בקניא דרבא פוקג
 דנדרים דמוקי בגמרא דאמר ליה פרעתין כתב הרן דאמר ליה פרעתין במקצת ד
 דאי הכל היכינקיט סה הא לא מחייב אלא היסת דליהיה בניקיסתהפך אלא
 מקצת היה ותלמודא לא חש לפרש כיון דלאו בההוא דינא עסיק

להפך בפרק המפלת מביא המשנה ומהפכה שינוי שם ס' כו' תנור תחלתו כל
 שהוא משתגמר מלאכתו ושיריו ברובו וכמה כל שהוא א' ד' ינאי טפח וכתבו
 התוספות וזה לשון' במשניות גרסינן תחלתו כל שהוא שיריו ברובו משתגמר מ
 מלאכתו ואיזה הוא גמר מלאכתו וכו' ודרך התלמוד שמהפך פעמים מסדר המשנ'
 לפי הצורך משום דבפך העור והרוט בעי רובו טפח למאי חזי תנא ליה בסוף עכ'
 להוסיף מצינו בפר' המפלת כו' דתנאי חמשה שיעורן טפח שילייא שופר שדרה
 דופן סכה והאויב ואמר בגמרא טפח שדרה מאי היא א' ד' פוקג א' ד' י
 יוחנן שדרו של לולב צריך שיצא מן ההדס טפח והקשו התוספות דתקשי מבריתא
 זו לרב יהודה דאמר דאין צריך ומשני בתירו' שני דברית' לא תנא שדרה והתלמו'
 קבע בבדיחא שדרה משום דקים ליה הכי לשנות ד' ל' שינוי סברא כמו שמצי'
 דיש כיצד מברכין זה לשון התוס' אלא הברא הוא דאסוד לאדם שיהנה
 מן העולם בלא ברכה וקרא דנסיב לעיל אסמכת' בעלמא והתלמו' היה סבו' דלמוד
 גמור הוא עכ' וכן מצינו שמהפך הסבר' ממסכת' למסכת' כמו שמצינו בריש מציעא
 ד' דקאמר דלר' מאיר עדים מחייבין אותו ואשם והקשו התוס' דבארבע שומרי תין
 דעדים אין מחייבין אשם ומוקי לה בפרק הגזול דלד' מאיר היא והיצי' דסוגיא
 דהכא דלר' מאיר עדים מחייבין אשם לא יעמיד ההיא משנה כו' מאיר

אלא כאוקמתא אחרת דאוקי התם וסוגיא דהת' דלד' מאיד עדים לא מחייבין אשם
 לא סבר כסוגיא דהכא אלא כמסקנא דהכא וכן ריש יבמות ה' כתבו התוספות וזה
 לשונם סוגיא דהכא סברה דאיצטריך דאשו לאשמועין דהקפת כל הראש שמע
 הקפה אבל ההיא דשני נזירים סוברת דמסבדא ידעין לה עכ'

לפרש ר' ל' שרדך רב אשי לפרש בכל ענין כל הצורך אין להקשות והלא
 אמרת שדרכו לקצר ואפי' בענין או דין שהרי אמרנו הטעם ל

למעלה למה קצר ולא פירש בההיא דקניא דרבא וההיא דאתרוג וכאשר תאמו
 למראית העין מצינו התלמוד מקצר עד שהוצרך פירוש ופירוש לפירוש יש להש
 שאם קצר במקום אח' כבד האריך ופירש במקום אחר כמו שכתב התוס' ריש פ'
 דנדרים דרגילות התלמוד הוא לקצר במקום אחר ולהאריך במקום אחר ופ'
 כתבו התוס' פרק מי שאחזו ע"ב דכיון דרקדק במקום אחר לא חזר לאחריך

וכמ"ש דברי תורה עניות במקום אחר ועשירות במקום אחר הלא תראה דברי
 הר"ן בנדרים בב' מקומות בפ"ק' יב' גבי איחזו איסור וז"ל הך סוגיא סוגיא קיטא
 היא דלא פירש תלמודא מאי אתא לאשמועין אלא סמך אסוגין דריש פ' שבועות
 שת"ס בתרא דאמרינן ההם האי לישנא ממש ופירש מאי אתא לאשמועין והכא
 אהתם סמך וכן בפרק ד' נדרים ל"א ז"ל לא חש לפרש ברקיעי דמיה דאפרק
 הספניה סמך וכן נמי ההם לא חש לפרוש דמיירי בובינא הריפא כי הכא משום

דההיא סוגיא דהתם אהכא סמך **כלל א'** כאשר תראה המסדר
 שיתרין תירוץ מבוואר הבטול והוא סתמא דתלמודא יש לו

לומר שאין כוונת המסדר אלא להרחיב ולפרש הענין ההוא דרך קושיא ותירוץ
 וכמו שכתבו התוס' בסוגיא דמתקני' לו אשה אחרת י' וזה לשונ' בקצו' המתירין היה
 דעתו לתרין כרמסיק אלא שבעל התלמוד לא מסיק למלתיה של מתירין והולך ו

ומדקדק בפירושא דמלתיה כלומר היכי בעית למימר דמנרש על תנאי אי דאמר
 כך וכך יש להקשות אלא דאמר כך נ' כ'קשה עד מסקנא דמלתא דשינוי'א ולא מ
 מתוקמא אלא כרמסיק עכ' ודרך רשיך הוא במעט שני וכבר פירשתינו בנתי'
 המקשה וכן פ"ק' דסוכה ס' ט' כתבו התוס' אורחא דתלמודא לפרש דרך קושיא

ותירוץ וכן בפרק ט' דניזיר ס' ג' כתבו התוס' וזה לשו' התלמוד חולך ומפרש פשיטות
 דרבא דרך קושיא ותירוץ וכן בפרק ג' מינין לה' וכן כתב הר"ן בנישין גבי לרמאי
 לא חיישין תק"ס א' מצינו במאי מוקי לה ופירשי דאינה קושיא אלא פירוד'
 בעלמא חולין קי' ט'

אלא פירוש בפרק התקבל ס' ד' **כלל ב'** אמרינ' תינח אמרה קבל

למה לי הא מני וכו' קרע למה לי וכתב הר"ש בא דף פ' ז' זה לשונו לאו למימרא
 דמעיקרא קשיא ליה למה לי אמרה דלעולם צריכה כת אחת שיאמר בפנינו אמר'
 אלא פרושי מפרש מתני' כלומר תינה אמרה דעלה לא מקשינן כלום וקרע למה לי
 אינה קשיא לרב חסדא אלא לברורה למתני' קא בע' עכ' פרק אלו מצאיות כח'
 לפיכך דר' טרפון למה לי דאינו אלא פירוש

כלל ג'

כנוד כתבנו דדרך המפרש לפרש הרברים כסדרן לכן בפק' דיומ'
 י' ט' הקשו התוס' מאי שנא דכי תנא להו ברישא נקיש לשכת המלח
 ולשכת בית הפרוה ולשכת המדיחין וכי מפרש להו מפרש לשכת המדיחין והרר
 לשכת בית הפרוה ונתן שם טע' בזה **כלל ד'** אין דין קדימה באמוראי'
 וכן כתב הליכות עולם זה לשונו דרך התלמוד לסדר דברי ח
 האחרוני' לפני הראשונים כמו בשמעתא קמיתא דפרק אין מעמידין דמסדר התם
 דברי רבינא ורבא לפני דברי ר' פדת שקדים הרבה והטעם משום דכל אחד מוסף
 על חבירו ומאן דמפי' אחבריה דאוי לקבעו באחרונה אי נמי משום דדברי ר' פדת
 עיקר קבעו באחרונה עכ' למדנו מה ב' טעמים למה משנה הסדר הא' שהמוס'
 דאוי לקבעו באחרונה והב' שמי שהוא עיקר דאוי לאחר והטעם הא' הביאו
 הראש בכמה מקומות כמו שנבאר בנתיב ההלכה והטעם הב' הביאו התוס' ב
 בכמה מקומות **מצינו** טעם ג' לה' ר' פרק אין בין המודר מ'ב' אשר
 באותה סוגיא בהתחלתה הביא דברי רב ושמואל ואחדיה'

ד' יוחנן וריש לקיש וזהו כסדרן וכמסקנא הביאם להפך ועל זה כתב הר' דטעמא
 משום דכל שקלה ומדייא דאותה סוגיא נקטינן ד' יוחנן ור' קיימי אמילת' דרב
 ושמיאל ופליגי עלייהו ולכן כי הרדי במסקנ' אמדי דלא פליגי מקדימין לר' יוחנן
 וריש לקיש לומר דלא פליגי עלייהו ולא אמלתייהו קיימי עכ' מצינו טעם ה'
 והוא קדימת המציאות כמו שמצינו בפרק המפקיד ל' ה' דאמר רבא מכי מטא א
 אדרכתא אביי אמר עדין וחותמין וכן רבה אמר מכי שלימו ימי אכרזתא ופירשו
 התוספו' דהקדים רבא לאביי ורבה משום דאדרכתא קודם לאכרזתא ודברי אביי
 דאמר עדין וחותמין מיושב טפי לשנות בתר דברי רבא עכ' וכן בפר' שבועת שתי'
 ו' קבע אחר דברי רב אשי ויום שמת רבא נולד רב אשי וכתבו התוס' שרבא על
 המשנה חוזר לייסבה אלא מפני שעל פי דרכו יתורץ קושיא שעליה בא רב אשי
 לכן קבעו באחרונה כתב הראש פרק הוהב קל ט' לא מצינו בכל התלמוד שקבע
 רב אשי דברי רבא קודם אביי כי אביי מלך קודם רבא והיה פותח תחלה בבית
 המדרש לכן נקבעו דבריו תחלה

טעם ו' והוא שמסדר האמוראים כל אותם שאמרו ככרא אחת יחד אמרין ב' ערבי פסחים ק' נ' רב אמר יק' ט' ושמואל אמר ינהק ורבה אמר ינהק ולוי קנהי ודשבס מהפך הסדר משום דרב ושמואל ולוי חברים היו והתוס' כתבו דאין צורך דתלמודא נקט כל אותם שאומרים יין תחלה טעם ז' כתבו התוס' ד' ד' ב' ל' לא קאי על רבני שמואל דהא איהו קשיש מינה ועיקר דבריו של ריב' נאמר בימנו והתלמו' קבעו הכא לפרש מלתא דשמואל פ' ר' שמעל נ' הנתב' הדר' הוא נתיב הבעיא והפשיטות דרך הבעיא הוא בעי פלוני או איבעיא להו או מאי בינייהו

וירוע שלשון מאי בינייהו הכוונה לומר ששני התנאים שוים ומסכימים בדין ולא חילקו אלא בטעם יש לחקוד מה נפקותא דדינא יש בין שני הטעמים דאי לא הכי למה חילקו בטעם ולכן שואל מאי בינייהו דרך המעיין אם הוא פשוט מאי דאיכא בינייהו דבעי מה עלה בדעת השואל וכי לא דאה מ מאי דאיכא בין האי טעמא להאי טעמא וכן מצינו בתוס' פרק חזקת לו' דבעי מאי בינייהו והקשו התוס' דטובא איכא בינייהו ותירצו וכן בפרק חזקת נב' אשר שאל מאי איכא בין רבא לר' אלעי והקשו התוס' דאיכא טובא ובררך זו הלכו התלמידים גם לפושט איכא בינייהו כך וכך אם מצאו דברים אחרים שהיה יכול לומר דאיכא בינייהו אבל שאלה זו אינה מוכרחת ד' ל' שנשאל למשיב מדוע לא אמר דברים אחרים דאיכא בינייהו שהרי התוספות לפעמים אמרו הפשוט יותר נקט ופעמים אמרו חדא מינייהו נקט הפשוט יותר נקט מצינו בפרק בנות כותיים סי' ל' ה' אשר כתבו התוס' וז' ל' איכא מינייהו שופעת וכו' איכא בינייהו טובא כל הנך ד' דפריך בסמוך אלא הפשוט יותר נקט וחדא מינייהו נקט מצינו בפרק המניח ל' ג' גבי הקדישו ניזק איכא בינייהו אשר הביאו התוספו' כמה דברים שהיה יכול לומר דאיכא בינייהו ומשני חדא מינייהו נקט ותירוץ זה הביאו התוס' בכמה דוכתי ו ואפשר שנאמר שהטעם הוא שכיון שהפושט טלקו באח' לא חש עוד להאריך וכמו שכתבו בנתיב המקשה אבל קשה דבפרק חזקת פריך אמאי לא משני איכא בינייהו ה' פי ואפלי' כדמשני בע' ז' וכו' ומאי קושיא ההם נמי חדא מינייהו נקט וי' דההיא דחזקת לא הקשו דלימא איכא בינייהו אחר אלא משום שכבר תירצו תירוץ זה במסכתא אחרת וז' ש' כדמשני בע' ז' אבל במקומות אחרות אמרין חדא מינייהו נקט ותמיהא לי על מו' ה' ר' בר ששת אשר הוציא נפקותא דדינא במה ש שלא אמר איכא בינייהו אחר וזה לשונו שאלה ר' ג' כי אמרין בפרק הבא על * יבמתו מאי בינייהו איכא בינייהו דארסה אינמי דנפל מדקלא ומת הוה

ליה למימר נמי דאיכא בינייהו גידושין אלא ודאי בגידושין מותרת וכו' ומאי קושי'
 כפי מה שכתבו התוס' בכמה מקומות דחרא נקט ו'ל' דהתם דייק בר ששת משום
 דהא נחית למנינא וכיון שכן דנקיט חרתי אמאי לא אמר תלת ואילו לא היה מתר'
 אלא בחרא לא הוה קשה עוד קשיא לי מאותם מקומות דקאמרי התוס' דאיכא ט
 טובא וחדא נקט למח לא הקשו שם דבעיין מאי בעי כיון דאיכא טובא ואפשר
 שנאמר שדרך התוס' כדרך התלמו' שאינם מקשים אלא מה שיוכלו לתרץ כמו ש
 שכתבנו בנתיב המקשה ובאותם מקומות דאיכא טובא ולא דאו התוספות טעם ל
 לבעיין שתקו ממנו א' באותם מקומות שלא מצינו טעם מאי בעי אפשר שנאמר
 שאינו בעיא אלא פירוש והוא לשון נדרף עם איכא בינייהו כמו שנפרש בסמוך

כלל ב'

ולמרנו אותו ממה שכתב הרש"ב פדק חוקת מ' דאמרינן ה'ד'
 מתנה טמירתא אמר רב יוסף דאמר לסהדי איטמודו וכתבו לת
 ואיכא דאמרי אמר רב יוסף דלא אמר להו תיתבו בשוקא וכתבו לה מאי בינייהו
 איכא בינייהו סתמא והקשו התוס' דאהך גרסא קשה לר' מאי בעי מאי בינייהו הא
 בהדיא חולקין בסתמא ותירץ הרש"ב א' ול' זה לשונו איכא למימר מאי בינייהו ל
 לאו דוקא אלא בעי לפרושי דפליגי בסתמא כדמשמע ובעי למפלג עליה לקמן
 בסמוך עכ' יצא לנו מפי' הרש"ב א' ול' שכאשר לא נמצא לבעיין מאי בעי שהרי
 הפשיטות מבואר אז נוכל לומר שלשון מאי בינייהו איכא בינייהו הוא לשון נדרף
 ובניחותא גרסינן ליה אלא שהתוס' לא הביאו חילוק זה **כלל ג'** דרך
 התלמו' לקבוע בבעיא מה שנראה לו ששואל כמו שמעי' בפרק

המקבל דבעו מרב ששת קבלן עובר בבל תלין או לא אומן קונה בשבח כלי וכו'
 ובהגוול קמא קט' מוקי לה בשליח דאיגרת דלא שייך אומן קונה בשבח כלי וכת'
 התוס' שהם שאלו סתם והתלמו' מפרש שאלתו שסבור שמוה מספקא ליה וכן כת'
 בפ' דרשבת י' גבי הומינו לבית הכסא מרה

כלל ד'

מצינו ששואל מה שהוא פשוט מן הבריתא אלא ששאל הלכה מ
 מאי כמו שמבואר בריש כתובות דבעי מהו לבעול בתחלה ב
 בשבת ופ' רשי לא ידע בריתא דלעיל א' נ' דעובעי הלכה מאי וכן כתבו התוס' שם
 ובפרק גערה נ' ג' נבי בעיא דארוסה יש לה מוגות ובפר' ג' דנזיר י' ט' פירוש דשמיט
 ליה בריתא ובעי טעמא מקרא **כלל ה'** אשכחן דבעי דבר שהוא פשו'
 ולא בעי אלא משו' דאית ליה בעיא אחריתא כן מצ' פ' דחול' י'
 י' ט' דבעי בגמרא שחט במקום נקב מהו והקשו התוס' דפשיטא דכשרה מידי דהוה
 אמצא חצי קנה גווס ותירצו דלא נקמיתא אלא משום דבעי למבעי אחריתא'

פעמים שהיה יכול לעשות הבעיא מיד על האוקמתא קמייתא ונטר עד לבסוף
ובעי מעילה פ'ק בפירוש רשי

אין רגילות למבעי הרא' מלתא בתרי דוכתי כן פידשו התוס' פר' בנות פוחי' ס'ל'ז'
כחכ מגדל עוז זה לשונו מקובלים אנו מפי רבותינו בעלי ה
כללו

התוס' שכל זמן שהבעי' רבו' אומ' על מקצתן אם תמצא לומר
הוא הוא פשיטות הבעיא והדבר ברור לתלמוד ולהכי אזיל מסדר התלמו' בסוגי'
בהיא' שיטתא והכי איתא ריש פרק ד' וה' נבי מועד למינו דפסקין כרב פפא מ
מהך טעמא עכ' הלכות אישות מגדל עוז רל' ב'

מצינו דבעי' בעיא והוא מחלוקת בביתא אלא שרצו לדעת פיר'
הבריתא משום דסובלת דלא פליגי וסובלת דפליגי ומתו' בעייתו
כללו

יתברר הדבר כן מצינו בפרק המוכר פירות צ' דבעי' רב כהנא מרבא ד
חמר חיורד סהו אל' אל תרא' יין כי יתאדם ובפ' ערבי פסחים ק'ח' תניא ארבע כוסות
הללו צריך שיהא בהם כרי דביעי' אחד חי ואחד מווג אחד חרש ואח' ישן ד' יהודה
אומר צריך שיהא בו טעם ומראה' יין ואמרני' בנמדא מאי טע' דר' יהודה דכתיב אל
תרא' יין כי יתאדם ופירשו שם דמספקא ליה לבעיין דלמא ת'ק'מי' בההוא ישן ו
וחדש בעי' נמי מראה' יין ור' יהודה א'ע'ג דקאמר ד' יהודה אמר פרושי' מפרש כ
כראשכחן בכמה דוכתי וא' כ' הבעיא פשוטה או דילמא ד' יהודה חולק כדמשמע
פשטא ונת'ק' חיורדן כשר ואז תפול הבעיא הלכה כמאן ומשני אל תרא' יין כי
יתאדם כלומר טעמא כדירה אית ליה לר' יהודה וא' כ' כדרידיה פסקין וכן מצינו
דבעי' בעיא והיא משנה מפורשת וכתבו ההוספות דבעי' משום דב' פליגי ושמא
הלכה כותיה פרק הוהב מ'ד' **כללח'** מצינו לפעמים דמקשה קוש'י

ואינה קושיא אלא לשון בעיא כדי לפרש הענין כן פירש ה
הר' ש' בא פרק חזקת לט' גבי הא דאקשי בהאי זכותא דמפיק מלוי ליפקה מיהוד'

זה לשונו בקצור בעיא בעלמא היא כי היכי לפרושה דהא משכחת לה בכמה ד
גווי עכ' **כללט'** פעמים דבעי' תרי' בעי' והב' פשוטה עם פשיטו'

הראשונה ומ'מ' בעי' וכבר נתן רשי' כזה טעם אמרני' בפ' ב' דתובות פ' ב' בעו' מיני'
מעילא יבם ואח'כ' חילין מהו לא עשה ולא כלום דילין ואח'כ' יבם מהו לא עשה
ולא כלום מתקיף לה רב ששת השתא יבם ואח'כ' חילין לא עשה ולא כלום חילין
ואח'כ' יבם מיבעיא ומשני' במעשים הוו ופ' רשי' מי ששאל זו לא שאל זו ולא שמע
האחרו' את הראשונה שלא נשאלו יחד בבית המדרש - פעמים שהבעיות
נשאלו יחד והגמרא סדרם כל אחד במקומה כן כתב ר' ש' כס' פרק ערבי פסחים'

כללי

מצילו מאי בני יהו שפירושו מאי פלוגתיה אמרין בפר' בנות כותי' לה' בשלמא ללוי היינו דאיכא בין ב' ש'וב' ה'אלא לרב מאי בנייהו ופ'רשי כלומר במאי קא פלגי ומאי טעמיהו דב' ש'דמטמאי וכן בפרק המפלת כ'ב' פ'רשי מאי בנייהו מאי פלוגתיהו וכן בפרק המוציא יין ע'ח'

כלליא

פעמי' שיכול למפשט מדברי האמוראים ולא רצ'אלא ממשנח או בריתא כן כתבו התוס'פ'ק'דיומא י'ש'וכתבו דכה'נ'צ'ריך לומ' אהא דאיבעיא לן בפ'ק' דמציעא ובפ' הכותב אי אלמנה מן האידיוסין אית לה כ כתובה ולא איפשטא אע'ג'דבכמה דוכתי בתלמוד משמע בפרק נערה ובפ' האומ' דאית לה כתובה כמו שהוכיח שם רשי וכן כתבו התוס'פר'כלל גדול עכ'

כשאומר

במאי קא מפלגי היא שאלת טעם מחלקותן ודאוי להשגיח ב באיזה משניהם קשיא ליה אע'ג'דבפ'ק'דיומא ד'פ'רשי מח דאיה מביאין לרבריהם דמשמע דלא ניהא ליה בחד מיניהו אבל הר'שבא פר'ב' דגישין גבי אין גט יוצא מתחת ידי שניהם דפר'ך במאי קא מפלגי כתב ול'מ'דר' יהודה דמכשיר ובלישנא בתרא מאי טעמיהו דרבנן קשיא ליה וכתב דלרשי ור'י אף ללישנא בתרא טעמא דר'יהודה קשיא ליה יתחייב לפי פירושים אלו שהכל כ כפי מה שהוא ענין וכפי מה שיכריע המעיין

הדרך הב'

הוא דרך הפשיטות ויש בו כללים ז' **הא'** לפעמים הבעיא לא פשטוה במקומה ופשטוה במקום

אחר וכן כתב הרש'בא פרק השולח ס'ז'ול'איכא בתלמודא דקאי הכא בתיקו ו מפשט' בדוכת' אחרינ'וחד' מנייהו לעיל דאיבע'לן מעוכב גט שחרור אוכל בתרומ' **כלל ב'** מצינו פשיטות מסוגיא בגמרא פרק כיצד הרגל כו' תיפשוט דפי פרח בוצר הניקז וכתבו התוס'שם דבריש שבת איכא נמי תפשוט מדבעי

דב ביבי בר אביי לא פשטינן מאמוראי כתבנו לעיל בחלק הבעיא דב' לא פשטינן מן המשנה כאשר יש לה פירושים כמו שמצינו פ'ק'דיבמו' י'א'הקשו התוס'וה' לשון' וא'ת'לרב חסדא שרוצה לרקדק דסוטה דאורית' שריא תקשי ליה מתני'דפ'ק'דקוטה אינה מתייבמת וי'ל' דהוה אמינא דהא דקתני שאינה מתייבמת היינו מדרבנן אע'ג'דהתם מוכח דמיירי מדאוריתא מ'מ'מכח ח

המשנה עצמה אין להוכיח' **כלל ד'** היה יכול לפשוט מן המשנה ומבי' הבריתא כדי לתקנה על פי דרכו כן כתבו התוס'פרק מי שמת קנט נבי נפל הבית עליווכו' **כלל ה'** פעמים שראשונ'עלתה הבעיא

בתיקו והדר פשטוה בפרק השוכר ס'ז'ול'אע'ג'דפשטינן לה

בפ' נ' ס"מ' עלתה הבעיא בתיקו והדר פשטוה בבית המדרש ושוב פשטוה וכו' נ'
מצינו בפרק המפלת גבי מחלוקת בעכור אבל בצלול לא

כללו

בדבר דאתי באגב לא פשטינן מיניה שנינו בפרק מפנין דמפנין
תרומה ודמאי ומעשר ראשון ומעשר שני וכו' ובכלהו פרידן

בגמרא פשיטא ומשני לא צריכא שנתן את הקרן ולא נתן את החומש וק' מ' ל' דאין
החומש מעכב וכתבו התוספות א' ע' ג' דאי בעיא לן בפרק הזהב ולא פשיט מהכא

כללו

משום דהוה מצי למדחי דאגב אחריני תניא וכן פירשו בערוכין ל' א'
כתב הרשבא פד' יש נוהלין מצינו הרבה בתלמוד דמעיקר פשיט'

ליה והדר מבעיא ליה כרי לפרשה פעמים שפושט מכח סהם
לכד כמו שמצינו בריש ברכות י' דפשיט יהודיע בן בניהו מבניהו בן יהודיע משו'

דמסתמא ממלא מקום אביו היה'

הנתיב החמישי

נתיב הפלוגתא מתפשט לנ' פלוגת' לפותא וסיעתא
בחלק הפלוגתא כללים יש בו הא' כל מה שנוכל

לקרב הדעות שלא לאפושי במחלוק' הוא הנכון כמו שמצינו בכיצד מבדקין מא'
בחה' ד' פתייתן שהקשו התוס' לרשי דאין סברא דפליגי בהפוך סברות דלרב הוה

פתייתן שהן גדולים עדיפא ולר' יוחנן שלמה עדיפא וכן בתמורה י' ב' ו' ל' סברת
אמוראי הפוכה כזו לא מצינו ע"כ' וגדולה מזו מצינו שהתלמו מהפך לשון רבים

ליחיד כרי למעט הסברות אמרינן בפ' ק' דינידה ח' מאן חכמים ד' אליעזר' וכתבו
התוס' א' ע' ג' דתנא בלשון חכמים נחא ליה לאוקמה כר אליעזר ולא לימא שלשת

מחלוקות בדבר וכן בלשון איכא דאמרי אשר הקשה הרב רבינו
שמשון מקוצי בפ' ק' דיום טוב גבי מחלוקת בשבלין דבכל התלמוד לא מצינו א

איכא דאמרי שהוא להפך מן הראשון אבל מצינו לישנא קמא ד' ה' ואיכא דאמרי
בהא נמי פליגי **תכלל הב'** מצינו בתלמו כמה סוגיות הפוכות אביא מהם

ואחריהם טעם והפוך הא' פרק המפלת כ' ג' אמר רבא ו
ושט נקיב אמו טמאה לידה קסבר טרפה חיה ורב חסדא אמר טרפה אינ' חיה

וזה המחלוקת ג' בפ' ק' דתמורה נבי דגלה של זו עולה ובפ' ק' דבכורות הוי ח'
פלוגתא איפכא דרב חסדא סבר טרפה חיה ורבא סבר אינה חיה ב' סוגית ידים

מוכיחות פלוגתא דאביי ורבא בריש נדרים דאביי אמר הויין ידים ולרבא לא והוי
הפוכה בנייד כמו שכתבו בתמורה פ' ק' ג' פרק כיצד צולין פ' א' גבי כי דרך מה ד

דרך רחוקה וכו' ובנייד בסופו ליתא כהאי גוונא ד' בריש השולח גבי מתנה זו
מבוטלת ובפרק בתרא דכריתות ג' לסינן איפכא והיא מן הסוגיות ההפוכות

נתיב הפלוגתא

סוגיא ה בריש פקדקדושין יד נבי מלוה על פה גובה מן היורשין ובשלהי בתרא
 הוי המחלוקת להפך דלהרן הוי מן הסוגיות הפוכות ו פרק הניזקין
 כננכי בראשונה היו אומרין המטמא והמנסך ובהגוזל בתרא הוי איפכא פק
 דיומא סגנבי ניד אס צדיק העברת הער ובפקדמורה הוי איפכא ח הביא
 הרן פרק השולח תקיפולוגתא דרב ושמואל נבי גדילים תעשה לך דסוגיא
 דסכה מחלפא מסוגיא דפרק התכלת ט סוגיא דניקף ומקיף מתחלפת בפק
 דבתרא ובקמא פרק כיצר הרגל וכמו שכתב הרשבא שאלת רצח
 בשבועות בשמעתא דטוענו שור ושה שמתחלפת בכתובות במתניתין דהטוען
 את חברו כדרי יין וכמו שהביא הרשבא שאלה רצח ויש הרבה כיוצא וכאשר ראיתי
 שהטורח בקבוצם הרבה והתועלת מועט אחרי שכבר נודע לנו שיש סוגיות מ
 מתחלפות קצת וטעם החלוקה כתבו התוס' בשם ד' ת' בפרק המפלת כנ' ד
 דהו כתיבא דאמרי וכן כתבו בבתרא ס' ק' ל' ח' וכן כתב הרשבא שאלה רצח
 זהרן' בפרק השולח תק' ע' כתב זה לשונו בקצור מה שמצינו בתלמוד סוגיות מ
 מתחלפות היינו אי משום דבתרא סוגיא לא שמיע לן ברייתא דשמעינן לה בתר ח
 הכי באידך או משום דבתר הכי מתחדש אוקמתא וסברא דרתא ע' ב'

הכלל הג' כשיבואו אמוראים סתם וסובל עינים פירוש אשר ממנו יראה
 שחולקין ופירוש שאינם חולקין יש לנו לפרש הפירוש אשר
 יראה שאינם חולקין ואפילו שהוא פירוש דחוק מאד כן כתב הרן' בשיטת מציעא

הכלל הד' אין לאמוראים להביא במחלוקתם אלא החלוקת
 שבה חולקים אבל לא המוסכמת וכמו שכתבנו בנתיב המקשה וכן מצינו בפרק ב
 בנות כותיים ל' ז' דתניא אין לידה סותרת כו' בה ואיבעיא לן מהו שתעלה אביי אמר
 אינה סותרת ואינה עולה ורבא אמר אינה סותרת ועולה ותמחו התוס' כי מה להם
 לאביי ורבא להזכיר סתירה לא היה להם להזכיר אלא עליה לבר דפליגי בה עכ'

הכלל הה' כשהתלמוד אומר לעולם וכו' הרי הוא חולק וזהו לפי התוס'
 כמו שמצינו בפרק כיצר צולין פ' ב' דאמר בגמרא דב זביד א
 אמר לעולם וכו' ופ' רשי דרב זביד לא פליגי אלא מפרש והקשה רי' בא כי לא מצינו
 בשום מקום שיאמר לעולם כרי לפרש **הכלל הו'** מצינו במשנה לשו'
 יחיד כנראה שהם חולקין ואינו כן כן מצינו להרן' פרק התקב'
 תק' פו' זה לשונו רש' בג' אומר אם מעצמו הרי זה גט א' ע' פי שמשנתנו בלשו' יחיד

נתיב הפלוגתא

לא פליגי רבנן עליה ויש כיוצא בזה בשבת וביום טוב גבי רשבנן אומר לא כל ה
הכי ברין שוין ובפרק אליעזר אומר קושרין לפני הבהמה ובכתובות
רשבנן אומר הכל כמנהג המדינה עכ

הכללהו

כתב הליכות עולם זה לשונו כל מקום שיש מחלוקת בין ה
החכמים אומר התלמוד בחכם אחרון פלוני אומר שמקדים שמו

לאמירתו ולא אמר אמר פלוני וכלל זה יהיה שמור בידך שכל מקום שתמצא ב
בתלמוד פלוני אמר בידוע שהוא חולק אמר פלוני בידוע שאינו חולק ולא בא אלא
לסייע או להוסיף עכ וכן כתב רשבנן פרק יש נוהלין קכב הו אמר רב יהודה וכו ו
ולא בא לחלוק מדלא קתני דבי יהודה אומר וממ מצינו בפך דקמא יג ומעלה
מעל בה לרבות קדישים קליס דרבי יוסי הגלילי בן שאי אומר לרבות את השלמים
ופרשי דבן שאי מלתייה דרבי יוסי מפרש הנה שאמר פלוני אומר ועכא אינו

חולק אלא מפרש ובגמרא עצמה מצינו בפך דמציעא יא ריש לקיש אמר קמנה אין
לה חצר ואין לה דאמות ר יוחנן אמר יש לה חצר ויש לה דאמות ומסיק בגמרא מר
אמר חרא ומר חרא ולא פליגי ריש לקיש מיירי לענין מציעא ור יוחנן לדין נפ
ובמועד קטן רב פפא אמר סלו סלו וכו' וכתבו התוספות דלא פליגי אלא אודחא

דמלתא כל חד וחד מסיק אדעתיה מאי דלא מסיק חבריה עכ' אשר יראה שאעפי'
שאמר פלוני אומר אינו חולק **כלל** חדש הראש' סוף פ'ק'
דקידושין זה לשונו לכן סמך רב אשי דברי ר' אליעזר בתר ד'

ינאי לא שמועי' דפליגי עליה והא דלא קאמר ד' אליעזר אומ' לפי שלא היה בדורו
של ר' ינאי **כלל ח** כשהתלמוד אומר זו דברי פלוני על הסתם פליגי

עליה ולא סבר כוותיה וכן כתבו תוס' בפרק חזקת לה' ז'ל' זו דברי
סומכוס משמעו זה ולא סבירא ליה אע"ג דמוכח בפרק בית כור דאיכא זו וסבירא

ליה מיהו סתם זו לא ס'ל' וכן כתב הר' פרק אלו נערות דזו לא ס'ל' כל היכא ד
דלא מפרש בהדיא זו וסבירא ליה כשאומר תני פלוני על הסתם סבר כוותיה

אמרינן בריש עירובין ט' תני ר' חייא וכו' ואם איתא דלא סבר למה ליה למתנייה
והקשו התוס' דבסדר עולם מצינו תני ולא סבר ומשני דהיינו דברי הראשונים ממנו

אבל רברי בר פלוגתיה לא תני אי לא סבר **כלל ט'** מצינו בפרק ב' ש
שערים שמביא מימרא דרב דימי ואח"כ

מ רא דרבין ואומר עליהם ופליגא דר' חזקיה וכתבו התוס' דלעיל ברב ד'
דימי הוה מצי למימר ופליגא ונטר עד סוף לומר ופליגא אתרווייהו

כלל יו' מצינו אד' דלא פליגי ואין המחלוקת אלא בנוסח המימרא כן הביא

מניד משנה הלכות ברכות ס' ב' זה לשונו הני תרי לישני חדא מעמא אית להו ו
 ואין לשם חלוקה אלא בשינוי הכי. וראי בלבד ויש מקומות בתלמוד כזה שמקפיד
 על נוסח המימרא היאך היתה א' ע' פ' שאין בניהם הפרש בעיני עב'
הדרו הב' דרך הילפותא מצינו ילפותא מכח ק' ו' ואינו ק' ו' גמור כי אם
 גילוי אמרינן בריש כיצד מברכין כשהוא שבע מברך כשהוא
 רעב לא כ' ש' וכתבו שם התוס' דלאו ק' ו' גמור הוא דאם כן היתה ברכה שלפניו
 מדאורייתא והנה בפרק מי שמתו משמע שאינו מן התורה לכן כתבו דלאו ק' ו' גמור
 הוא וכן בפרק א' ר' עקיבא פ' ד' דאמרינן בגמרא נשא משה ק' ו' ומה ישראל שלא
 דברה שכינה עמהם אלא שעה אחת אמרה היו נכונים ליום הג' אנו שכל שעה מ
 מרברת עמנו ע' א' כ' ו' ואמרינן התם דמשה חוסיף מדעתו וקשה דק' ו' הוא לכן תיד'
 התוס' דלאו ק' ו' גמור הוא דשאני התם משום עשרת דברות וכן כתבו שם בק' ו' א'
 אחר אשר עשה משה ומה פסח וכו' כתב הרב ר' יוסף מוסא למה אנו אומרים ק' ו'
 ואין אנו אומרים חמור וקל דא' ע' ג' דלא נפקא לן מידי אי אמר הכי או הכי מ' מ' כ'
 כשאנו מטילין קולא ברבוי החמור הוי רבותא טפי מכאשר נטיל חומרא בקל ויש
 שפירשו כי משני מלות אלו יוצאים ב' המדות כשהוא קל נטיל בו הדומה ואח"כ'
 ההפך ונאמר חומר וקל ד' ל' א' ע' פ' שהוא חמור נטיל בו קולא וזה אינו כן אלא
 משום שתפשו דרך הכתוב אשר ממנו למדנו הק' ו' והוא ואביה ידוק ידוק הלא ת
 תכלם ק' ו' לשכינה הרי קל וחמור דאלו לפירושם קשה דעשו מלת חמור תאר והו'
 שם רב' מצינו בפרק הזורק דאמ' דר' יהודה ג' ש' לא נמיד והקשו תוס'
 דלגמור מר' עקיבא שהוא קבלה מרבו ותידעו שהיה להם בקבלה מ
 מנין הג' ש' וזו היתה יתירה לפיכך לא קבלה מצינו בברייתא שדורש הכתו'
 בכלל ופרש וכלל והכלל האחרון לא הוסיף כן הוכיחו התוס' בפר' הישן
 כד' גבי וכתב לה מכל מקום וכו' מצינו שמביא התלמוד ראש הפסוק לבד
 ואין הילפותא אלא מסופו והוי כמו וכו' כן פיר' תוס' גבי קרא דלא ת
 תחתן קדושינן ס' ח' בכל דוכתא דרשינן ואו לדבות ובפרק המפל' ל' ב' באה
 למעוטי ופ' לשי כיון דלא אצטריך לדבויי מפרשי דלכך מיתיר כתב
 מרדכי סוף הגזל כל היכא דאמרי' כגון זו למדין ממנו דבר הדומה לו קצת א' ע' ג'
 דלא דמי לגמרי ביומא כ' א' כתבו התוס' שלא מצינו בברייתא ב' דרשות סותרות
 זו לזו ובתדתי תנאי מצינו דא' דא' דמקרא אח' ויצא לכמה טעמים מצינו
 בסוף יומא שמביא ראייה מדבריקבלה והדר מן התורה ופירשו התוס' דה' ק' אפי'
 לא היה לנו פסוק לאסור מן חתור' יש לנו לאסור מדרבנן מדברי קבלה וכן כתבו

99

נתיב הפלוגתא

בריש קמא נבי ברייתא דכאשי יבעד הנלל דאלו לא נאמר ושלח את בעירו קאמר
 מצינו התלמוד עושה פסוק אח' מלמד ואחד למד ובמסכתא אחרת עשה מ
 מהלמד מלמד לחברו כן כתבו התוס' יש תפלת השחר נבי ויזא יצחק ל
 לשוח בשדה דרך חזיע מבואר הוא שאין מביאין סיוע מאמורא לבריית'
 משום דהוי כמו ויהורה ועוד לקרא כמו שכתבנו בחלק הברייתא ואם
 הלכה כאותו אמורא מביאין סיוע כן יראה מן התוספות פ' דיום טוב
 פעמים מביא סיוע מאמורא לברייתא כשהברייתא סובלת פירוש אשר כפי אותו
 פי' לא היה יכול להקשות או להוכיח כן יראה מן התוס' פרק זה בודד כ"ג וכן רשי'
 בפרק המפקיד מ' גבי וכן אמר רב השביחו לאמצע

נתיב השמועה

הלשונות שיעורו מ' הוא הרב ומי התלמיד שקבל ממנו
 ד' הם הא' אמר פלוני אמר פלוני הב' אמר פלוני
 משום פלוני הג' בעא פלוני מפלוני הד' יתיב פלוני קמיה דפלוני כתב
 הליכות עולם כשאומר אמר פלוני אמר פלוני רבו הוא כגון אמר רב יהודה אמר רב
 עכ' ומ' יראה שאינו מוכרח שיהא רבו ממש אלא גדול ממנו וראוי להיות רבו
 וזה לשון התוספות פרק אין לומדין לה' רב הונא כתלמיד לגבי רב אסי שהרי ב
 בכמה מקומות אמרין' אמר רב הונא אמר רב אסי עכ' הדי שכתלמיד אמר ולא
 תלמיד ממש אבל מקטן ממנו אין מביאין שמועה ולכ' תמהו התוס' דיש חולין ש
 שהביא רב הונא דאיה ממה שדרש ר' חייא בר רב והוא קטן מד' הונא בלשון
 משום כת' הר' מ' בס בהקדמה לפירוש המשנה כשאומר במשנה בשם ר' פלוני דע
 שהוא תלמידו עכ' וכן מצינו במקומות כגון בפרק היה קורא הא דידיה הא דרביה
 דתניא אמר פלוני משום פלוני וכו' וכתב הליכות עולם כשאומר משום לא שמעה
 ממנו אבל מאחר שקבלה ממנו וכן כתב רשי' בחולין ומוכח לה מהא דאמרינן א
 אמר רב אשי משמיה דרבא ורבאשי לא דאח את רבא מעולם כדאמרינן יום שמת
 רבא נולד רב אשי והרמבם בפתיחת חבורו כתב דרבאשי קבל מרבא ונראה ש
 שאינו גודס אלא עד שלא מת רבא נולד רב אשי כמו שיש נוסחאות ודלע שלא
 הספיק רבא ליפטר כבר נולד רבאשי והיה למלאת מקומו עכ' ולגדסאיו נראה לי
 הכרח דבפרק היה קורא מ' אמר אמר ליה רבינא לרבא וכן בפרק אלו טרפות מ'ו
 וכיון דרבינא תלמיד חבר דרב אשי ורבינא ראה את רבא על הסתם גם רבאשי ר'
 דאהו ואפילו שיש דחייה ליה כיון שיש נוסחאות אין הכרח למה שכתב הליכות
 עולם ומ' הכרח יש ממה שכתב רשי' פרק כל הבשר ק"ג וזה לשונו בקצור כל ה
 היכא דקתני משום לא שמעה מפיו אלא מאהרין ששמעו מפיו ושמואל לא דאח

את רבי אלעזר מימיו דרבי אלעזר בחרבן היה מתלמידי רבי יוחנן ושמאל מדורו
 אחרונים בסוף שנות רבי עב ומלשון זה יראה שאומר משום ואינו רבו שהרי ש
 שמואל לא ראה את רבי אלעזר ואך למד ממנו ומן התוספות פק דודה שכשאומ'
 משום רבו הוא דאמר התם אמר רבי יוחנן משום ר שמעון בן יהוצדק ועל זה כתבו
 זל משמע שהיה רבו ובפרק זה בורר קרי ליה ריש לקיש לר שמעון דרועה בקול ולא
 מיחה על כבוד רבו ואומר רת דתרי הוו עב ואפשר לילומר דכיון דעל הכתם כל
 תנא רביה דאמורל הוא אומ' משום אעפי שלא למד ממנו אכל משום רבו הוא והיה
 דכל הכשר מצד הכרח מציאות יצא לכלל זה כהרבה כללים שבתלמוד וראיתי דאש
 ישיבה שמחלק בין משום למשמיה ולפי שלא מצאתי בספר מפורסם לא כתבתי
 הבדל כתב רשבם יש נוחלין קיד בין משום לאומרו אמר פלוני אמר פלוני וזל
 משום שלא היה רבו מובהק אומר משום שלא הודגל רבי יוחנן לומר משמיה דרבי
 יהודה אבל מרבו אמר אר' יוחנן אר' ינאי עב' פירש מורי הבדל אחר שכשאומ'
 אמר פלוני אמר פלוני שנים הם באותה סברא אבל כשאומר משום לא סבירא לי
 ומביא ראיה מההיא דהקורא דקאמר הא דידיה הא דרבי דתניא אר' יהודה משו'
 ד' אלעזר ואי לא נדמסתפינא אמנא דהתם משום קושיא הוא דקאמר הכי הא ס
 בכל מקום סתם שניהם שוין' כשאומר בעא מיניה מ' דרבו היה ואינו מוכר'
 אלא גם על גדול ממנו יאמר לשון זה תוס' גטין יא' ר' ירמיה חברו
 של ר' זירא וקטן ממנו מדאמר בעי מיניה ר' ירמיה מר' זירא וכג'

כשאומר יתיב פלוני קמיה דפלוני יש שפירשו דתלמיד הוא ודאיה מריש פסחים
 הנהו תרי תלמידי דיתב קמיה הלל וחד מיניהו רבן יוחנן בן זכאי וידוע
 דמתלמידי הלל הוה אבל מן התוס' יראה שאם הוא גדול ממנו או חברו יאמר י
 יתיב קמיה ריש גטין רב הווא יתיב קמיה דר' ירמיה ופירש רת' ראין זה רב הווא
 שמזכיר בכל התלמוד דאותו גדול היה מר' ירמיה ולא הוה יתיב קמיה ובפרק אלנ
 מציאות כתבו אין להסוה שבא לפני לישאל לפי שאביו הית

אמרת להביא הנה קצת מחשיבות והשתלשלות האמנדיא וחוא מעיל
 לענין הלכת' רב גדול העולם היה שהרי רבי יוחנן היה כ
 כותב לרב כל זמן שהיה קיים לקדם רבינו שבבל וכשמת היה כותב לשמואל ל
 לקדם חברנו ובפרק אלו טרפות א' ל' יוחנן לריש לקיש איך זכור
 מאן הוא רב והלא ראינו קודם שהלך לבבל שהיה משמש את רבי נתן דתיא
 וכל אותם שנים אני משמתי בעמ' דתהווא בישבת

ובערוך כתב ל' רב הוא מכלל לוי ובר קפרא ורבן שמשון ברבי וד'ג' ברבי ואם
 מצינו בריתא חולקת על רב הוי כחולק תנא עם תנא ורשי בפ' דיום טוב כתב ז' ל'
 רב רבן של כל בני הגולה היה וראש ישיבה לישראל הוין כשמואל ואין סכרא
 דפליג עליה רב חנן ומו' הר' קולון כתב דלכל האמוראים פרכין מרב ח' מ
 מלשמואל ורב אבא היה שמו אלא שכמו שקורין לר' יהודה הנשיא רבי בא'
 קורין לורב בבבל כן כתב רש"ב'ס' פרק חזקת כ"ב ואמר שכן מצא בספר ערוך ה
 הובא מדומי כתב הרשב"א רבה בר בר חנה ורב תלמידי ד' הוו וכן תלמיד לר'
 חייא כמו שכתבנו וכמו שאמרו בפרק כמה אשה ס'ז' גם תלמיד לר' ינאי דאמרינן ב
 ביבמו' צג' רב הונא כרב ורב כר' ינאי ור' ינאי כר' חייא ור' חייא כר' ופרשי רב
 הונא קבל מרב רבו ורב קבל מר' ינאי וכו' וכן למד עם ר' יצחק בר אבדימי ועם
 רב מלכו שמואל חבירו של רב היה ורב קריה עליה וכל זולא אניס לך ו
 וראש היה במהרדעא ורב בסורא וכתב הר"מ' בן בשיטת בתראג' א' עג דאקשינן
 משמואל שאני שמואל דרב גובליה רב הונא תלמיד דרב הוה וגדול משמואל
 בפ' ק' דחולין יג' כתבו התוספ' וזה לשונם בעי שמואל מרב הונא משמע שהיה
 שמואל קטן מרב הונא ולפי זה צריך שנאמר דרב הונא תלמיד חבר לרב
 הוה כיון שהוא גדול משמואל ושמואל תלמיד חבר דרב הוה כדכתב רש"ב'ס'
 בערבי פשחים רב אסי ורב כהנא גדולים היו מרב הונא ושמואל וכמו חברים
 היו לרב כמו שמצינו בפ' דחולין יט' בתוס' וכן אמרי' בנמר' דלסבדיה דרב לא ח
 הוו צריכי ולגמדיה הוו צריכי ר' ירמיה בר אבא תלמיד חבר דרב כמו שהוכי'
 מפרק תפלת השחר דאמר מי בדילת ולא אמר מי בדיל מר רב חסדא תלמיד
 חבר דרב הונא ורב המנוא תלמיד חבר דרב חסדא חוס' פרק הדר ס"ב רב נחמן
 חבר היה לרב הונא ממה שאמר עליו הונא חברין ותלמי' היה לשמואל רב ששת
 חבר היה לרב חסדא וגדול ממנו ריצבא פרק בכל מערבין מ' רבה ורב יוסף
 תלמידי רב יהודה הוו וכשמת רבה ישב רב יוסף בראש פרק נערה מ"ב' גם רבה
 למד עם ר' יוחנן תוס' פרק עושין פסין כ"ב ובהגהה לרשי פרק המניח ל'ג' זה לשונו
 רבה אדם חשוב היה ומאדם חשוב כגון רב או רבה פרכין כאלו כתוב במשנה
 אביי ורבא תלמידי רבה הוו וכן אביי למד עם רב יוסף וכן למד רבא עם רב
 סחורה וכן היה תלמיד לרב נחמן וכן היה תלמיד דרב חסדא כמו שפירשי' פר'
 הממפקיד מ' רב אשי כפי מה שכתב הרמ"ב'ס' תלמיד דרבא היה ר' יוחנן
 למד עם ר' אושעיה כדאית' בערוכין ל'ג' אבל עיקר תלמודו עם חזקיה בנו של
 ר' חייא וכן למד עם ר' שמעון בן יהוצדק כמו שכתבנו לעיל ר' יוחנן האריך

נתיב השמועה

ימים כמו שכתב ספר התרומה והוא קרוב לרנ"ה שנה כי האריך ימים עד אחד רב
 אשי ריש לקיש גדול היה כשבא לפני ר' יוחנן ועיקר תלמודו עם ר' אושעיה
 רבו של ר' יוחנן כתב ספר יסוד עולם מרימר ומר בר אשי סימו התלמוד בשנת
 ד' אלפים רס"ה ושמינים שנה היה משהתחילו לחבר התלמוד עד שנחתם ומשנכתב
 המשנה עד חתימת התלמוד היו שצ"שנה' **אלו** הם האמוראים שהיו
 שנים בשם אח' תרי רב יצחק בר אבדימי הו

ואחד בזמן רבא תוספו' ריש יבמות תרי רב ירמיה הו ואחד בימי שמואל
 תרי רב הונא הו כן ראה מן התוס' פ'ק' דגשין מ'א' תרי רב המנונא הו אח'
 תלמיד דרב ואחד חבר לרב חסדא פרק הדר ס'נ' תרי רב אדא בר אבהב
 הו אחד חבר לרב ושמואל ואחד תלמיד דרבא כמו שכתבו תוס' פרק סדר תעניות
 תרי רב מרי בר איסק הו אחד בימי רב אשי ואחד בימי רב חסדא יבמות

תוס' כ'א' תרי ר' שמעון בן יהוצרק הו ואחד רבו של ר' יוחנן תרי
 רבינא הו כמו שכתב הר"אש' פרק אלו טרפות' אני כתבתי כל קדרי
 האמוראים וכי אין בי כח להרפס כתבתי הנה לבד תלמידי דרב ותלמידי ר' יוחנן

תלמידי רב	תלמידי רב	תלמידי רב
אות אלה	איבו נכרו של רב	דלת
ר' אבא בר זבדאי	רב אחא קרחינא	רב דניאל בר קטינא
רב אדא בר אבהב	רב אתי	רב דרא בר טבומי
ר' אשי	רב אחא בר רב הונא	רב דימי
ר' אסי	רב אחא בר יעקב	רב דימי בר יוסף
רב אושעיה	ר' אבהו	דרו בר פפא
אביטול ספרא	רב אחא בר אדא	הא
ר' אילא	ר' אבא בר מתנה	רב חונא
רב אחרבוני בר מתנה	רב אדא קרחינא	רב המננא
ר' אלעי	ר' אבא בר יעקב	רב הונא בר חייא
רב אחא כריה דרב	בית	רב הונא בר קטינא
עירא	ר' ברואי	רב הילמא
רב אחרבוני בר אמי	גימל	רב הונא בר חחליפא
רב אדי בר אבין	רב גידל	רב הונא בר הילמא
רב אירי אבהו רב	גניבא	זין
יעקב בר אדי	רב גמרא	רב זוטרא בר טוביה

ר' זירא

רב זבדי

חזית

רב חייא בר אשי

רב חנינא ויש אח' חנא

רב חסדא

רב חננאל

רב חמא בר נוריא

רב חזק בר רבא

רב חזק בר אבא

רב חנינא בר כהנא

רב חני בר רבא

ר' חייא בר יוסף

ר' חנינא בר שלמת

ר' חייא קטוספאה

ר' חייא בר רב

רבי חנינא בר אבדימי

ר' חייא בר כהנא

רב חזק בר מתנה

חזקיה נכדו של רב

רב חסדא בר אבדימי

רב חזק בר אדא

רב חזק חתניה דרב

יוד

ד ירמיה

ד ינאי

רב יוסף

רב יהודה בר אשי

רב יהודה

רב יצחק בר אבדימי

רב יהודה בריה דרב שלת

רב יצחק בר שמואל

רב יצחק קסקסאה

רב יוסף בריה דרב מ

מנשה

רב יהודה בר זבדי

ר' יעקב בר אבא

רב יוסף בר יהודה

ר' ישיה דב יהודת

בריה דרב שמואל

ר' יוסי בן שאול

ר' ירמיה ביראח

כהן

רב כהנא

רב כהנא בר תחליפא

רב כהנא בר מתנה

למד

לוי בר בומי

מס

רב מתנה

רב מלכיו

רב מרי ברי דרב כהנא

בר מנשיא בר שובלי

רב מנשיה בר תחליפ'

רב מנשיה בר ירמיה

מר בר רב אשי

נון

רב נתן בר אבא

בר נרביך

רב נחמן בר רבא

רב נחמן בר נתן

רב נחמן

עין

עולא רב עמרם

רב ענן בר רבא

רב עידא

רב פנחס

רב פפא סכא

ריש

רבא בר יונתן

רבה בר רב שיל

רבין סכא

דמיש בר פפא

רבה בר בר חנה

רבה קרחינאח

דמי בר חמא

רבה בר לימא

רבה בר אבוה

רבה בר רב הונא

דמי בר רב

רבה בר חנינא

רבה בר אדא

רבין בר אדא

רבה בר תחליפ'

רבה בר מחסיא

רבה בר טוביה

דמי בר רב יהוד'

רב ב' שיבא

שין

רב שמואל בר יצחק

רב שמואל בר מרתא

רב שילא בר אבימי

רב שילא בר אבינא

דב מנטיה בר ידמיה
 דב מני
 מר בריה רוב הונא
 נון
 ד'נתן בר טובי
 דב נחמן בר אושעיה
 דב נתן בר אושעיה
 ע
 עולא דב ענן
 פא
 ד'פרוך ר' פרת
 ריש
 דבה בר בר חנה
 דמי בר חלקיה
 דבה בר חנינא
 דבה בר עילא
 דבה בר נתן
 דבה
 ריש לקיש
 דב שמן
 דב שמואל
 דב ששת
 דב שפטי
 דב שיטא
 דב שמלאי
 דב שזיבי
 דב שמואל
 בד נחמני
 ד' הנחום
 דב תחליפא

ד'זכאי
 זעירי
 חית
 דב חנן בר רבא
 דב חנה צפורא
 דב חסדא
 דב חביבא
 ד'חנינא טירנא
 ד'טבות רשבא
 יוד
 ד'יצחק
 ד'יעקב
 ד' יצחק בר יוסף
 דב יוסף בר אבא
 ד' יצחק נפחא
 ד' יהודה נשיאה
 ד' יצחק קסקא
 ד' ידמיה
 יוסף בר חנינא
 ד' יעקב בר אידי
 ד' יהודה בר אידי
 ד' יונה
 ד' יוחנן איש כפר
 עכו
 ד' יצחק בר גיורא
 כף
 ד' כרוספדאי
 דב כהנא
 מס
 דב מרי
 דב מחסאי

דב שימי בר חזקיה
 דב שימי בר חייא
 תלמידי ר' יוחנן
 אלה
 ד' אלעא
 ד' אלעזר
 ד' אבא בר יעקב
 ד' אמי ר' אסי
 דב אחאי
 דב אדא דמן קסרי
 דב אחא בר בר חנה
 אילפא תלמיד חבנ
 אייבו בר גינרי
 ד' אבין
 ד' אבא דמן קסרי
 ד' אבא בריה דר' חייא
 דב אידי
 אחא ברי' דרב עורא
 ד' אבא בר ידמי
 ד' אחא בר עזרא
 בית
 ד' בנימין בר יפת
 ד' בנימין בר גידל
 דב ביבי רב ביבא
 דלת
 ד' דוסתאי
 דב דימי
 הא
 דב הונא
 זי
 ד' זעירא

נתיב ההלכה

יועיל

זכירה וי למקצת נוסאות רשי' בשאמר פלוני גרסינן אמרת
 להבי' הנה רדות גדולי הפוסק' ממה שמצאתי בספר יסוד עולם ובתשובו'
 נאונים ויועיל לענין הלכה חמשה חכמים גדולים עמדו בספרד כל אח'
 שמו יצחק ר' יצחק בר ברוך ז' בלייה מקורטובה וחכם גדול היה
 ונסמך שנת ד' אלפים ת' ק' פ' ור' יצחק ז' נ' יצחק בר' ראובן ברצלוני
 בא מברצלונא ור' יצחק בר' ברוך גדול שבכלם האלפסי' בא לספרד שנת
 ד' אלפים תת' מא' ושנתיו צ' שנה ואחר שנפטר ישב על כסאו ז' מיגש תלמידו
 ובצרפת עמרו מקדם רבנים גדולים ובפרט רשי' מאור העולם ונפטר שנת ד'
 אלפים תת' ס' ורבינו תם נינו ורבינו גרשום ורבינו שמשון ובמצרים זרח
 המאור הגדול הר' מ' ב' וחבורו נשלט שנת ד' אלפים תת' ק' לו ובאחזית ימיו היה
 ר' טודרוס נשיא וחכם גדול היה בשנת ה' אלפים ס' ה' בא הרב ר' אשר מ
 מאשכנז לטולישולה' בימים ההם היה הרב רבינו קולונימוס וכן כתב רשי' פרק
 אין צדין עתה בא אלי מירמישה שבא לשם אדם גדול מן דומא ושמו ר' קולונימוס
 בקי בכל התלמוד והורה כדברי עב' כתוב בתשובה רבינו יצחק בעל התוספות
 ורבינו אלחנן בנו הם הם עמודי התוספו' הם גדולי הפוסקים ורבינו שמשון תלמידו
 של רבינו יצחק היה והול' חבד תוספו' שאנצי' על פי רבו ר' יצחק גם רבינו שמשון זה
 למד עם ר' ת' וזה לשונו בתשובה שמעתי ואיני יודע אם ממורי רבי' יצחק הקדוש
 ואם ממורי ר' ת' ר' ת' דודו של רבינו יצחק היה כדא' בריש ביצה כתב מו' ה' ר'
 קולון בתשובה בתר תוס' תוך אזלינ' לא מפני שהם גדולים משאנצי' אלא מפני ש
 שהם אחרונים ועוד דתוס' תוך אינם אלא מקצרות תוס' שאנצי' ומחדשים אי זה
 חרוש על פי גדולים שמתו אחר תוספו' שאנצי' כגון רבי' יצחק בד' אברהם ורבינו
 אלחנן וגדולי איברא בזמן הר' מ' ב' הם היה הנשיא הגדול רבינו מאיר הלוי ו
 זהר' מ' ב' הם היה שואל ממנו כמה ספקות וביזמנו היו חכמים גדולים בלונל והוא זל
 כתב להם בתשובה אל תקטנו עצמכם שאם אין אתם רבותי אתם חבוי' וביזמנו ה
 היה הרב הגדול ר' אהרן הכהן ורבינו יהונתן ראש ישיבת בבל , הרש' בא'
 היה בשנת חמשת אלפים וששים וחמש וביזמנו היה הרב ר' אשר זל' ושאל הראש
 מהר' ש' בא כמה שאלות רבותיו של הראש' רבינו מאיר וזקנו הרב הגדול ר' נתן
 רבותיו של הרש' בא' הר' מ' ב' ורבינו יונה' רבותיו של בר ששת' פרץ
 הכהן ורב חסדאי זקנו של הרב ז' חסדאי קרישקאש' כמנ' התחיל הבורו ב
 בתחלת האלף הו' והוא וסמק' והרשבא' ורבינו מאיר והראש' ובנו הם גדולי ה
 האחרונים בכתוב בתשובה

נתיב

ההלכה חכמי המטה לא פסקו הלכה בכל מקום וזה חכמהם ה
העצמה כי נסתפקו שנאמר ויסיף דעת יוסיף מכאוב ובאותם
מקומות שפסקו סמכו על הרוב ולכן לדון יחודי כתבו התוס' פרק פכולי המ קדשין
לו' זה לשונם כזמן היה אין נראה שהא שום אדם חשוב שיק' מומחה לדון יחודי
וכו' ורבינו מאיר כתב בתשובה כשיש מחלוקת בין רשי ורבינו הם מי ערב אל לבו
להכריע וברני ממונו המ'ה' כי הדבר נשאר בספק ובתשובה לנאון זל'נדוי שלנו
כניפה שלהם שהרי כאין אנו חשובים כנגדם ומשום עת לעשות פסקו האחרונים
ועל י'ב' עמודים סמכו הא' כשנתפרסם חכמת התנא הואא וכן פירשו התוס'
פרק ד' ישמעל נט' וז'ל' פסקין כרבה משום דרבו דרב פנא דוה והשוב
בחכמה יותר וכן הראש' פרק כ' צד מעברין פי' דפסקין כרב הווא דגדול יותר
מחייא בר רב היה ובשאלה דנ' להר' שבא זל'כתב כשנמצא בפוסקים זה אסוד
וזה מתיד אם נודע הא' גדול הולכים אחריו בין להחמיר בין להקל היו שוין בשל
תורה הולכין אחר המחמיר דהוה ליה ספק דאודיתא ובמקום שנהנו לעשות כ
כהרמבם עושים כאלפס עושים עכ' הב' כשמצינו תנאים חולקים והאמוראי'
נושאים ונותנים עם סברת הא' ראוי לפסוק כמותו כי שב התנא דהווא ד
רביס במקום יחיד שהרי כמה אמ' דאים עמו כן כתב הראש' פרק מציאת האשח
והר' פרק ב' דקדושין תרמב' ורבינו חננאל והרמבן הג' כאשר נמצא דפר' ד
תלמודא מדבדי אותו אמורא תוספית פרק מי שמתו כו' וקשה לי ממה
שכתב בר ששת קפג' זה לשונו כיון דרוב נשים בתולות נשאות כי אתו עדים מאי
הוי הך פירכא אתיא כמ'ר' הולכין בממון אחד הרוב ואענ' דלא קיל' הכי אפ'ה'
מקשה תלמודא סתמא לתרוצי מתניתין אליביה דלא תהוי תיובתיה עכ' ונראה
ש'תישב עם מה שכתב הרשבא שאלה אלה רל' זה לשונו שיטה פשוטה ביד ה
הראשונים דכל היכא דפריך סתמא אחד מן האמוראים פסקין כוותיה ומיהו היכ'
דפרכין סתמא אחד וסוגיין בעלמא לא כוותיה לא משנחין במאי דפרכין מיניה
דבתנתו לא פריך אלא בררך הניחא למ' ד' אלא למ' ד' וכו' ובכר' מי שמתו כתב
רשיטה זו פשטה בהרבה מקומות א'כ' בההיא דבר ששת דסוגיין בעלמא הוא ד
דאין הולכין בממון אחד הרוב נאמר שלא בא אלא ליישב המשנה וכן יראה לשון
בר ששת שם ה'ר' אין הלכה כתלמיד במקום הרב והיינו כשנשארו ונתנו פנים
בפנים וס'מנו כשאומר אמר ליה פלוני אבל כשאומר פלוני אמר לא
וכתב נאון אם התלמיד האר' ימים אחר רבו ונתגדל בחכמה למה לא יהיה הלכת
כמותו טעם מה שאמרו דהלכת כתלמיד במקום הרב מאביי ורבא ואילך כתב

גאון מפני שקודם אביי לא היו התלמידים שונים אלא שקבלו מרובם זה שונה ב
 בריתא דר' חייא וזה בריתא דפלוני אבל מאביי ואילך חקרו כל הדעות ופעמים מ
 מצאו שהלך הרב בשיטה שאינה הלכה ה' ש' בתעניות ואין מתניין הלכה בי' פני'
 משמע אבל לא בימי הרב ה' קשרב אשי קבע באחרונה דברי מי שקדם
 וה' לשון הראש' פ'ק' דקמא מרקבע רב אשי שיניא דרב הונא באחרון'
 ואיהו קדים לרב פפא חשיב ליה עיקר ובאותו פרק בתב זה לשונו א' ע'ג' דבכל ד'
 דוכתא רגיל רב אלפס לפסוק כלישנא בתרא היינו היכא דאיכא תרי לישני אהדי'
 מימרא דלישנא קמא מפרש דהכי אתמד ובהרא מפרש דהכי אתמד והלשו שקבע
 דב אשי באחרונה נודא לו עיקר דנימא דהדר ביה מקמייתא אבל בלישניה ד'
 דלאו דאמוראי אלא תלמודא הוא דשקיל וטרי לפרש באי זה ענין אתמד הראשון
 עיקר הו' דאמרי' הלכה כבתראי ושעמו כתב הראש' פרק א' דיני ממונות
 מפני שידע סכרת הראשונים וחקרו והכריעו וחוץ הטעם דאין למדין
 הלכה מפי תלמוד' אפי' שהחנאים היו גדולים מהאמוראים כתב ד' קולון שאלה
 צד' כי כאשר נמצא דברי קדמון בספר מפורסם וגאון אחרון פסק להפך אזנלך א'
 אחר אחרון דודאי ראה טעם לחלוק ובתראי ידע' טפי מינן וכמו שאמד אלפס בסו'
 ערובין דבבלאי ידע' בנגמרא דבני מערבא טפי מינן אבל אם אינו בספר מפורסם א'
 אין פוסקים כאחרון כי שמא אם היה רואה דברי הראשון לא היה חולק
 הו' כשנמצא בריתא סתמית מסייעת לפי שבריתא סתמית דרבים ניהו כן
 ידאה מהראש' פ'ק' דקמא הו' כשעשו מעשה ש'מ' שכן הלכה כתב הראש'
 פ'ק' דברכו' גבי מעשה שבאו בניו בבית המשתה שלא בא לומד שעשה
 מעשה כדבריו אלא שכיון שעשה מעשה ש'מ' הוודו לו חכמים' כתב מגיד משנה
 דאין אומרי' מעשה רב במי שמחמיר על עצמו א' ע'ג' דיחיד ורבים הלכה כרבים
 פעמים פסקינן כיחיד כתב הרן' פרק ד' אליעזר דמילה זה לשונו רובא דאמוראי
 דקבעי כיחידא עדיף מרובא ה' אפי' כשרבים מקלין אנו הולכין אחר ה'
 הרבים אמרינן בפ' אלו מגלחין כל מקום שאתה מוצא יחיד מקל ורבים
 מחמירים הלכה כרבים וכהבו התוס' וה' מחמיר ורבים מקלין וכל מקום לאו
 דוקא דלפעמים פסקינן כיחיד עכ' היא' כשמביא הבדיתא בלשון חכמים
 והמשנה בלשון יחיד ש'מ' לקבוע הלכה כא' הראש' פרק אלו ע'
 עוברין וכן רשי' פרק כל שעה זה לשונו שמואל הוא דאפי' כי היכי דתקום הא מ'
 מילתא דאיסור בשם רבנן ויעשו בני אדם כמוחם שהכל הולכים אחרי ריבם ועכ'
 ה'ב' כשמצינו אמורא שותק ש'מ' שהודה וכמו שביארנו בנתיב הכתוב אכל

נתיב ההלכה

יראה שיש בזה חילוק ממה שפירשו התוס' פרק המוכר את הבית והו' לשונם מ
 משמע דלפ' רש"י דבשתק מודה רב לרב כהנא ורב אסי א' ע"ג דלקמן שתק רבה
 לאביי א' ע' ג' דלא הודה לו אלא שלא חש להשיבו כמו שאמר שם אביי הכא ליכא
 למימר הכי דרב כהנא ורב אסי הוו כמו תלמיד חבר לרב ורב מודה כשתק לה'
 עכ' משמע דלגדול ממנו או חבירו אמרני' מרשתק הודה אבל לא בפחות ממנו
 אלא נאמר שלא חש להשיב' ולהר' מ' ה' נראה שאין חילוק וכמו שהביא רב' ל' נסים
 דיש קמא גבי רב כהנא דשתיק רב כתב זה לשונו מכאן בנין אב לכל התלמוד
 דשתיקה כהודא' ועוד יש כללים לפסק הא' מה שאמרו אין למדין הלכה
 מפיו משנה פ' רשבס' פ' יש נוחלין ק' ל' שהתנאי' משאמרו הלכה
 כפלוגי היה כפי מה שיצא מפלפולס אבל לא למעשה ואלו רבינא ורב אשי שהם
 סוף הוראה לא אמרו הלכה אלא מתוך מעשה וכן הראש' פרק אח' דיני ממונות
 ורבינו יהונתן ריש ערובין כתב שאותה משנה או ברייתא הם רבדי יחיד ואפש' שלא
 הודו לו חכמי דורו ואם רבינא ורב אשי פסקו כיחיד היינו שהיו חכמי דורו מודים
 לו ורש"י פ' ק' דנדה כתב זה לשונו האחרונים דקדקו בטעם התנאים אבל ה
 הראשונים לא דקדקו אלא שמועה כמות שהוא מלמד לתלמידיו והיה נקראת מ
 משנה או ברייתא וכו' והרשבא' שאלה של' ה' כתב זה לשונו קרוב אני לומר
 דלא אמרו אין למדין הלכה אלא במקום שאמרו הלכה כנגד הכלל האמור בגמר'
 כגון שאמרו הלכה כיחיד במקום רבים או הלכה כו' אלי' עוד נגד ר' יהושע וכיוצ'
 אבל במקום שאינו כנגד הכלל המסודר למה אין למדין מי נרע כשאומר הלכה ות
 והביאני לדעת זו מה שאני רואה בכל מקום שנאמר שם הלכה היינו בענין זה ד
 דאותם ארבע' דרש' פ' ק' דנדה בכלל נחלקו בהן ר' אלי' עוד ור' יהושע לפיכ' כשאמרו
 במשנה הלכה כו' אלי' עוד היינו כנגד הכלל דהא ד' אלי' עוד שמותי הוא וכן בפ' ר'
 יש נוחלי' דפסק כו' יוחנן בי ברוקא כנגד רבנ' ושם סמך ענין לו אין למדי' הלכה
 וכן בפ' החומץ באיתו ממור עכ' בקצור **הכלל הב'** הראש' פרק
 עושים פסי' ה' לשונו א' ע' ג' דק' ל' הלכה כבתראי דהיינו
 מאביי ורבה ואילך היינו מהם ואילך אבל מהם לרובם שהיה רבה לא אמרני' הכי
הכלל ה' כתב הראש' פרק כיצד משתתפי' וזה לשונו א' ע' ג' דק' ל' רבי
 יהודה ור' יוסי הלכה כו' יוסי היכא דאיכא אמורא דפדסי' בהדי'
 הלכה כו' יהודה מקיימא כללא בשאר דוכתי **כלל ד'** כתב הראש' פ'
 תולין ס' ה' לשונו הר' פ' פסק כרב פפא דבתראת הוא והרמב"ם הטיב
 עליו ורבה רביה רב פפא ואין כתלמיד במקום הרב והרשבא' כתב דבתראת
 לא אמרני' הכי דהארב נחמן רביה דרבא

100

נתיב ההלכה

ואפ"ה כל שלא היה יושב רבא לפני רב נחמן ק"ל כרבא וסימנא איכא במלתא שכל מקום שמצינו א"ל רבא לרב נחמ' הוא דחשבינ' ליה כתלמיד היושב בפני ר' דבו ולא ק"ל כוותיה אבל כשנחלקו שניהם כשני חולקי' דעלמא הלכה כבתראי וזבא נמי רב פפא נחלק על רבא וכיון דבתראה הוא ק"ל כוות העב' ל'

כללה' כתב הרמבם הא דאמרינ' סתם ואחר כך מחלוקת אין הלכה כסתם לאו למימרא דבשום דוכת' אין הלכה כסת' אלא כלפי שאמר מחלוק'

ואח"כ סתם הלכה כסתם כלומר שכן הלכה תמיד עד דפסק אמוראי בתראי דלאו כוותיה אמר בתר הכי סתם ואח"כ מחלוקת אין הלכה בסתם דפעמים כך ופעמים כך כן הביא נימוקי' יוסף פרק החולץ **כללו'** כתב רבי' יונה הא דק"ל דבה ורב יוסף הלכה כרבה היינו דפליגי' בסבד' דנפשייהו משו' דאמרינ'

בהוריות דרב יוסף סיני ורבה עוקד הרים אבל כשחולקים מפי השמועה לא

כללו' כתב הראש פרק הוזהב ק"מ זה לשונו אע"ג דק"ל הלכה כשמואל בדיני לא נאמר כלל זה אלא כנגד רב דהלכה כרב באסורי' וכשמוא'

בדיני אבל לא כנגד ר' יוחנן וכן הא דק"ל הלכה כרב נחמן בדיני הו' דיקא כנגד רב ששת שכן כתוב בתשובת הגאונים הלכה כרב נחמן בדיני וכרב ששת באיסורי'

וכן כתב רבינו שמשון עב' כתב הראש פרק שור שנגח למה פסקו כשמואל בדיני לפי שידעו ששמואל היה רגיל תמיד לפסוק דינין לכך היה מרדק בהן ויורד ל לעומקן ומשכיל על דבר אמת וכרב באיסורי' משום שהיה רגיל לפסוק בהן עב'

כלל ח' כתב רשבם פרק יש נוהלין קלג' זה לשונו כל כללות שבתלמוד כגון הלכה כסתם משנה הלכה כר' עקיבא מחבירו כר' יוסי

מחבירו כר' שמעון במשנתיו ר' אליעזר ור' יהושע הלכה כר' יהושע ר' יהודה ור' הלכה כר' יהודה ר' מאיר ור' יהודה הלכה כר' יהודה כלהו ק"ל הכי בר

טהיכא דמפרש תלמודא דלית הלכתא עב' וכן מצינו רב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן ופסק הרן' שס"ה דהלכה כרב משום דשקלי אמוראי אליביה' וכן כתב הרשבא

שאלה תרפח' שכל כללי התלמוד לפעמים יש להם שבידה וזה לשונו כל דאתמר בגמ' לאו כללני גמורים הם דלא אפשר כלל דכלל יחיד ורבים הלכה כרבים ו

והלכה מחבירו ושאר כללין דאתמר בערובין טובא נפקי מיניהו

כלל ט' כתב הרשבא שאלה תרפח' זה לשונו כל מקום שאמרו אמרו ר' דבר אחר הוא דאין הלכה כחד מניהו אבל כל שאמרו כלן יש

להן כך וכך אעפ"י שאין הלכה ככלהו יש מהם שהלכה כמותו וכי דיקת' תמצא כן בפ'ק' דסוכה גבי דירה קבע בעינ' **כלל י'** כשביא התלמוד שנים ג'

טעמים ובמקום אחר לא הזכיר אלא

העיקר כן יראה מן הראש פרק היה קורא דאמרי' אינהו סבור משום כסות לילה ו
וכתב זה לשונו מרנקט תלכורא האי טעמא ושבק טעמי אחריני רמנחות ש"ט א

אליבא דהלכתא נקט טעמא וכן כתבו החוס' פרק במה מרליקי'
כתב הראש בפרק מי שהוציא והו כתב ר' ח' מפ' הקבלה דבקב'
דברי' כר' אליעזר ב' יעקב ולכ' אמרו משנת ר' אליעזר קב ונקי'

כלל י"ב מצינו ב' לשונות וא' בניהם הפרש כפי הדי' אלא לישני בעלמא קן
כתב הרשבא אלה קן' **כלל י"ג** בדיתא סתמית אינה כ

כמשנה לעני' הלכה אבל חשיבא לעני'
דין טועה בדבר משנה ד

דחזור אמרי' בפרק רביעי' דסנהדרין' לג' טעה בדבר משנה חוזר ואל' רבינא לרב
אשי אפי' טעה בר' חייא ור' אושעיא אל' אין ופ' רשי הא דאמרי' ברבך משנה אפי'

תוספתא דר' חייא ור' אושעיא שהם סדרו המשנה והתוספתא וכתמו בה מה שסתמו
ולא הורה עיקר כל כך במשנתנו סתהה ד' שהיה גדול מהם וכל השיבה מצויה
אצל ע' שהיה נשיא ודקדקו עמו והעמידו הרבר על בווי עכ'

כלל י"ד כתב מגדל עון פר' רביעי' דחובל ומוזיק זה לשונו קבלנו מרבותי'
הראשונים דלשו' אי בעית אימא כלשו' איכא דאמרי' שהוא עיקר

כלל טו' אי' לדמות גזירת חכמים זה לזה אלא במקום שהתלמוד מרמז ק
קולון קד' **כלל יז'** כתב מגדל עון הלכות דר' הסכימו

הראשונים לסמוך על הבבלי לפי שרבינא ורב אשי שסדרו ה
הבבלי היו יודעים ורגילים בירושלמי ואלו היו מקובלים שכן הלכה היו קובעים

אותה בבבלי עכ'
שנשמנו מנתיבות האלה גם פרטים הזכרנו גדולי חברי

השמות

כבר כתבנו למעל' דכי שקלי אמוראי בתראי אליב' דחר הנא
שמן הלכה וכן כתב הרן פרק ב' דקדושין גבי התקדשי לוי בזה הרמב' וכן

כתב רבינו חננאל והרמבן וקשה לי מפרק המדין תקב אשר כתב הרן הלשונו ג
ג יאה דאין הלכה כר' יוסי דהני אמוראי דשקלי וטרו אליביה לא משום דסל כותיה

אלא משום דצרכי לפרושי מלתא דקצבא כמה הוי וכן כתב בפרק שבועת הדייני'
ש' ד' זה לשונו א' ע' ג רב אשי מתרין בשואל אין להוכיח דסבר כותיה דאמוראי

בתראי מתרצי אליבא דחד אמורא כי שמעי מאי דפרכי ליה א' ע' ג דלריהו לא ס
ס' כוותיהו וכן כתב הראש' פ' ק' דשבת זה לשונו רב אלפס פסק כבן עזאי ותבה

אני אמאי פסק כיה' דאה ואי משום דר' יוחנן אמר ומודה בן עזאי אין זה תוכחה שכן

השמות

דרך האמוראים לפרש דברי התנאים א' ע' דא' הלכה כמותם וכן כתב בפר' הניוקי'
 ס' ק'ח' וגדאה לתרץ שכאשר שקלי וטרו אליבא דחד מבלי הכרח קושיא או ענין
 שצריך פירוש או נאמר שלא באו לענין הלכה כי לדחות הקושיא או לפרש מה ש
 שמוכרח פירושו אבל כשאין אחד מאלה או נאמר דלא שקלו וטרו אלא משום ד
 דהכי סברי ויש לחלק חילוק אבל לא זה שכתבתי ולא אותו מתיישב לי פעמים
 שאומר פלוני האי קרא לא דריש כגון כרת כריתות לא דרשי ואין הכוונה דלא
 דריש ליה כלל אלא דלהיא דרשא לא דרשי כן יראה מן התוספות בגמין ובכמה
 דוכתי **בענין** הילפותות אין דין קדימה רוצה לומר כי דרך התלמידים
 להקשות אמאי לא מייתי קרא קמא ולהוי בנין אב שהרי בריש ב
 ברכות הקשו התוספות אמאי לא מייתי קרא דיי אלהים מה תתן ליה שהוא קודם ו
 ותירצו שהפרשיות לא נאמרו כסדר מצינו בתלמוד ריש ברכות שהקשה ת
 תנא לבר פלוגתיה ולא השיב והתלמוד שואל מה היה לו להשיב ומתרץ
 דבגמרא פריך שפיר קאמר ליה דבי יהודה לרבי מאיר וכו ורבי מאיר אמר ליה מי
 סברת וכו פעמים שהמתרץ יתרץ לא מדרך סברא אלא מפני שכך קבל כן
 מצינו בפרק השוחט לד' גבי מאי אהדרו דבי אליעזר ורבי יהושע אהרדי
 וכתבו התוספות זה לשונם לא מסברא אומר כן אלא כך קבלה היתה בידו כתב
 הרן פירקא קמא דשבת מנו לקולא אמרינן לחומרא לא אמדינן כבר כתבנו
 למעלה דעת התוספות וכן דעת הרשבא כשאמרו בגמרא שיטה אתמר והרן
 ריש סוכה האריך וכתב דכל היכא דאמדינן דבי פלוני ופלוני אמרו דבר אהד הס
 שוים בדבריהם לגמרי וכל אחד מודה לדברי חברו ואמר דיש מי שאומר דכהי גונא
 לא חשיבא שיטה ואפשר דהויה הלכה אבל כי אמרינן כלהו סבידא ליה הויה ש
 שיטה שהיא קבלה ביד הגאונים דלית הלכתא כחד מיניהו שאף על פי שהולכים
 בשיטה אחת אין כל רב ריהם ושיטות מורים זה לזה והכריח זה הרן מסוגיות גם
 הוכיח מן התלמוד מנא להו לגאונים דרך זו דאין הלכה כחד מיניהו אלא היכא ד
 דפסק תלמודא בהדיה כחד מיניהו או דמוכח הכי ומפיק לה משיטה
 מצינו האמורא חולק עלי לפותא דתנאי ופירושו התוספות דלא מסברא חולי
 אלא קבלה היתה בידו כזמצינו בפרק כלל גרול ע אמר שמואל אד
 שהיא הנה והנה שהיא אחד לא משמע ליה וכתבו התוספות דהוי שמואל דלא כ
 כרבי יוסי ודלא כרבי נתן ואם כן צריך לומר דמקבלה קים ליה הכי
 כשהאמורא חולק על הכריתא יש לנו לצדד צדדין באופן שלא יחלוק אמילו

צדדין לחוקים בפסחים פ'ק האשה פ'ד תניא מצודע שחל שביעי שלו ערב פסח
 וראה קרי ביום טובל ואוכל יבוא עשה שיש בו כרת וירחה עשה שאין בו כרת ו
 ואמר ר' יוחנן דבר תורה אפ'יעשה אין בו הנה בזה נראה שהאמורא הולק על
 הברייתא וכתבו התוספות שאינו חולק דלאו תנא הוא שהרי בכתובות אמרינ' רב
 תנא הוא ופליג לא אמר ר' יוחנן תנא הוא ופליג אלא פדושי מפרש ופידושו באר

רשי' ואמר ר' יוחנן עשה שאין בו כרת דברייתא לאו דוקא דאפ'יעשה אין בו
 על משנה סתמית לא בעינן מאן תנא ובדיש מועד קטן בעי לה וכ
 וכתבו התוספות וזה לשונם משום דאשכחן לקמן דר' מאיר פליג
 עלה דמתניתין והאי סתם מתני' לא אתיא אליביה כשאד סתמי משום הכי בעי ת

תלמודא מאן תנא

כמו שמצינו בתלמוד שמביא כמה דברים באגב כן מצינו שמביא אגב דאגב
 במועד קטן ח' תוספות זה לשונם מיתי סיפא דמתניתין אגב והדר מ
 מיתי עלה מימרא דרב חסדא אגב גרדא דגרדא וכבר בקש בעל השיטה
 לתת ישוב אבל הוא זר מאד לכן לא כתבתיו הנה " הם

אמר הדל והמר יוסף ו' וירנה' הקבוץ הקטן הזה קבצתיו בשנת מכת ה
 הדבר והמדפיסים ואני העני מבוהלים ורחופים היינו כל היום רצוא
 ושוב על עסקי קבורה לכן קצתתי כמה כללים שהיה בלבי לכתוב גם ידעתי
 ימצאו טעויות לרוב הרעה והבהלה עדי שקיף וירא ה' וירחם והדן אותי לזכות
 יזכהו האל בכל מעשיו ולאל ית'אנו מקוים יאר פניו אלינו ויכר
 מעלינו ומעל כל ישראל מכת הדבר ו

וישיענו כרוב חסדיו

אמן

תם ונשלם שבח לאל בורא עולם

אמן וישיענו כרוב חסדיו

Il libro di mi fr. Gerardo da Pad. 1626

Luigi Duralliani 164

Visto per mi fra Luigi del 1600
Camilla Pagani 1603

185

A

—

—

—

—

—

117

—

— X —

118

119

X

120

121

12

123

134

125

126

128

128

129

130

131

132

139

134

135

136

137

138 6

139

140

b

141

142

6

143

144

6

145

146

6

117

148

6

149

149

152

153

154 6

155

176

154

158